

MASARYKOVA UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV SLAVISTIKY

RUSKÝ JAZYK A LITERATURA

Bc. Petra Hellerová

UŽITÍ INFINITIVU V RUŠTINĚ A ČEŠTINĚ

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: doc. PhDr. Aleš Brandner, CSc.

Brno 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Užití infinitivu v ruštině a češtině vypracovala samostatně, pouze s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....
Bc. Petra Hellerová

Na tomto místě bych chtěla vyjádřit své poděkování doc. PhDr. Aleši Brandnerovi, CSc., za vedení diplomové práce, pomoc s výběrem tématu, připomínky, rady a trpělivost. Ráda bych také poděkovala prof. PhDr. Stanislavu Žažovi, CSc., za konzultaci ohledně jednočlenných vět.

ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

Anotace

Cílem teoretické části naší diplomové práce s názvem *Užití infinitivu v ruštině a češtině* je popsat ruské a české konstrukce s infinitivem. Praktická část obsahuje nashromážděný materiál, který jsme vyexcerpovali z děl ruské umělecké literatury a jejich překladů do češtiny. Tento materiál jsme následně analyzovali a roztřídili do několika kategorií na základě syntaktické funkce, kterou ruská a česká spojení s infinitivem (a jejich ekvivalenty) ve větách plní.

Klíčová slova

Ruština, čeština, infinitiv, jednočlenné věty, infinitivní věty, dvoučlenné věty, základní větný člen, podmět, přísudek, předmět, příslovečné určení, přívlastek, doplněk, vedlejší věty

ABSTRACT AND KEYWORDS

Abstract

The aim of the theoretical part of our dissertation *The usage of the infinitive form in Russian and Czech language* is to describe the Russian and Czech constructions with the infinitive form. The practical part contains the collected samples acquired from the Russian fiction literature and its Czech translation. These samples have been analyzed and classified into several categories based on the syntax function fulfilled in the sentences by the Russian and Czech phrases (and its equivalents).

Keywords

Russian, Czech, infinitive form, simple sentence, infinitive forms, sentences with two compounds, basic sentential compound, subject, predicate, object, adverbial, attribute, complement, subordinate sentences

АННОТАЦИЯ И КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

Аннотация

Целью теоретической части нашей дипломной работы под названием *Использование инфинитива в русском и чешском языках* является характеристика русских и чешских конструкций с инфинитивом. Практическая часть содержит материал, который мы получили путем выбора из произведений русской художественной литературы и их чешских переводов. Этот материал мы анализировали и распределили

на несколько групп на основе синтаксической функции, которую русские и чешские сочетания с инфинитивом (и их чешские эквиваленты) выполняют.

Ключевые слова

русский язык, чешский язык, инфинитив, односоставные предложения, инфинитивные предложения, двусоставные предложения, единый главный член, подлежащее, сказуемое, дополнение, обстоятельство, определение, сказуемое определение, придаточные предложения

OBSAH

ÚVOD	13
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1 Infinitiv v ruštině	14
2 Historie infinitivu v ruštině	14
3 Ruský infinitiv v syntaxi	15
3. 1 Infinitiv v jednočlenných větách	16
3. 1. 1 Jednočlenné věty se složeným slovesným základním členem.....	16
3. 1. 2 Jednočlenné věty s infinitivním základním členem (infinitivní věty).....	19
3. 1. 2. 1 Dělení infinitivních vět.....	19
3. 1. 3 Jednočlenné věty s infinitivem ve funkci příslovečného určení zřetele.....	27
3. 2 Infinitiv v dvojčlenné větě	27
3. 2. 1 Infinitiv ve funkci podmětu.....	27
3. 2. 2 Infinitiv ve funkci přísudku.....	28
3. 2. 2. 1 Slovesný přísudek.....	28
3. 2. 2. 2 Přísudek jmenný se sponou.....	29
3. 2. 2. 3 Složený přísudek.....	29
3. 2. 3 Infinitiv ve funkci předmětu.....	31
3. 2. 3. 1 Předmět subjektivý.....	32
3. 2. 3. 2 Předmět objektový.....	33
3. 2. 4 Infinitiv ve funkci příslovečného určení.....	34
3. 2. 4. 1 Příslovečné určení účelu.....	34
3. 2. 4. 1. 1 Příslovečné určení účelu subjektivé.....	34
3. 2. 4. 1. 2 Příslovečné určení účelu objektové.....	35
3. 2. 5 Infinitiv ve funkci přívlastku.....	35
3. 2. 6 Infinitiv ve funkci doplňku.....	37
3. 3 Infinitiv ve vedlejších větách	37
3. 3. 1 Vedlejší věta obsahová.....	37
3. 3. 2 Vedlejší věta časová.....	38
3. 3. 3 Vedlejší věta účelová.....	38
3. 3. 4 Vedlejší věta účinková.....	38
3. 3. 5 Vedlejší věta podmínková.....	39

3. 3. 6 Vedlejší věta srovnávací.....	39
4 Infinitiv v češtině.....	39
5 Historie infinitivu v češtině.....	40
6 Český infinitiv v syntaxi.....	40
6. 1 Infinitiv z hlediska výpovědi.....	40
6. 2 Infinitivní věty.....	41
6. 3 Infinitiv v bezpodmětných (jednočlenných) větách.....	42
6. 4 Dvojčlenná věta.....	43
6. 4. 1 Infinitiv ve funkci podmětu.....	43
6. 4. 2 Infinitiv ve funkci přísudku.....	44
6. 4. 2. 1 Přísudek slovesný.....	44
6. 4. 2. 2 Přísudek jmenný se sponou.....	44
6. 4. 2. 3 Složený přísudek.....	45
6. 4. 3 Infinitiv ve funkci předmětu.....	45
6. 4. 3. 1 Předmět tautoagentní (stejnopodmětný).....	46
6. 4. 3. 2 Předmět heteroagentní (různopodmětný).....	46
6. 4. 4 Infinitiv ve funkci příslovečného určení.....	46
6. 4. 4. 1 Příslovečné určení času.....	47
6. 4. 4. 2 Příslovečné určení podmínky.....	47
6. 4. 4. 3 Příslovečné určení přirovnání.....	47
6. 4. 4. 4 Příslovečné určení účelu.....	47
6. 4. 4. 5 Příslovečné určení účinku.....	48
6. 4. 4. 6 Příslovečné určení zřetele.....	48
6. 4. 5 Infinitiv ve funkci přívlastku.....	48
6. 4. 6 Infinitiv ve funkci doplňku.....	48
6. 5 Infinitiv ve vedlejších větách.....	49
6. 5. 1 Vedlejší věta obsahová.....	49
6. 5. 2 Vedlejší věta podmínková.....	49

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1 Jednočlenné věty.....	52
1. 1. Jednočlenné věty se základním členem.....	52
1. 1. 1 Základní člen v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině.....	52
1. 1. 2 Základní člen v ruštině → podmět v češtině.....	52

1. 1. 3 Základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	53
1. 1. 4 Základní člen v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině.....	54
1. 1. 5 Základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	55
1. 1. 6 Základní člen v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	55
1. 2 Jednočlenné věty se složeným slovesným základním členem.....	56
1. 2. 1 Složený slovesný základní člen v ruštině → základní člen bezpodmětné (jednočlenné) věty v češtině.....	56
1. 2. 2 Složený slovesný základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině.....	58
1. 2. 3 Složený slovesný základní člen v ruštině → podmět v češtině.....	59
1. 2. 4 Složený slovesný základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	60
1. 2. 5 Složený slovesný základní člen v ruštině → složený přísudek v češtině.....	62
1. 2. 5. 1 Složený slovesný základní člen v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině.....	62
1. 2. 5. 2 Složený slovesný základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině...	63
1. 2. 6 Složený slovesný základní člen v ruštině → předmět v češtině.....	69
1. 2. 7 Složený slovesný základní člen v ruštině → PU účelu subjektové v češtině.....	70
1. 2. 8 Složený slovesný základní člen v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	70
1. 3 Jednočlenné věty s infinitivním základním členem (infinitivní věty).....	70
1. 3. 1 Věty vyjadřující objektivní neuskutečnitelnost nebo nevyhnutelnost děje.....	71
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní oznamovací věta v češtině.....	71
Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	71
1. 3. 2 Věty vyjadřující přání, žádoucnost děje.....	71
Infinitivní základní člen v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině.....	71
Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	71
1. 3. 3 Věty vyjadřující subjektivní nutnost, náležitost, záhodnost děje.....	71
A. Věty netázací.....	71
a) infinitiv bez částice <i>оби</i> a bez činitelského dativu.....	71
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině.....	72
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta rozkazovací v češtině.....	72
Infinitivní základní člen v ruštině → podmět v češtině.....	72
Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	72
Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	73
b) infinitiv bez částice <i>оби</i> a s činitelským dativem.....	73
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině.....	73

Infinitivní základní člen v ruštině → podmět v češtině.....	73
Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	73
c) infinitiv s částicí <i>бы</i>	74
Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	74
B. Věty tázací	74
a) otázky zjišťovací	74
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta tázací v češtině.....	74
Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	74
b) otázky doplňovací	75
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta tázací v češtině.....	75
Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	75
c) otázky řečnické	76
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta tázací v češtině.....	77
Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině.....	77
Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	77
Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	77
d) otázky závislé	79
Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	79
1. 4 Jednočlenné věty s infinitivem ve funkci PU zřetele	79
1. 4. 1 PU zřetele v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině.....	80
1. 4. 2 PU zřetele v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	80
1. 4. 3 PU zřetele v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	80
1. 4. 4 PU zřetele v ruštině → subjektový předmět v češtině.....	81
1. 4. 5 PU zřetele v ruštině → PU času v češtině.....	81
1. 4. 6 PU zřetele v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	81
2 Dvojčlenné věty	81
2. 1 Ruský infinitiv ve funkci podmětu	81
2. 1. 1 Podmět v ruštině → podmět v češtině.....	81
2. 1. 2 Podmět v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	83
2. 1. 3 Podmět v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	84
2. 1. 4 Podmět v ruštině → předmět v ruštině.....	84
2. 1. 5 Podmět v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině.....	84
2. 2 Ruský infinitiv ve funkci přísudku	85
2. 2. 1 Slovesný přísudek.....	85

2. 2. 1. 1 Slovesný přísudek v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	85
2. 2. 1. 2 Slovesný přísudek v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	86
2. 2. 2 Složený přísudek.....	87
2. 2. 2. 1 Složený přísudek jmenný.....	87
2. 2. 2. 1. 1 Složený přísudek jmenný v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	87
2. 2. 2. 1. 2 Složený přísudek jmenný v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině.....	87
2. 2. 2. 1. 3 Složený přísudek jmenný v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině.....	87
2. 2. 2. 1. 4 Složený přísudek jmenný v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	88
2. 2. 2. 1. 5 Složený přísudek jmenný v ruštině → subjektový předmět v češtině.....	88
2. 2. 2. 1. 6 Složený přísudek jmenný v ruštině → PU účelu v češtině.....	88
2. 2. 2. 1. 7 Složený přísudek jmenný v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	88
2. 2. 2. 2 Složený přísudek jmenný se sponou.....	89
2. 2. 2. 2. 1 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině.....	89
2. 2. 2. 2. 2 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → slovesný přísudek v češtině....	90
2. 2. 2. 2. 3 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině.....	90
2. 2. 2. 2. 4 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	90
2. 2. 2. 2. 5 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → objektový předmět v češtině....	91
2. 2. 2. 3 Složený přísudek slovesný.....	91
2. 2. 2. 3. 1 Složený přísudek slovesný v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	92
2. 2. 2. 3. 2 Složený přísudek slovesný v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	95
2. 2. 2. 3. 3 Složený přísudek slovesný v ruštině → předmět v češtině.....	96
2. 2. 2. 3. 4 Složený přísudek slovesný v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	97
2. 3 Ruský infinitiv ve funkci předmětu.....	97
2. 3. 1 Subjektový předmět v ruštině.....	97
2. 3. 1. 1 Subjektový předmět v ruštině → předmět v češtině.....	97
2. 3. 1. 2 Subjektový předmět v ruštině → podmět v češtině.....	98
2. 3. 1. 3 Subjektový předmět v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	99
2. 3. 1. 4 Subjektový předmět v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině.....	100
2. 3. 1. 5 Subjektový předmět v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině....	101
2. 3. 1. 6 Subjektový předmět v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	101

2. 3. 1. 7 Subjektový předmět v ruštině → PU v češtině.....	101
2. 3. 1. 8 Subjektový předmět v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	102
2. 3. 1. 9 Subjektový předmět v ruštině → oznamovací infinitivní věta v češtině.....	102
2. 3. 2 Objektový předmět v ruštině.....	102
2. 3. 2. 1 Objektový předmět v ruštině → předmět v češtině.....	102
2. 3. 2. 2 Objektový předmět v ruštině → vedlejší věta se slovesným přísudkem v češtině..	104
2. 3. 2. 3 Objektový předmět v ruštině → vedlejší věta předmětná s přísudkem jmenným se sponou v češtině	107
2. 3. 2. 4 Objektový předmět v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	107
2. 3. 2. 5 Objektový předmět v ruštině → PU v češtině.....	108
2. 3. 2. 6 Objektový předmět v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	108
2. 4 Ruský infinitiv ve funkci příslovečného určení účelu (PU).....	108
2. 4. 1 PU účelu subjektové.....	108
2. 4. 1. 1 PU účelu subjektové v ruštině → PU účelu v češtině.....	108
2. 4. 1. 2 PU účelu subjektové v ruštině → vedlejší věta účelová se slovesným přísudkem v češtině.....	110
2. 4. 1. 3 PU účelu subjektové v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	110
2. 4. 1. 4 PU účelu subjektové v ruštině → PU účelu subjektové v češtině.....	110
2. 4. 1. 5 PU účelu subjektové v ruštině → PU času v češtině.....	111
2. 4. 2 PU účelu objektové.....	111
2. 4. 2. 1 PU účelu objektové v ruštině → PU účelu objektové v češtině.....	111
2. 4. 2. 2 PU účelu objektové v ruštině → vedlejší věta účelová se slovesným přísudkem v češtině.....	111
2. 4. 2. 3 PU účelu objektové v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	112
2. 4. 2. 4 PU účelu objektové v ruštině → PU místa v češtině.....	112
2. 5 Ruský infinitiv ve funkci neshodného přívlastku.....	112
2. 5. 1 Neshodný přívlastek v ruštině → neshodný přívlastek v češtině.....	112
2. 5. 2 Neshodný přívlastek v ruštině → podmět v češtině.....	114
2. 5. 3 Neshodný přívlastek v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	114
2. 5. 4 Neshodný přívlastek v ruštině → vedlejší věta obsahová se slovesným přísudkem v češtině.....	115
2. 5. 5 Neshodný přívlastek v ruštině → vedlejší věta obsahová s přísudkem jmenným se sponou v češtině.....	117
2. 5. 6 Neshodný přívlastek v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	117

2. 5. 7 Neshodný přívlastek v ruštině → vedlejší věta obsahová se složeným přísudkem slovesným v češtině.....	117
2. 5. 8 Neshodný přívlastek v ruštině → předmět v češtině.....	117
2. 5. 9 Neshodný přívlastek v ruštině → objektový předmět v češtině.....	118
2. 5. 10 Neshodný přívlastek v ruštině → PU účelu subjektové v češtině.....	118
2. 5. 11 Neshodný přívlastek v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině.....	118
3 Ruský infinitiv ve vedlejších větách.....	118
3. 1 Slovesný přísudek v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	118
3. 1. 1 Vedlejší věta časová v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	118
3. 1. 2 Vedlejší věta podmínková v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	119
3. 1. 3 Vedlejší věta účelová v ruštině → slovesný přísudek v češtině.....	119
3. 2 Slovesný přísudek v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině.....	122
3. 3 Slovesný přísudek v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	122
3. 3. 1 Vedlejší věta podmínková v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	122
3. 3. 2 Vedlejší věta účelová v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	122
3. 3. 3 Vedlejší věta účinková v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině.....	123
3. 4 Slovesný přísudek v ruštině → objektový předmět v češtině.....	123
3. 5 Slovesný přísudek v ruštině → PU v češtině.....	123
3. 6 Vedlejší věta předmětová v ruštině → vedlejší věta předmětová v češtině.....	124
ZÁVĚR.....	126
РЕЗЮМЕ.....	138
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	151

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce s názvem *Užití infinitivu v ruštině a češtině* se zabývá ruskými a českými konstrukcemi s infinitivem z konfrontačního hlediska. Infinitiv spolu s podstatnými jmény slovesnými, přechodníky a přídavnými jmény slovesnými v ruštině a s přechodníky, příčestím *l*-ovým (minulým) a *n/t*-ovým v češtině tvoří slovesné tvary neurčité. Ruština, na rozdíl od češtiny, upřednostňuje neurčité tvary před tvary určitými, proto je užití infinitivu v ruštině častější a rozmanitější než v češtině. Velmi hojně jsou v ruštině zastoupeny například jednočlenné infinitivní věty.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části a je psána česky. V teoretické části charakterizujeme ruský i český infinitiv a nastiňujeme jeho vývoj a historii. Větší část teoretické části je věnována ruskému a českému infinitivu z hlediska jeho platnosti ve větě. Infinitiv plní ve větě různé syntaktické funkce. Pokud se vyskytuje v jednočlenné (bezpodměté) větě, může vystupovat jako tzv. základní člen/jednotný člen/větný základ nebo příslovečné určení zřetele. V dvoučlenných větách patří buď k základním větným členům (podmět, přísudek), nebo k vedlejším větným členům (předmět, příslovečné určení, přívlastek, doplněk). Na rozdíl od češtiny však ruský infinitiv nemůže plnit funkci doplňku. Na konci teoretické části se zabýváme infinitivem ve vedlejších větách.

V praktické části pracujeme se shromážděným materiálem. Tento materiál jsme získali excerpací umělecké literatury a jejich překladů do češtiny, a sice: díla A. N. Rybakova *Тяжелый песок* (český překlad Vlasta Tafelová) a díla K. G. Paustovského *Повесть о жизни* (český překlad Zdeňka Psůtková). Hlavním cílem praktické části je sesbírání dostatečného množství materiálu a jeho následná analýza z hlediska syntaktické funkce, kterou infinitiv ve větách plní. Základním kritériem dělení je skutečnost, zda se ruské infinitivy vyskytují v jednočlenných nebo dvojčlenných větách. Budeme si všímat shod a rozdílů mezi ruskými a českými infinitivními konstrukcemi, případně jejich českými ekvivalenty. Pokud se nám autorský umělecký překlad nezdál ekvivalentní, uvedli jsme vlastní překlad.

Na konci práce se nachází závěr, ve kterém shrnujeme výsledky výzkumu, ruské resumé a seznam použité literatury.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Infinitiv v ruštině

Autoři *Příruční mluvnici ruštiny pro Čechy II* (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 167) charakterizují infinitiv takto: „Infinitiv vyjadřuje ze slovesných kategorií vid (*видеть – увидеть*) a zčásti rod (*спрoutь – спрoutься*), zachovává plně slovesnou rekcii (*читать книгу*). V ruštině se (mnohem více než v češtině) sblížil s určitými tvary slovesa – verbalizoval se. Může při něm stát kondicionální částice *бы*, běžně při něm lze vyjádřit činitele dativem (*Вам бы отдохнуть*), zastupuje někdy určité sloveso ve větě dvojčlenné. Vedle toho zachovává i svou starou funkci příslovečnou (zřetelovou a účelovou) a má i funkci substantiva – substantivizoval se (bývá podmětem a předmětem). Proto je jeho užití ve větě velmi rozmanité a časté.“

Infinitiv se skládá z kořene a sufixu, v některých případech obsahuje i prefix. Infinitiv v současné ruštině končí na jeden ze tří sufixů (Doleželová 2006, 89):

- a) **-ТЬ** (*делать*; nejrozšířenější sufix; produktivní – tzn. pomocí tohoto sufixu lze vytvářet nová slovesa);
- b) **-ТИ** (*нести*; neproduktivní, přízvučný sufix (kromě předponových sloves s přízvučným *вы-*); vyskytuje se u 19 sloves s přítomným kmenem na *с, з, д, т, б*; u lidových tvarů se vedle sufixu *-ти* vyskytuje i sufix *-ть*);
- c) **-ЧЬ** (*мочь*; většinou odpovídá českému *-c*; neproduktivní; zakončení *-чь* je pouhé obměněné zakončení kmene minulého (*к-ч, з-ч*), přípona je nulová; v pravopise je toto zakončení zvýrazněno měkkým znakem; vyskytuje se u 16 sloves s přítomným kmenem na *к, з*).

V ruštině je používání infinitivu častější a širší než v češtině. Verbalizace infinitivu, tj. jeho začlenění do systému slovesných tvarů a jeho využití v platnosti určitých slovesných tvarů, dosáhla v obou jazycích různého stupně. (Flídrová 2008, 6). Spolu s podstatnými jmény slovesnými, přechodníky a přídavnými jmény slovesnými patří infinitiv k neurčitým slovesným tvarům (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 165). Ruština, na rozdíl od češtiny, upřednostňuje tyto neurčité, neosobní tvary před tvary určitými.

2 Historie infinitivu v ruštině

„В древнерусском языке инфинитив образовывался с помощью двух суффиксов [*ти*] и [*чи*], причем [*чи*] выступал лишь в глаголах с основой на [*к*], [*з*]: *течи, стеречи, беречи*. Если учесть, что [*ч*] в этих формах восходит к сочетанию [*kt*], [*gt*], то формы

инфинитива глаголов на [к], [г] можно восстановить в виде *tekti, *stergti, *bergti. Таким образом, можно установить, что исконно в инфинитиве был один суффикс [ti].

По своему происхождению инфинитив является не глагольной, а именной формой: он представляет собой застывшую форму дательного-местного падежа единственного числа отглагольного существительного, склонявшегося по древним основам на -i. Это имя было втянуто в систему глагола и получило глагольные категории вида и залога“ (Иванов 1964, 399–400).

Sufix [ti] se v důsledku redukce a odsunutí nepřizvučného [i] změnil na [tʲ]. Ve spisovné ruštině se proto sufix [ti] vyskytuje pouze v přízvučných příponách (srov.: *нести*). Tento proces měl však v různých nářečích rozdílný průběh. V severovelikoruských nářečích je i v nepřizvučné pozici stále zachován sufix [ti] (*говорити, читати*). Naopak v jihovelikoruských nářečích je rozšířen sufix [tʲ] i v těch případech, ve kterých spisovná ruština upřednostňuje sufix [ti] (srov.: *несть, рость*). Důvodem je přenesení přízvuku ze sufixu na kořen.

V písemných památkách se formy infinitivu na [tʲ] datují od 13. století, přestože převládal infinitiv se sufixem na [ti]. Tento sufix se v nich zachoval do 17.–18. století; je přitom těžké určit, byl-li sufix [ti] stále živý, nebo se zachoval jen díky tradici (Иванов 1964, 400).

Ve finálním zakončení [č] splynulo zakončení kmene minulého k nebo g a přípona infinitivu [ti]: za -*ktʲ*-, -*gtʲ*- je v češtině [c], v ruštině [č]. Nepřizvučné [či] odsunulo koncovou samohlásku stejně jako nepřizvučné [ti] (srov.: *mog-ti* – *мочи, мочь*, v češtině *moci*; *некти* – *печи, печь*, v češtině *péci*). Vedle tvarů spisovných existují nářeční (severovelikoruské) tvary s přízvučným [či] (srov.: *мочи, печи*), které hláskově odpovídají českým infinitivům na [ci] (srov.: *moci, péci*). Infinitiv na [či] byl v písemných památkách zachycen ještě v 17. století (Havránek 1976, 224–225).

3 Ruský infinitiv v syntaxi

Infinitiv plní ve větě různé syntaktické funkce. Může být základním (*главный член предложения*) nebo vedlejším větným členem (*второстепенный член предложения*). V dvoučlenných větách patří k základním větným členům podmět (*подлежащее*) a přísudek (*сказуемое*), v jednočlenných větách je to tzv. základní člen/jednotný člen/větný základ (*единый главный член*).

K vedlejším větným členům řadíme předmět (*дополнение*), příslovečné určení (*обстоятельство*), přívlastek (*определение*) a doplněk (*дуплексив*). Funkci doplňku však ruský infinitiv, na rozdíl od infinitivu českého, neplní (Kubík 1982, 35).

Někteří autoři neuznávají dělení vět na jednočlenné a dvojčlenné z důvodu nepřesnosti těchto termínů. Např. autoři skript *Синтаксис русского языка в сопоставлении с чешским* (Flidrová – Žaža 2005, 39–40) dělí jednoduché věty na věty s vyjádřeným podmětem (*предложения с выраженным подлежащим*) a na věty bez podmětu (*предложения без подлежащего*). Tito autoři nerozlišují ani mezi termínem *сказуемое «двосоставного» предложения* a termínem *единый главный член «односоставного» предложения*, protože oba tyto větné členy plní v zásadě tu samou funkci. Autoři je tedy souhrnně nazývají termínem *предикат*.

3. 1 Infinitiv v jednočlenných větách

Na rozdíl od češtiny se v ruštině hojně vyskytují jednočlenné věty (*односоставные предложения*). Vyznačují se pouze jediným základním větným členem, který je vyjádřen infinitivem a je nositelem predikace v širším slova smyslu. Na rozdíl od dvojčlenných vět chybí podmět, který je nahrazen dativem (nositel děje/stavu). Pozice dativu je podmíněna valencí slovesa (Barnetová a kol. 1979, 750).

Podle mluvnické povahy základního členu dělíme jednočlenné věty na věty s určitým tvarem slovesa (plnovýznamové či /polo/sponové sloveso) a věty bez určitého tvaru slovesa (infinitivní či neslovesné věty) (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 99).

3. 1. 1 Jednočlenné věty se složeným slovesným základním členem

Tyto věty jsou tvořeny složeným slovesným základním členem, přímým subjektem (nejčastěji v dativu, méně v genitivu s předložkou *y*; v některých větách se nevyskytuje vůbec) a jinými vedlejšími větnými členy (Kubík 1982, 165).

Stejně jako složený přísudek se složený základní člen skládá z modifikátoru v neosobní formě, který vyjadřuje čas a způsob, a z infinitivu významového slovesa, které má lexikální význam.

Autoři učebnice *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским* (Kubík 1982, 165–172) rozdělují tyto jednočlenné věty do 6 kategorií:

1. typ: Начало светать. – Его могло бы убить.

Tyto věty jsou fázovými a modálními modifikacemi jednočlenných vět se slovesným základním členem. Srov.: *Светаает.* → Начинает светать. – *Его уььет.* → Его могло бы убить.

2. typ: Нам следовало бы подождать. – Ему вздумалось посмотреть мой кабинет.

Věty obsahují nebo mohou obsahovat subjekt v dativu. Subjekt se nevyjadřuje, pokud je jasný z kontextu nebo pokud je nekonkrétní, všeobecný. Věty jsou modální modifikací dvojčlenných vět.

a) Modifikátory jsou modální neosobní slovesa, vyjadřující možnost, nezbytnost, přání: *приходится, предстоит, надлежит, остается, случается, доводится, следует, полагается, подобает, стоит* и др.

b) Modifikátory jsou intencionální neosobní slovesa, označující volní a emocionální vztah subjektu k ději: *хочется, захотелось, вздумалось, не терпится* и др.

Do češtiny se tyto věty překládají různými způsoby:

a) Pokud je subjekt nekonkrétní, všeobecný, věta se překládá pomocí neosobních sloves typu *musí se, má se, smí se, sluší se, patří se, hodí se, stojí za to*. Srov.: Полагалось бы сказать ему это. → Slušelo by se mu to říct.

b) Při všeobecném subjektu se v české větě může použít substantivum *člověk*. Srov.: Не следует всему верить. → Člověk nesmí všemu věřit.

c) Ruský předmět v akuzativu se do češtiny může přeložit pomocí dvojčlenné konstrukce se zvratným slovesem. Srov.: *Эту проблему следовало бы решить как можно быстрее.* → Tento problém by se měl vyřešit co možná nejrychleji.

d) V ruštině se konkrétní subjekt v dativu překládá do češtiny prostřednictvím dvojčlenné věty. Srov.: *Петру пришлось подчиниться.* → Petr se musel podřídít.

3. typ: Еще можно подождать. – Нам надо будет посоветоваться. – Ему лень было одеваться.

Modifikátory jsou neosobní predikativa se sponou:

a) modální neosobní predikativa, vyjadřující možnost a nezbytnost: *надо, нужно, должно, необходимо, пора, обязательно, можно, возможно, нельзя, грех* и др.;

b) intencionální neosobní predikativa, označující volní a emocionální vztah subjektu k ději: *(не)охота, жаль, лень, невтерпег* и др. Infinitiv, který se s těmito slovy pojí, má funkci příslovečného určení zřetele.

Do češtiny se tento typ vět překládá stejnými způsoby jako věty předchozího typu.

a) I v češtině se vyskytují neosobní predikativa, ale na rozdíl od ruštiny mají knižní charakter. Srov.: *Необходимо все еще продумать.* → *Je nutno vše ještě promyslet.*

b) Na rozdíl od ruštiny jsou v češtině možné plné formy adjektiv v nominativu. Srov.: *Ходить туда было необязательно.* → *Chodit tam nebylo nutné.*

c) Někdy se místo infinitivu používá vedlejší predikativní věta. Srov.: *Ему пора бы понять это.* → *Bylo by načase, aby to pochopil.*

4. typ: *Нет необходимости заботиться об этом. – У нас не было возможности проверить это. – Ему нет смысла ходить туда.*

Modifikátory jsou slovní spojení, skládající se ze záporné formy existenciálního slovesa *быть* (*нет, не было, не будет, не было бы*) a genitivu substantiva s modálním významem:

a) modifikátory s modálním významem nemožnosti a nezbytnosti: *нет необходимости, нет возможности, нет нужды, нет сил, нет времени, нет смысла* a dr.;

b) modifikátory s intencionálním významem: *нет охоты, нет желания, нет намерения* a dr.

Českými ekvivalenty těchto vět mohou být:

a) dvojčlenné věty se slovesným modifikátorem, srov.: *Не musíš se o to starat.*

b) dvojčlenné věty s analytickým modifikátorem, srov.: *Не měli jsme možnost prověřit si jeho slova.*

c) souvětí s vedlejší větou oznamovací, srov.: *Не má smysl, aby tam šel.*

5. typ: *Здесь не с кем посоветоваться. – Нам негде было ночевать. – Некому будет заступиться за него.*

Ve funkci modifikátoru vystupuje záporné zájmeno nebo zájmenné příslovce v minulém čase, budoucím čase či v podmiňovacím způsobu s neosobní formou spony *быть*. Zájmenné formy jsou nejen součástí modifikátoru, ale plní i funkci předmětu či příslovečného určení.

Modifikátory označují nemožnost nebo nezbytnost dokončení děje z důvodu nedostatku někoho nebo něčeho. Věty často obsahují přímý subjekt v dativu. Subjekt se nevyjadřuje, pokud je jasný z kontextu nebo je všeobecný.

Překlad do češtiny je závislý právě na existenci nebo absenci subjektu:

a) věty bez konkrétního subjektu se překládají pomocí jednočlenných konstrukcí seslovesem *není*: Srov.: *Здесь не с кем будет поговорить.* → *Zde nebude s kým promluvit.*

b) věty se subjektem v dativu se překládají pomocí dvoučlenných konstrukcí se slovesem *nemít*: Srov.: *Петру некуда деваться.* → *Petr nemá kam jít.*

c) dvoučlennou strukturu mají v češtině i věty, které obsahují v ruštině zájmenný výraz *некому*: Srov.: *Некому защищать его.* → *Nemá ho kdo hájit.*

6. typ: *Здесь есть с кем посоветоваться.* – *Нам есть о чем поговорить.* – *Туристам будет там на что посмотреть.*

Tyto věty obsahují tázací nebo vztahné zájmeno nebo příslovce a existenciální sloveso (*есть, было, будет, было бы*). Toto sloveso označuje možnost děje, která vzniká v důsledku existence někoho nebo něčeho. Věty se do češtiny překládají podobným způsobem jako předchozí typ vět.

3. 1. 2 Jednočlenné věty s infinitivním základním členem (infinitivní věty)

Tyto věty se skládají ze základního členu (infinitivu), přímého subjektu v dativu a v závislosti na valenci slovesa i z jiných vedlejších větných členů (předmět, příslovečné určení). Pokud je subjekt jasný z kontextu nebo je pokládán za všeobecný, není ve větách vyjádřen.

Infinitivní věty jsou výsledkem syntaktické modifikace dvojčlenných vět a z hlediska modálního významu jsou bohatší než věty dvojčlenné. V ruštině jsou velmi hojné. Spadají do vrstvy hovorové a do jazyka lidové slovesnosti. „Vyjadřují se jimi různé modální odstíny neuskutečnitelnosti a nevyhnutelnosti, tj. naprosté jistoty děje, dále pak nutnosti, náležitosti a žádoucnosti, příp. i možnosti. Společným rysem téměř všech infinitivních vět je to, že se slovesný děj časově vztahuje do doby následující po okamžiku promluvy“ (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 117).

3. 1. 2. 1 Dělení infinitivních vět

Na problematiku dělení jednočlenných infinitivních vět není jednotný názor, každý autor pojímá tuto problematiku trochu jinak. V naší diplomové práci uvedeme dělení podle 3 různých autorů (knih).

Autoři učebnice *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским* (Kubík 1982, 172–177) dělí infinitivní věty z hlediska sémantiky do 8 skupin:

1. Infinitivní věty vyjadřující rozkaz

Věty se pronášejí se zvolací intonací a vyjadřují příkaz nebo zákaz. Neodlišují se od českých vět stejného typu. Vyskytují se především v novinách a nadpisech. Srov.: Не подсказывать! → Neaprovídat! – Молчать! → Mlčet!

2. Tázací infinitivní věty

Tyto věty vyjadřují doplňovací nebo zjišťovací otázku. V některých případech je zřejmý i odstín pochybování. Srov.: Не позвонит ли ему? → Nemělo by se mu zavolat?

Doplňovací otázky se díky zvolací intonaci mohou stát řečnickými otázkami. Srov.: Где же ему быть актером! → Kdepak on a být hercem!

Ve zjišťovacích otázkách se může infinitiv spojovat s částicemi *ли, что ли*. Srov.: Не съездит ли к нему? → Neměli bychom k němu zajet? – Предупредить, что ли, его? → A což takhle ho upozornit?

V doplňovacích otázkách se k infinitivu může přiřadit částice *бы*, která větě přidá odstín konvence. Srov.: Как бы ему туда попасть? → Jak by se tam jen mohl dostat?

V rétorických otázkách se vyskytují částice *уж, же*. Srov.: Уж ему ли не знать об этом! → Ten že by o tom nevěděl?

3. Infinitivní věty vyjadřující přání

Infinitiv je často spojován s podmiňovací částicí *бы* a s emocionálními částicemi *если бы (только), хоть (бы), только (бы), лишь (бы)*. Srov.: Полететь бы нам в Москву! → Zaletět si tak do Москвы! Кdybychom tak mohli letět do Москвы! – Хоть увидеть ее! → Аспоň ji uvidět! – Только бы отдохнуть где-нибудь! → Jen si tak někde odpočinout! – Если бы мне с ним хоть раз встретиться! → Kdybych se s ním mohl(a) alespoň jednou setkat!

K těmto větám mají blízko **infinitivní věty s významem obavy** s částicemi *как бы (только), лишь бы (только), только бы* a zápornou částicí *не*. Srov.: Как бы мне не провалиться на экзамене! → Jen abych nepropadl u zkoušky! – Как бы только не упасть! → Jen abych neupadl(a)! Jen neupadnout! – Лишь бы тебе не простудиться! → Jen abys nenastydl(a)! – Не опоздать бы нам к поезду! → Jen abychom nepřišli pozdě na vlak!

4. Infinitivní věty s významem rady

Věty vyjadřují radu, kterou mluvčí adresuje svému společníkovi. Povinnou částí těchto vět je částice *бы* a subjekt v dativu. Srov.: *Тебе бы остаться дома.* → *Měl bys zůstat doma.*

S daným typem vět souvisí infinitivní věty vyjadřující vhodnost děje. Srov.: *Написать бы домой.* → *Mělo by se napsat domů.*

5. Infinitivní věty s významem nezbytnosti děje

U infinitivu často stojí subjekt v dativu. Při překladu do češtiny se používají modální slovesa *muset* a *mít*. Srov.: *Мне еще готовить доклад.* → *Musím ještě připravit referát.*

6. Infinitivní věty s významem nevyhnutelnosti děje

Tyto věty vždy obsahují subjekt v dativu, i když je tento subjekt neživotný. Srov.: *Быть грозе великой!* → *Určitě bude velká bouře.* – *В этом году быть большому урожаю!* → *V tomto roce bude určitě velká úroda.*

7. Infinitivní věty vyjadřující nemožnost děje

Tyto věty vyjadřují nemožný, neuskutečnitelný děj a mají vždy zápornou formu. Ve většině případů se v nich vykytuje subjekt v dativu. Srov.: *Таких проблем нам не решить.* → *Takové problémy nevyřešíme.* – *Матерям не забыть своих детей.* → *Matky nemohou zapomenout na své děti.*

8. Infinitivní věty vyjadřující sklon nebo náchylnost osoby k určitému ději

Věty jsou vždycky podmiňovací. Vždy se vyskytuje subjekt v dativu. Infinitiv se často pojí s částicemi *только*, *все*. Srov.: *Тебе бы только танцевать.* → *Ty bys jen tancovala.*

Autoři tzv. pražské akademické gramatiky ruštiny *Русская грамматика 2* (Barnetová a kol. 1979, 832–835) vyčleňují 6 skupin infinitivních vět:

1. Infinitivní věty vyjadřující záměr

Tyto věty jsou paralelní s větami obsahující modální sloveso *хотеть* a infinitiv. V těchto větách je zjevný význam „mít záměr“, „cítit potřebu“. Mají charakter oznamovacích vět se silným expresivním zabarvením. Srov.: *А мне наплевать на это!* → *Můžu se na to vykašlat!*

Tento význam je vlastní také dvojčlenným větám s neshodným přísudkem ve formě infinitivu. Srov.: *А вы бунтовать!* → *Вы byste se jen bouřili!*

V češtině mají věty tohoto typu také formu dvojčlenné věty (neshodný infinitivní přísudek a zápor). Srov.: *Але татінек ані слышет!* (= *Но папа и слышать не хотел/хочет об этом*)

2. Infinitivní věty vyjadřují potenciální modálnost

Význam těchto vět je spojen s vyjádřením možnosti/nemožnosti. Na rozdíl od češtiny je možné použití subjektu (činitele děje) v dativu. Srov.: *Мне есть куда идти*. – *Мне некуда идти*. → *Мám/nemám kam jít*.

Přísudek těchto vět je ve formě oznamovacího (srov.: *БЫЛО куда идти*) nebo podmiňovacího způsobu (srov.: *БЫЛО бы куда идти!*). Tyto věty mohou být větami oznamovacími, tázacími či přacími (srov.: *БЫЛО бы куда идти!*), nikoli však rozkazovacími.

Nemožnost je vyjádřena ve větách s činitelem děje, vyjádřeném dativem (srov.: *Не видать тебе Гришки!* → *Гришку rozhodně neuvidiš!*). Autor těchto vět je přesvědčen o tom, že realizace děje je absolutně vyloučena. V češtině tento typ vět neexistuje.

V ruštině i češtině existují infinitivní věty s významem potenciálnosti, které obsahují sloveso smyslového vnímání v infinitivu. Srov.: *Перед грозой особого страха не видать*. → *Před bouřkou není vidět zvláštní strach*.

Tento typ se vyskytuje i v češtině (srov.: *Je vidět školu/škola.*). V ruštině převládá typ *Видно школу/школа.*

3. Infinitivní věty vyjadřující neschopnost

Tyto věty vyjadřují neschopnost realizovat určitý děj. Obsahují dativ činitele děje. Uvedený příklad představuje rétorickou otázku. Srov.: *Где ему самому жениться!* → *Kdepak on a oženit se!*

V češtině mají tyto věty podobu dvojčlenné věty s neshodným přísudkem ve tvaru infinitivu. Srov.: *Дěдеček počítá, почитá а не а не се допочитат*. (= *Дед подсчитывает, подсчитывает, да никак не подсчитает.*)

4. Infinitivní věty vyjadřující přání, žádoucnost děje

Charakteristickým rysem tohoto typu vět je význam „žádoucí/nežádoucí“ spolu s významem „je nezbytné, nutné“. Pokud věta neobsahuje činitele děje v dativu, jsou tyto věty chápány jako pobídka. Srov.: *Встать!* → *Vstát!* – *Закрывать дверь!* → *Завřít dveře!*

V ruštině se tento typ vět používá především v instrukcích a návodech. V češtině se instrukce vyjadřují většinou pomocí 1. osoby plurálu. Srov.: *Прибавить квашеную капусту.* → *Přidáme kyselé zelí.*

Věty vyjadřující žádoucnost/nežadoucnost děje mohou být také větami přacími, zvláště pokud obsahují podmiňovací částici *бы*. Některé věty obsahují i činitele děje v dativu. Srov.: *He опоздать бы!* → *Jen nepřijít pozdě!* – *Добраться бы нам до города!* → *Abychom se dostali do města!*

Na skladbě věty se může podílet i přací částice. Srov.: *Если бы нам встретиться!* → *Kdybychom se tak setkali!*

České věty tohoto typu zásadně neobsahují ani subjekt v dativu ani podmiňovací částici. Srov.: *Jen se vyspat!*

Význam přání/možnosti je zřejmý v tázacích infinitivních větách typu, srov.: *Куда ставим скурды?* → *Kam postavít stoh?* – *Пережить сюда или нет?* → *Перестěговat se sem nebo ne?*

V češtině tyto věty obsahují modální sloveso *mít*. Srov.: *Мám mu to dát?*

5. Infinitivní věty vyjadřující význam nutnosti/nenutnosti

Tyto věty mohou obsahovat činitele děje v dativu a také formu podmiňovacího způsobu. Věty mají různé časové formy. Srov.: *Мне еще коня поить.* → *Ještě musím dát napít koni.* – *Через два дня выходит на работу, а Владько еще не вернулся.* → *Za dva dny musím jít do práce, a Vladko se ještě nevrátil.*

V češtině patří tyto věty ke knižnímu jazyku. Srov.: *Было jim hloubит studны.* – *Было му snést urážku.*

V obou jazycích existují tyto věty i bez činitele děje, vyjádřeného dativem. Srov.: *Говорить – так уж говорить до конца.* → *Když už mluvit, tedy mluvit důkladně.*

Věty s významem nutnosti obsahují činitele děje v dativu, který vyjadřuje neodvratnost realizace děje či stavu. Srov.: *Быть грозе.* → *Bude (určitě) bouřka.* V českých větách infinitiv chybí.

6. Infinitivní věty nevyjadřující zvláštní modální význam

Tyto oznamovací věty nemají speciální modální význam. Výjimku tvoří konstatování: Srov.: *Нашего звеньевого звать Иван Павлович.* → *Našeho vedoucího musíme oslovovat Ivan Pavlovič.*

Autoři *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy II* dělí infinitivní věty do 3 kategorií podle modálních významů, které tyto věty vyjadřují (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 117–126):

1. Věty vyjadřující objektivní neuskutečnitelnost nebo nevyhnutelnost děje

Děj v těchto větách se s naprostou jistotou neuskuteční nebo naopak uskuteční. Zpravidla je v nich činitelský dativ, a naopak nebývá přítomna částice *бы*. Jistota děje může být naznačena zvolací intonací. Srov.: *Мне не решить этих вопросов.* → *Тыто otázku rozhodně nerozřeším.* – *Быть дождю.* → *Урчité bude pršet.*

2. Věty vyjadřující přání, žádoucnost děje

Částice *бы* v těchto větách vyjadřuje přání nejčastěji. Dativ činitele může, ale nemusí být obsažen. Pro vyjádření skutečného zájmu mluvčího o určitou věc se užívá částice *хоть, лишь, только*. Srov.: *Хоть бы один день видеть их вместе.* → *Aspoň jediný den je vidět pohromadě.* – *Лишь бы уснуть, лишь бы уснуть!* → *Jen to stihnout, jen to stihnout!* – *Только бы выиграть время!* → *Jen získat čas!*

Částice *как* naznačuje obavné nebo varovné zabarvení věty. Srov.: *Как бы не упасть!* → *Jen abych neupadl!* – *Как бы вам не простудиться!* → *Jen abyste nenachladli!*

Infinitivní věty s významem žádoucnosti děje neobsahují ani částici *бы*, ani dativ činitele. Vyjadřují splnitelné přání. Lze v nich užít částice *хоть, лишь, только*. Srov.: *Только найми подходящий ключок!* → *Jen najít správný klíček!* – *Хоть эти три дня видеть вас.* → *Aspoň ty tři dny vás vidět.*

Patří sem i ustálené pozdravy. Srov.: *Добро пожаловать!* → *Pěkně vítám! Буд(те) вѳтáni!* – *Счастливо оставаться!* → *Mějte se tu hezky!*

K tomuto typu vět lze přiřadit i věty, které vyjadřují něčí **zálibu, skon k nějaké činnosti**. Mluvčí přitom tuto činnost hodnotí záporně, ve smyslu výtky. Věty vždy obsahují částici *бы* a činitelský dativ. Srov.: *Ему бы все время в шахматы играть.* → *Он by jen stále hrál šachy.*

3. Věty vyjadřující subjektivní nutnost, náležitost, záhodnost děje

Věty se dělí na netázací a tázací:

A. Věty netázací

Tyto věty mohou mít podobu pouhého infinitivu, infinitivu a dativu činitele či infinitivu a částice *бы*. Bez částice *бы* a s dativem činitele jsou možné jen v podobě kladné nebo s členským zápořem.

a) infinitiv bez částice *бы* a bez činitelského dativu

Mluvčí nemá na mysli konkrétního činitele děje (věty nadpisové a programové) nebo je činitel znám z kontextu. Srov.: *Крепнуть братство и дружбу.* → *Utuzovat bratrstvo a přátelství.* – *He все же учиться.* → *Člověk se nemá pořádně učit. // To nejde pořádně se učit. // Nemáš se pořádně učit.*

b) infinitiv bez částice *бы* a s činitelským dativem

Věty vyjadřují tytéž modální odstíny jako konstrukce s modálními výrazy *надо*, *нужно*, *должен*. Srov.: *Мне еще дать тебе книгу.* → *Mám (musím) ti ještě dát knihu.* – *Ему еще обед готовить.* → *Musí (má) ještě vařit oběd.*

Celkově se věty bez částice *бы* přibližují k větám rozkazovacím. Při výrazné imperativní intonaci vyjadřují tyto věty důrazný rozkaz. Srov.: *Петровой готовить ужин.(!)* → *Petrová ať vaří večeři.(!)*

c) infinitiv s částicí *бы*

Věty vyjadřují méně důrazné náležitosti nebo záhodnosti. Konkrétní činitel nebývá často vyjádřen, je zřejmý z kontextu. Srov.: *Погулять бы в лесу.* → *Tak se projít v lese.* – *На улицу бы пойти!* – *Měli bychom jít ven.*

Pokud se mluvčí k někomu obrací, vyjadřuje věta vybídnutí, radu nebo domluvu. Srov.: *Тебе бы попороться.* → *Měl by sis pospíšit.*

B. Věty tázací

Mají podobu infinitivních vět pouze tehdy, jedná-li se o otázky rozvažovací (tj. mluvčí vyslovuje rozpaky či nejistotu ve svém vlastním jednání nebo uvažování). Srov.: *Позвать мне их?* → *Mám (měl bych) je zavolat?* – *Куда нам идти?* → *Kam máme jít?*

a) otázky zjišťovací

Neobsahují částici *бы*. Mohou být kladné (možné užití výrazu *что ли*) nebo záporné (možná částice *ли*). Věty mohou i nemusí obsahovat činitele děje v dativu. Srov.: *Открыть*

мне окно, что ли? → *Nemám (neměl bych) otevřít okno?* – *Не подождать ли его?* → *Počkat na něho?* // *Nemělo by se na něho počkat?* // *Že by se na něj počkalo?*

b) otázky doplňovací

Bez částice *бы* přechází otázka rozvažovací v otázku řečnickou. Z kontextu vyplývá, že existuje pouze jedna správná odpověď. Srov.: *Что делать?* → *Со дѣлат?* – *Как быть с ужином?* → *А со буде s večeří?* // *Jak to má být s večeří?*

U otázek, obsahujících činitelský dativ, lze jejich řečnickou povahu naznačit použitím slov *где, куда, как* a zesílených částic *же, уж*. Tyto věty mají zvolací intonaci. Srov.: *Где тебе знать!* → *Jak bys to mohl vědět!* – *Куда уж мне плясат!* → *Кдерак я а танцоват!*

Otázky s částicí *бы* si uchovávají platnost rozvažovací a vyjadřují nerozhodnost, nejistotu. Srov.: *К кому бы обратится?* → *На кого se так обратит?* // *На кого by se чловек мѣл (mohl) обратит?* – *С кого бы получит деньги?* → *Od koho jen достат пенize?*

c) otázky závislé

Zjišťovací i doplňovací otázky se mohou stát otázkami závislými (nepřímými). Ve zjišťovacích otázkách je nutno použít částici *ли*. Srov.: *Мне было неясно, когда мне быть у вас.* → *Nebylo mi jasné, kdy k vám mám přijít.* – *Я не знаю, идти ли вам туда.* → *Nevím, zda tam máte jít.*

Věty, v nichž je kromě infinitivu ještě spona *было* (*было бы, будет*), zaujímají v současné ruštině okrajové postavení. Aktuální jsou pouze ty věty, které mají podobu doplňovacích otázek a obsahují sponu *было*. Mají řečnickou platnost. Srov.: *На что было жаловатся?* → *Наč si мѣл (mohl) чловек стѣжоват?*

Zvláštním případem infinitivních vět je souvětí, jehož obě části obsahují jen infinitiv téhož slovesa a druhá z nich je uvozena slovem *так*. Vyjadřují rozhodnost mluvčího konat náležitě určitý děj (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 128). Srov.: *Работат, так работат.* → *Кдыž pracovat, так работат.* Synonymem těchto vět je vyjádření se substantivem. Srov.: *Работа, так работа.*

Ztrátou samostatné větné platnosti infinitivní věty vznikl tzv. **infinitiv zesilovací**. Je typický pro hovorovou mluvu a stává za ním příklonná částice *-то*. Srov.: *Читат-то читаю.* → *Číst, то čtu.* – *Помочь они мне не помогут.* → *Stejně ми непомоhou.*

3. 1. 3 Jednočlenné věty s infinitivem ve funkci příslovečného určení zřetele

„Обстоятельства ограничения показывают, что действие (признак) реализуется только по отношению к чему-то, с учётом или с точки зрения чего-то“ (Kubík 1982, 67). Zřetelový infinitiv se vyskytuje s predikativními příslovci v jednočlenných větách.

Používají se predikativa vyjadřující:

- a) fyzický a psychický stav člověka: *больно, вольно, боязно, гордо, завидно, совестно, стыдно, спокойно, хорошо* и др. Věty většinou obsahují přímý subjekt ve formě dativu. Do češtiny se věty překládají pomocí souvětí. Srov.: *Мне больно слышать такие слова.* → *Je pro mne bolestné, když slyším taková slova.*
- b) stav životního prostředí: *ветрено, душно, жарко, пасмурно, скользко, сыро, тесно, холодно* и др. Infinitiv označuje děj, jehož realizaci brání stav přírody nebo životního prostředí. V češtině se infinitiv zaměňuje neverbálním substantivem nebo vedlejší větou. Srov.: *Купаться было холодно.* → *Na koupání было холодно.* – *Девушке было жарко сидеть на солнце.* → *Dívce было horko, když сидěla на слunci.*
- c) množství, místo, čas: *далеко, долго, достаточно, мало, поздно, рано* и др. Věty se do češtiny překládají doslovně nebo různými způsoby. Srov.: *В школу ему ходит далеко.* → *Do školy to má daleko.*

3. 2 Infinitiv v dvojčlenné větě

Dvojčlenná věta obsahuje základní větné členy (podmět a přísudek).

3. 2. 1 Infinitiv ve funkci podmětu

Schéma věty, ve které plní infinitiv funkci podmětu (Barnetová a kol. 1979, 726):
infinitiv – osobní tvar sponového slovesa – podstatné/přídavné jméno v určitém pádě.

Podstatné jméno má formu nominativu nebo instrumentálu. Srov.: *Дружить с ними одно мучение.* – *Найти эти закономерности стало моей задачей.*

Přídavné jméno má hodnotící charakter. Srov.: *Прочитать написанное трудно.* – *Курить вредно.*

Přídavné jméno také často přejímá krátkou formu, která nezávisí na formě sponového slovesa. Srov.: *Великолепно было сидеть на моем окне.* – *Ждать становилось опасно.*

Zřídka se vyskytuje přídavné jméno v instrumentálu. Srov.: *Идеальным было бы располагать материалом...* – *Казалось стыдным бросить его теперь.*

Přídavné jméno v nominativu je charakteristické pro superlativ. Srov.: *Самое трудное выйти на сцену.*

Autoři učebnice *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским* (Kubík 1982, 113–114) rozlišují 2 podskupiny infinitivního podmětu:

V 1. podskupině se vyskytují slovesa s významem emocionálního vztahu k infinitivnímu ději (*нравиться, надоесть, наскучить, радовать, утомлять* и др.). Předmět je v dativu nebo akuzativu, a označuje osobu, která má k infinitivnímu ději určitý vztah. Do češtiny se tyto věty překládají buď analogicky, nebo pomocí souvětí. Srov.: *Ивану нравилось учить меня.* → *Ivanovi se líbilo mě učit.* – *Меня очень радует видеть тебя счастливым.* → *Velmi mě těší, že tě vidím šťastného.*

K 2. podskupině patří slovesa v trpném rodě, která vyjadřují projevy vůle (*разрешается, запрещается, рекомендуется, предлагается, позволяется* и др.). V češtině mají tyto věty podobu souvětí. Srov.: *Трассу предлагается проложить от площади Маяковского по улице Горького.* → *Je navrhováno, aby se linka táhla od Маяковского náměstí по улице Горького.*

3. 2. 2 Infinitiv ve funkci přísudku

Infinitiv se může vyskytovat ve všech 3 základních typech přísudku (Kubík 1982, 40–42): přísudek slovesný (*простое глагольное сказуемое*), přísudek jmenný se sponou (*составное именное сказуемое*), složený přísudek slovesný (*сложное глагольное сказуемое*).

3. 2. 2. 1 Присудек slovesný

Ve většině případů je tento přísudek vyjádřen určitým tvarem slovesa, které se shoduje s podmětem. Infinitiv se zde vyskytuje v budoucím čase. Tyto formy slovesa jsou analytické (tzn. skládají se z dvou nebo více formálních slov). Srov.: *Завтра я буду отдыхать.* → *Zítرا буду odpočívat.*

Slovesný přísudek může být také neshodný. Je vyjádřen pomocí infinitivu nedokonavého vidu. Infinitiv v těchto větách vyjadřuje náhlý, neočekávaný a intenzivní začátek v minulosti. Odstín neočekávanosti zesiluje, pokud u slovesa stojí částice jako *давай, ну, и ну*. Srov.: *Только что пришел и сразу ругать.* → *Jen přišel a hned začal nadávat.* – *A он давай его колотить по голове.* → *A najednou ho začal tlouci по hlavě.*

3. 2. 2. 2 Příisudek jmenný se sponou

Příisudek jmenný se sponou a složený příisudek mohou být kombinovány do **složeného příisudku jmenného**. Srov.: *Я старался быть справедливым. – Он начинает казаться нам глупым.*

Fázovost jmenného příisudku se vyjadřuje pomocí sloves *стать (становиться), сделаться, остаться, перестать быть*. Tato slovesa odpovídají fázovým slovesům *начинать, продолжать* ve složeném predikátu, protože vyjadřují začátek, nabývání nějaké vlastnosti a stavu, či jejich zachování. Za složený pokládáme pouze příisudek obsahující výraz *перестать быть*. Ostatní slovesa mají povahu spony, proto složený příisudek nevytvářejí, přestože mu plně odpovídají (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 235–236). Srov.: *Он перестал быть таким самонадеянным.*

Významové jádro složeného příisudku jmenného mívá tvar instrumentálu, nikoli nominativu. Srov.: *Я хочу быть полезным. – Вы могли бы быть нашим руководителем.*

3. 2. 2. 3 Příisudek složený

Je vyjádřen modifikátorem (modální nebo fázové sloveso) a infinitivem významového slovesa. Modifikátor se shoduje s podmětem, vyjadřuje čas a způsob a je nositelem doplňujících fázových nebo modálních odstínů. Zato infinitiv významového slovesa vyjadřuje základní lexikální význam celého příisudku (Kubík 1982, 135–136). Ze sémantického hlediska lze modifikátory rozdělit do 3 skupin:

- a) fázové (*фазисные*) – označují začátek, průběh nebo konec děje; *начать, продолжать, кончить* i dr.
- b) modální (*модальные*) – vyjadřují různé odstíny možnosti a nezbytnosti v nejširším smyslu; *мочь, должен быть, иметь право* i dr.
- c) intencionální (*интенциональные*) – označují úmysl činitele dokončit nebo nedokončit určitý děj; *стараться, задаться целью, сделать попытку* i dr.

Autoři učebnice *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским* (Kubík 1982, 136–141) podle způsobu vyjádření modifikátoru rozlišují následující typy složeného příisudku:

1. typ: *Ольга начала работать. – Я не смог бы помочь тебе. – Брат собирается съездить в Москву.*

a) fázová slovesa: *начать, стать, приняться, продолжать, перестать, кончить, бросить* i dr.

Kromě infinitivu významového slovesa lze v ruštině použít i neverbální substantivum. Srov.: Он взялся работать. – Он взялся за работу. Při překladu do češtiny je toto substantivum leckdy jedinou možností. Srov.: Он бросил курить. → Zanechal kouření.

b) modální slovesa označující (ne)možnost: *мочь, уметь, не сметь* (*neodvažovat se/nestět*), *затрудняться, успеть, опоздать, умудриться, ухитриться* и др.

c) intencionální slovesa vyjadřující přání, úmysl, snahu: *хотеть, желать, собираться, намереваться, пытаться, стараться, норовить, пробовать, силиться* и др.

Do češtiny se tyto konstrukce překládají pomocí analogie nebo vedlejší větou. Srov.: Он собрался зайти к нему. → Chystal se k němu zajít / že k němu zajde.

2. typ: Сестра должна поехать в Москву. – Мы были вынуждены остаться дома.

Jako modifikátory slouží osobní modální predikativa (z hlediska původu jsou to krátké formy přídavných jmen nebo trpných přičestí):

a) modální predikativa označující možnost, nezbytnost, přání: *должен, обязан, вынужден, призван, способен, бессилен, волен, властен, свободен* и др.

b) intencionální predikativa vyjadřující přání, úmysl: *готов, намерен, склонен, расположен, рад (бы)* и др.

Při překladu těchto spojení do češtiny lze použít analogickou konstrukci (srov.: Я готов вам помочь. → Jsem ochoten vám pomoci.), konstrukci s modálními slovesy (srov.: Он намерен сделать это. → Hodlá to udělat.) nebo konstrukci s neverbálním substantivem (srov.: Я не расположен шутить. → Nemám náladu na žertování.).

Spojení *рад + инфинитив* se v češtině pojí s indikativem. V ruštině toto spojení není možné. Srov.: Я рада потанцевать. → Ráda si zatančím.

3. typ: Мы не в состоянии были закончить работу. – Вы ведь вправе отказать ему.

Modifikátorem je podstatné jméno v určitém pádě a s určitou předložkou nebo příslovce se sponou. Rozlišujeme 2 významy:

a) modální význam možnosti: *в состоянии, в силах, вправе, во власти* и др.

b) intencionální význam (souhlas, sklon): *в настроении, не прочь* и др.

V češtině se tyto konstrukce používají zřídka, častější jsou překlady pomocí jiných ekvivalentů. Srov.: Никто не вправе контролировать тебя. → Nikdo nemá právo tě kontrolovat.

4. typ: *Мы имели возможность убедиться в том. – Ученые задались целью объяснить это явление. – Авторы оказались перед необходимостью решить проблему.*

Jako modifikátory vystupují spojení sloves a jmen:

a) modální význam možnosti: *иметь возможность / способность / право / силы / время / причину, располагать возможностью* и др.

b) intencionální význam: *иметь желание, чувствовать желание, ставить перед собой цель, задаваться целью, делать попытку / усилие, давать себя труд* и др.

c) modifikátory, které spojují význam modální a fázový: *получить (обрести, приобрести, потерять, утратить) возможность, лишиться возможности, оказаться перед необходимостью, получить право, лишиться права* и др.

d) modifikátory, které spojují intencionální a fázový význam: *ощутить (осознать) потребность, отказаться от попыток (от мысли), отменить решение* и др.

Do češtiny se uvedené věty překládají pomocí analogií (*mít možnost, mít právo, získat možnost, cítit potřebu, vzít se za cíl, mít důvod* atd.).

Kromě toho je možný typ složeného přísudku s dvěma modifikátory, z nichž má jeden tvar infinitivu. Srov.: *Мы можем начать работать. – Вы должны попытаться попасть туда.*

3. 2. 3 Infinitiv ve funkci předmětu

Infinitiv může být stejnopodmětný (*subjektový, тавтосубъектный, субъективный*; činitel děje vyjádřeného infinitivem je totožný s podmětem určitého slovesa) nebo různopodmětný (*objektový, гетеросубъектный, объективный*; činitelem děje je předmět slovesa, ne podmět) (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 172–178).

Srov.: *Он обещал прийти. X Он мне велел уйти.*

Podle toho, zda stojí infinitiv u slovesa přechodného nebo nepřechodného, rozlišujeme infinitivní předmět přímý (*Он любит гулять вечером. – Он любит вечерние прогулки.*) a nepřímý (*Я отказался выступить. – Я отказался от выступления*) (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 249).

Na rozdíl od češtiny bývá předmětem také infinitiv sloves označující jídlo, pití, kouření a některé jiné konkrétní děje (*есть, пить, кушать, завтракать, обедать, ужинать, читать, шить, курить*) u sloves *взять, дать, подать, принести* aj. Srov.: *Подали ужинать. → Принесли вечер. – Он принес одеться. → Принесл шаты (oblečení).*

V ruštině se tyto případy vyskytují především v hovorovém jazyce, zatímco v češtině se omezují pouze na slovesa *jíst, pít, žrát* (srov.: *dát najíst, napít, nažrat*).

Tyto infinitivy mohou plnit funkci předmětu u dalšího infinitivního předmětu. Do češtiny překládáme tyto věty pomocí vedlejších vět předmětných. Srov.: *Приехавши, он и не подумал попросить умыться*. → *Po příjezdu ani nepomyslel na to, že by požádal, aby se mohl umýt*. (Flídřová 2008, 8)

3. 2. 3. 1 Předmět subjektový

Stejnopodmětný infinitiv je předmětem u sloves v širokém smyslu modálních (slovesa vyjadřují volní vztah subjektu k ději). Tato slovesa vyjadřují (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 173–176):

- a) vůli, snahu, odhodlání, přání nebo zvyk subjektu realizovat nějaký děj (*желать, жаждать, рисковать, собираться, задумать, намереваться, стараться, пытаться, готовиться, стремиться, силиться* и др.), srov.: *Она сказала, что желает видеть директора*. → *Řekla, že si přeje vidět ředitele*.
- b) souhlas, domluvu (*согласиться, уговориться, условиться* и др.), srov.: *Они уговорились встретиться завтра*. → *Domluvili se, že se zítra setkají*.
- c) rozhodnutí, slib, přísahu, závazek nebo hrozbu (*решишь(ся), обещать, обязываться, грозить, угрожать* и др.), srov.: *Он уехал, обещая вернуться дня через два*. → *Odjel se slibem, že se vrátí za dva tři dny*.
- d) domnění, představu nebo naději (*мыслить, думать, полагать, предполагать, мечтать, ожидать, надеяться*), srov.: *Он думал кончить в сентябре*. → *Domníval se, že bude готов в září*.
- e) kladný nebo záporný citový vztah k ději (*любить, предпочесть, жалеть*), srov.: *Он любил работать*. → *Pracoval rád*.
- f) odmítnutí, nechut', stud, ostych, obavu něco vykonat (*отказаться, уклоняться, избежать, стыдиться, стесняться, бояться*), srov.: *Он совестился обижать сироту*. → *Styděl se křivdit sirotkovi*.
- g) přivyknutí nebo odvyknutí, naučení se, zapomnění, (ne)stihnutí něco vykonat (*привыкнуть, отвыкнуть, уметь, научиться, суметь, забыть, успеть, опоздать, устать*), srov.: *Он научился плавать*. → *Naučil se plavat*.

Stejnopodmětný infinitiv stojí také u adjektiv vyjadřujících hotovost, schopnost nebo vhodnost subjektu ke konání děje (*властный, готовый, пригодный, расположенный, свободный, способный, бессильный*; predikativní adjektiva *волен, горазд*), srov.:

Я не очень расположен сегодня ехать. → *Nemám mnoho chuti dnes jet.* Předmětová funkce infinitivu se tady stýká s významem zřetelovým.

Do češtiny se infinitivní předmět subjektivý překládá buď analogicky, a nebo pomocí podřadného souvětí se spojkami *že, aby* (Kubík 1982, 109–111). Srov.: *Он просто боялся потерять меня.* → *Prostě se bál mě ztratit.* – *Петр обещал отвезти Женку на станцию.* → *Petr slíbil, že odveze Ženku na stanici.*

V některých případech je lepší přeložit ruskou konstrukcí pomocí verbálního substantiva. Srov.: *Я очень люблю гулять по лесу.* → *Mám velmi rád procházky лесem.*

3. 2. 3. 2 Предмет объективный

V těchto větách se činitel děje (předmět v dativu či akuzativu) neshoduje s podmětem. Předmět může zůstat i nevyjádřeným. Týká se to vět, ve kterých má předmět všeobecný charakter nebo je jasný z kontextu (Kubík 1982, 111–112). Srov.: *Командир приказал открыть огонь.* (т. е. приказал солдатам) – *Врачи советуют не курить.* (т. е. советуют людям вообще)

Infinitiv se pojí s těmito významovými skupinami sloves, vyjadřující (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 176–178):

- a) rozkaz nebo zákaz nějaké činnosti, donucení nebo zabránění (*велеть, приказать, поручить, запретить, заставить, мешать, побудить, обязать* и др.), srov.: *Он велел заложить лоцадь.* → *Poručil zapřáhnout конě.*
- b) svolení, umožnění, naučení (*разрешить, позволить, дать (dovolit, неchat), помогать, учить* и др.), srov.: *Разрешите представиться.* → *Dovolte, абыч se představil.*
- c) radu, návrh, prosbu, přesvědčování, přání (*советовать, предложить, просить, требовать, уговорить, говорить, желать, убеждать* и др.), srov.: *Уговорил мать остаться дома.* → *Пřemluvil matku, абы зůstала дома.*

Tyto infinitivní konstrukce mohou být zaměněny vedlejší větou se spojkou *чтобы*. Přesto se tento jev vyskytuje v ruštině jen zřídka. Srov.: *Я советовал им читать больше.* – *Я советовал им, чтобы они читали больше.*

V češtině se tato záměna vyskytuje poměrně často, zvláště v překladech. Srov.: *Он просил нас не уходить.* → *Žádal nás, абычom неодчázели.*

3. 2. 4 Infinitiv ve funkci příslovečného určení

Ruský infinitiv může ve dvojčlenné větě vystupovat jako příslovečné určení účelu (*обстоятельство цели*) a v jednočlenné větě jako příslovečné určení zřetele (*обстоятельство ограничения*).

3. 2. 4. 1 Příslovečné určení účelu

Toto příslovečné určení vyjadřuje cíl, kterého se subjekt snaží dosáhnout pomocí určitého děje. Stejně jako u infinitivního předmětu můžeme rozlišit subjektové a objektové příslovečné určení účelu. Kritériem je skutečnost, je-li původcem děje, který je vyjádřen infinitivem, podmět nebo předmět.

3. 2. 4. 1. 1 Příslovečné určení účelu subjektové

Infinitiv příslovečného určení účelu se pojí se slovesy pohybu a se slovesy vyjadřující změnu polohy – *идти, пойти, прийти, ходить, ездить, бежать, вернуться, явиться, подняться, сесть, лечь, ложиться, поселиться, повернуться, двинуться* a dr. (Kubík 1982, 110–112). Srov.: *Сегодня мы едем купаться. – Она пошла купить билеты.*

Tyto infinitivní konstrukce mohou být nahrazeny infinitivními vedlejšími větami se spojkou *чтобы*. Srov.: *Мы пришли проститься с вами. – Мы пришли, чтобы проститься с вами.*

Ze srovnávacího hlediska je nutné věnovat pozornost následujícím rozdílům:

1. Mezi ruštinou a češtinou existují rozdíly v používání sloves, která se pojí s infinitivem cíle. Zatímco v ruštině se infinitiv pojí i se slovesy jako *сесть, лечь, ложиться, вернуться, остановиться* a dr. (srov.: *Он вернулся взять портфель.*), v českých větách se infinitiv nevyskytuje (srov.: *Vrátil se pro aktovku // aby si vzal aktovku*).

2. V češtině se infinitiv cíle může pojit se slovesem *быť* v minulém čase. V ruštině těmto větám odpovídají ekvivalenty se slovesy pohybu. Srov.: *Мы ходили купаться. → Были jsme се купат. – Она ездила в Прагу за покупками. → Была в Праге накуповат.*

3. Ruský infinitiv v dokonavém vidu se nepojí se slovesy, která mají v češtině ekvivalent *пůjду, půjдете, jdi, jděте, běž, běžте*. Při překladu do ruštiny se užívá konstrukce se dvěma shodnými formami. Srov.: *Jdi koupit noviny. → Сходи купи газеты! – Пůjду се пройт. → Пойду погуляю.*

3. 2. 4. 1. 2 Přísllovečné určení účelu objektové

Infinitiv vyjadřuje účel děje, při němž jde o společný pohyb podmětu i předmětu věty nebo o činnost podmětu, která vyvolává pohyb předmětu (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 182).

Infinitiv se pojí se slovesy s významem přemístění nebo se slovesy, která vybízejí k pohybu (*привести, вынести, послать, отправить, отпустить, загнать, повезти* и др.). Infinitiv se vždycky vztahuje k vyjádřenému předmětu v akuzativu. Srov.: *Они вынесли больного в сад подышать свежим воздухом. – Еще в раннем детстве нянька водила их сюда гулять.*

Infinitiv se do češtiny překládá pomocí vedlejší věty nebo konstrukcí s verbálním substantivem. Srov.: *Немощного вынесли до zahrady, aby se надыхал черствého воздуха. – Již v útlém dětství je sem vodila chůva na procházku.*

3. 2. 5 Infinitiv ve funkci přívlastku

Infinitiv může ve větě zastávat funkci neshodného přívlastku (*несогласованное определение*). Tyto infinitivy závisí na podstatných jménech, která označují děj nebo stav. Jedná se o výsledek „синтаксической трансформации сказуемого“ (Barnetová a kol. 1979, 804).

Přívlastkem bývá infinitiv u několika sémantických skupin podstatných jmen (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 168–172):

1. Nejčastěji stává infinitiv u podstatných jmen s významem v širokém smyslu modálním:
  - a) u jmen vyjadřující vůli, rozhodnutí, záměr, přání něco vykonat (*воля, стремление, намерение, решение, цель, желание, попытка, охота, жажда, нетерпение, мысль, мечта, надежда, идея, план, проект, забота* и др.), srov.: *Охота странствовать напала на него. → Popadla ho (// přišla na něho) chut' cestovat;*
  - b) u jmen vyjadřující obavu něco vykonat (*боязнь, опасение, страх*), srov.: *Вы сейчас бежите, вероятно, из страха встретиться со мной. → Teď utikáte ze strachu, abyste se se mnou nesetkal // že se se mnou setkáte;*
  - c) u jmen vyjadřující slib nebo odmítnutí něco vykonat (*обещание, слово, согласие, клятва, отказ*), srov.: *Он давал себе слово больше не думать о ней. → Dával si slovo, že už na ni nebude myslet;*
  - d) u jmen vyjadřující nutnost, nevyhnutelnost, povinnost něco konat (*задача, обязанность, надобность, необходимость, потребность, судьба*), srov.: *Даже отец не чувствовал обязанности помогать ему. → Ani otec necítil povinnost, aby mu pomáhal (// pomáhat mu);*

- e) u jmen vyjadřující právo, zvyk, sklon, možnost něco konat (*право, свобода, обычай, манера, склонность, случай, (не)возможность*), srov.: *Скоро Петру представился случай выручить друга из беды.* → *Brzy se Petrovi naskytla пříležitost pomoci příteli v nouzi*;
- f) u jmen vyjadřující schopnost, odvahu něco konat (*способность, готовность, решимость, умение, дар, мужество, сила, свойство*), srov.: *Надо иметь мужество признать и свою неудачу.* → *Člověk musí mít odvahu пřiznat i svůj неúspěch*;
- g) u jmen vyjadřující rozkaz, výzvu, radu, prosbu nebo svolení (*приказ, распоряжение, поручение, задание, директива, призыв, требование, совет, приглашение, предложение, просьба, разрешение*), srov.: *Просьба (// просят) не курить.* → *Просите, некуйте zde.*
2. Infinitiv stává u jmen znamenající hodnocení děje vyjádřeného infinitivem (*честь, счастье, удовольствие, радость, отрада*), srov.: *Я отдам кому-то другому честь защищать город.* → *Пřenechám někomu jinému čest hájit město.*
3. Infinitiv se pojí se jmény vyjadřujícími příčinu, důvod k nějaké činnosti (*основание, повод, предлог, причина, резон*), srov.: *Он нашел повод свернуть разговор на мать.* → *Našel záminku (// пříležitost), aby mohl rozmluvu stočit на matku.*
4. Infinitiv stojí u jmen vyjadřujících prostředek nebo způsob, jak něco uskutečnit (*средство, способ*), srov.: *Она стала придумывать средство избавиться от своего посетителя.* → *Заčala přemýšlet o prostředku, jak by se zbavila svého návštěвника.*
5. Infinitiv se pojí se jmény, která označující osoby a vyjadřují jejich schopnost nebo zálibu v nějaké činnosti (*мастер, искусник, охотник, любитель, не дурак, мастак*). Jedná se o tzv. osobní kvalifikátory (Flídrová 2008, 9). Do češtiny se překládají různě, srov.: *Они были не дураки вытуть.* → *Uměli se napít.* – *Он любитель поесть.* → *Рád se пají.*
6. Zvláště v hovorové ruštině se neustále rozšiřují spojení konkrétních substantiv, která označují předměty, s infinitivy, jež pojmenovávají jejich předurčení (Flídrová 2008, 9). Srov.: *ключ оттирать сейф* → *ключ k odemykání сейфу, ключ k/od сейфу – билеты ехать обратно* → *листки k jíздě zpět, зпáтечні листки.*

Infinitivní přívlastek je u abstraktních substantiv častý zejména v odborném stylu, avšak existují i ojedinělé případy, kdy se v ruštině, na rozdíl od češtiny, přívlastkový infinitiv nevyskytuje (Flídrová 2008, 8). Srov.: *задача создания системного подхода к психологии личности* → *úkol vytvořit systémový přístup k психологии личности*

3. 2. 6 Infinitiv ve funkci doplňku

Na rozdíl od českého infinitivu nemůže ruský infinitiv nikdy plnit funkci doplňku (Kubík 1982, 81). Zatímco v češtině spojení slovesa smyslového vnímání a infinitivu značí právě doplněk, v ruštině se infinitiv po slovesech smyslového vnímání (*видеть, слышать, заметить, чувствовать* и др.) zásadně nepoužívá.

V těchto případech se v ruštině setkáváme s vedlejší větou uvozenou spojkami *что, как, чтобы*, nebo s přičestím (doplňkem). Srov.: *Viděl jsem Petra odcházet.* → *Я видел, как Петр уходит.* – *Viděl jsem ji sedět u okna.* → *Я видел ее сидящей у окна.*

Někdy nemá český infinitiv v ruštině ekvivalent, nebo je přeložen pomocí substantiva. Srov.: *Slyšel jsem zpívat árii Lenského.* → *Я слышал арию Ленского.* – *Slyšel jsem ji zpívat.* → *Я слышал ее пение.*

3. 3 Infinitiv ve vedlejších větách

Za jistých podmínek se s ruským infinitivem setkáváme místo určitého slovesného tvaru ve vedlejších větách po některých spojkách a spojovacích výrazech.

3. 3. 1 Vedlejší věta obsahová

Tyto věty mohou mít infinitivní podobu, pokud se děje v hlavní i vedlejší větě týkají jednoho subjektu (činitele), nebo pokud je subjekt všeobecný (Kubík 1982, 262–264). Srov.: *Дети мечтают о том, чтобы хоть на неделю съездить в горы.* – *Храбрость заключается в том, чтобы держать себя твердо.*

Obsahové věty se mohou transformovat do vět se závislým infinitivem:

- a) oznamovací věty se spojkou *что*, ve kterých je subjekt v hlavní i vedlejší větě stejný. Tato transformace je možná pouze u vět, které obsahují slova s určitou sémantikou (*договориться, согласиться, думать, надеяться, ожидать, предполагать, обещать, рассчитывать* и др.). Srov.: *Он грозит, что уйдет.* → *Он грозит уйти.*
- b) rozkazovací věty se spojkou *чтобы*, ve kterých je adresát v hlavní větě totožný se subjektem děje vedlejší věty. Srov.: *Все желают тебе, чтобы ты выиграл.* → *Все желают тебе выиграть.*
- c) vedlejší věty se spojkou *чтобы*, které rozvíjejí substantivum s přacíím významem (*требование, желание, предложение, просьба, решение, приказ*). Srov.: *Он выразил желание, чтобы мы встретились вечером.* → *... желание встретиться вечером.*

3. 3. 2 Vedlejší věta časová

Vedlejší věta časová vyjadřuje dobu děje věty řídící, časový průběh děje věty řídící (trvání či ukončení) nebo rychlý sled dvou dějů (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 375). Pokud vedlejší věta časová obsahuje spojky *прежде чем, перед тем как, раньше чем* a subjekt je v hlavní i vedlejší větě totožný, lze ve vedlejší části použít infinitiv (Kubík 1982, 267). Srov.: *Прежде чем уйти в институт, мы убрали комнату. – Перед тем как сдать дипломную работу, я еще раз проверил ее.*

Podle autorů *Пříruční mluvnice ruštiny pro Čechy II* (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 378) je rozhodující ještě aspekt (ne)reálnosti. Pokud je situace spíše nereálná, místo určitého slovesa se ve vedlejší větě používá infinitiv. Srov.: *Поэтому раньше, чем пытаться наблюдать следы таких зверей, нужно хорошенько присмотреться к следам собаки.*

Jeví-li se však celá situace jako plně reálný fakt, infinitiv není nutný. Srov.: *Прежде чем уйдешь (// уйти), выключи свет.*

3. 3. 3 Vedlejší věta účelová

„Věta účelová vyjadřuje, s jakým záměrem se koná děj věty řídící nebo co má vyplynout ze stavu v ní vyjádřeného, tedy účel děje věty řídící“ (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 396).

Spojky, které se v těchto větách pojí s infinitivním přísudkem, jsou: *чтобы, для того чтобы, лишь бы, дабы, с тем, затем, с целью, вместо того чтобы, только бы, лишь бы только* (Kubík 1982, 269 - 270).

- a) a) děj hlavní i vedlejší věty se pojí k jednomu činiteli, srov.: *Петр отвернулся, чтобы скрыть волнение.*
- b) děj vedlejší věty (a často i věty hlavní) se týká všeobecného subjektu, srov.: *Чтобы выехать в другую страну, необходимо получить визу.*
- c) shoda činitelů je jen částečná, či dokonce dochází k vnějškové neshodě (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 396). Srov.: *Лена еще перемывала посуду, и он решил дождаться ее, чтобы идти вместе.*

3. 3. 4 Vedlejší věta účinková

Tyto věty „...charakterizují způsob děje věty řídící nebo míru přisuzované vlastnosti tím, že vyjadřují jejich účinek nebo následek“ (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 390).

Infinitivní přísudek se týká vedlejších vět se spojkou *чтобы*, vyjadřující přací nebo nereálný účinek (Kubík 1982, 272):

- a) děj v obou větách se vztahuje k jednomu činiteli, srov.: *Я сел у окна так, чтобы видеть все происходившее на улице.*
- b) děj vedlejší věty se týká všeobecného činitele, srov.: *Картина не так интересна, чтобы смотреть ее по несколько раз.*

3. 3. 5 Vedlejší věta podmínková

Vedlejší věta podmínková vyjadřuje podmínku pro uskutečnění toho, co je obsaženo ve větě řídicí. Po spojkách *если, если бы, ежели, коли* se užívá infinitivu, jedná-li se o podmínku obecně platnou nebo o děj s všeobecným podmětem. Proto jsou podmínková souvětí tohoto typu častá v příslovích (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 398, 401–403). Srov.: *Если искать совершенства, то никогда не будешь доволен. – Эти выписки, если бы их напечатать, составили бы пять толстых томов.*

„Mnohá spojení *если* s infinitivem se stala ustálenými obraty, jejichž věčný význam se otřel a nabyla někdy povahy vsuvek (proto je často překládáme nevětně)“ (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 402). Jedná se o spojení *если учесть (vzhledem k), если не считать, если скинуть со счета (nepřihlížíme-li k), если сказать правду (po pravdě řečeno)* atd.

3. 3. 6 Vedlejší věta srovnávací

Vedlejší věta srovnávací má vždycky infinitivní podobu a vyjadřuje přednost, tzn. vyřčené ve vedlejší větě má přednost před tím, co se říká ve větě hlavní. Do češtiny se tyto věty překládají pomocí spojek *неž, místo aby* a předložkou *место*, které se pojí s neverbálním substantivem ve formě genitivu (Kubík 1982, 279). Srov.: *Чем долго объяснять, ты бы лучше показал. → Место длougého vysvětlování бys to měl raději докázat.*

4 Infinitiv v češtině

„Infinitiv je slovníkovou formou slovesa. Tvoří se od infinitivního kmene pomocí koncovek *-t* (ve starší podobě *-ti*), *-c(t)* a ve vyšším stylu *-(c)i*. Z gramatických významů slovesných je infinitiv nositelem vidu (*psát, napsat*) a rodu. Vedle aktivní podoby (*pozorovat*) existuje také infinitiv pasivní (*бýt pozorován*)“ (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 337).

Spolu s přechodníky, přičestím *l*-ovým (minulým) a *n/t*-ovým tvoří infinitiv tvary neurčité.

5 Historie infinitivu v češtině

„Původem je to ustrnulý tvar verbálního substantiva na *-tb*. Slovanský infinitiv má koncovku *-ti*. Tuto podobu nacházíme (vedle koncovky *-ci*, která vznikla z *g-ti*, *k-ti*) také ve staré češtině. V nářečích se často odsouvá koncové *-i*, takže infinitiv končí pak na *-t'* (v nářečích podkrkonošských, východomoravských, lašských). Původní tvar na *-ti* se v nářečích drží jen velmi zřídka.

Vedle tohoto tvaru se dále velmi často vyskytuje infinitiv s tvrdým zakončením *-t*. Ten vznikl vlivem supina. Tvary na *-t* se vyskytují sporadicky ve staré češtině od 2. poloviny 14. století, častěji od 16. století. Teprve v našem století se tato podoba infinitivu stala součástí spisovné normy vedle infinitivu na *-ti*. V současné době dáváme kratšímu tvaru infinitivu přednost.

V hovorovém jazyce a v lidových nářečích se dále projevují tendence k vyrovnání forem infinitivu na *-ci* s infinitivy ostatními (hovorové tvary *péct*, *mocť*, nářeční *péct'*, *mocť'*) (Lamprecht – Šlosar – Bauer 1986, 240).

6 Český infinitiv v syntaxi

Infinitiv plní ve větách různé syntaktické funkce. Může být základním nebo vedlejším větným členem. V dvoučlenných větách patří k základním větným členům podmět a přísudek, v jednočlenných větách je to tzv. základní člen / jednotný větný člen / hlavní jednotná větná část (Bauer – Grepl 1980, 64).

K vedlejším větným členům řadíme předmět, příslovečné určení a přívlastek. Český infinitiv na rozdíl od ruského infinitivu může být i doplňkem.

6. 1 Infinitiv z hlediska výpovědi

V češtině, stejně jako v ostatních jazycích, rozlišujeme mezi pojmy věta a výpověď. Věta je abstraktní, v komunikační situaci nezakotvená jazyková jednotka, jejímž jádrem je přísudek. Výpověď je realizovaná (napsaná, pronesená) věta v jedinečné komunikační situaci (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 369, 568).

Rozlišujeme 4 typy infinitivu, vystupujícího ve výpovědích. Původně byly tyto konstrukce s infinitivem vedlejšími větami (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 578, 603, 620, 630, 631).

a) **Výzvodý (rozkazovací) infinitiv** – vyjadřuje strohé rozkazy a příkazy. Je vždy spojen se „zvolací“ intonací (srov.: *Dokouřit!* – *Stát rovně!*).

b) **Výtkový infinitiv** – věty jsou silně emocionálně zabarvené. Mají buď výpovědní formu (srov.: *Takhle mluvit před dětmi!* – *Ležet celý den v posteli!*), nebo se pojí s modálním slovesem *mít*, které signalizuje, co mluvčí považuje za správné, náležité (srov.: *Měl ses mu omluvit*. – *Neměl jsi tam chodit*).

c) **Přací infinitiv** – má podobu výpovědi (srov.: *Nemít tolik práce!* – *Náš dcera tak tu zkoušku udělat!*)

d) **Hodnotící infinitiv** – signalizuje většinou negativní hodnocení (srov.: *Brát úplatky!* – *Nestarat se o děti!*).

6. 2 Infinitivní věty

Autoři učebnice *Skladba spisovné češtiny* (Grepl – Karlík 1986, 190, 192–193) zařazují infinitivní věty do tzv. neslovesných vět. V těchto větách není explicitně vyjádřena predikace, tj. jejich jádrem není sloveso v určitém tvaru. V jejich základu je výraz jmenného charakteru beze spony. U infinitivních vět je nositelem výpovědní platnosti infinitiv.

1. Infinitivní věty rozkazovací (imperativní) a přací (optativní)

Prostředkem modálního zařazení je intonace. Srov.: *Nemluvit!* – *A dosáhnout ho stůj co stůj!* – *Nemít tolik práce!* – *Být pořád mladý!*

2. Infinitivní věty oznamovací (indikativní)

Místo indikativu je v nich použit infinitiv. Vyznačují se zvolací intonací, vyjadřují citové zaujetí (podiv s odstínem rozhořčení). Srov.: *Prohlížet mě skříň!* – *Ted' v létě topit!*

3. Infinitivní věty tázací

Infinitiv se vyskytuje v deliberativních otázkách a má 2 varianty:

- a) podobu věty infinitivní, týká-li se děj mluvčího či se jedná o děj platný všeobecně, srov.: *Jít tam?* – *Komu to poslat?*
- b) podobu dvojčlenné věty s finitním modálním slovesem *míti* v indikativu nebo kondicionálu + infinitiv, je-li činitelem někdo jiný než mluvčí, srov.: *Má (měl by) mu o tom napsat?* – *Co ted' má dělat?* Určitého tvaru slovesa *míti* je ovšem možno užít i tehdy, je-li činitelem děje mluvčí: *Co (mám) dělat?* – *(Mám) jít do Prahy?*

Výrazně expresivní jsou věty typu *Já nepřijít?*! – *Náš pes kousat?*! Infinitiv v těchto větách vyžaduje podmět, jedná se tedy o věty podmětové. Jejich formální variantou jsou struktury typu *Já a nepřijít?* – *Náš pes a kousat?* (Grepl – Karlík 1986, 193).

Skutečně jednočlenné jsou infinitivní tázací věty s částicemi *což, co*: *Což takhle sestavit z nich fotbalový tým?*

6.3 Infinitiv v bezpodmětných (jednočlenných) větách

Autoři *Skladby spisovné češtiny* (Grepl – Karlík 1986, 113, 117–119) nazývají jednočlenné věty větami bezpodmětnými. Podle nich není výraz „jednočlenná věta“ nejvhodnější, protože i tyto věty mohou obsahovat další nutná doplnění (větné členy).

V jednočlenné větě se všechny rozvíjející větné členy seskupují kolem jediného jádra, které je vlastním základem predikace. Jedná se o základní člen jednočlenné věty. „Je to člen, který je jádrem predikačního aktu ve větě jednočlenné a nositelem predikačních kategorií. Funkčně je totožný s přísudkem věty dvojčlenné. Je to člen syntakticky nezávislý na všech ostatních členech věty; naopak, právě od něj vychází syntaktická závislost členů rozvíjejících“ (Bauer – Grepl 1980, 110).

Bezpodmětné věty lze dělit na věty se slovesem významovým a věty se slovesem sponovým. Infinitiv se vyskytuje v bezpodmětných větách se slovesem sponovým, a to ve 4 případech:

- a) Ve spojení s fázovým či modálním slovesem má sponové sloveso podobu infinitivu. Srov.: *Začalo být pěkně. – Muselo se mu udělat nevolno.*
- b) Pokud věta obsahuje modální predikativum, významové jádro složeného predikátového výrazu bývá vyjádřeno infinitivem. Srov.: *Je (po)třeba neustále se učit. – Lze s tím počítat.* Místo predikativ se někdy užívá modální adjektivum. Srov.: *Je nutné odejít. – Není možné s tím souhlasit.* Pak už se však jedná spíše o větu podmětovou, dvojčlennou (Grepl – Karlík 1986, 118).

K tomuto typu sponových vět bezpodmětných je možno přiřadit i konstrukce, v nichž úlohu modálního predikativa plní jiné výrazy jmenné povahy. Srov.: *Je čas odejít. – Je pozdě litovat.*

U omezené skupiny sloves smyslového vnímání se v možnostním odstínu modální predikativum neklade. Věty mají schéma spona + infinitiv. Srov.: *Bylo ho slyšet. – Nebylo mu rozumět.*

- c) Jako anarchismus se konstrukce spona + infinitiv dochovala i v případech, kdy má děj konkrétního činitele. Původce děje má formu subjektového dativu. Srov.: *Jest nám tam jít. – Po porážce bylo Čechům ustupovat.*
- d) Živé jsou konstrukce spona + infinitiv s modálním odstínem možnosti v záporných a kladných větách. Srov.: *Není kam jít. – Bude zase co dělat.*

6. 4 Dvojčlenná věta

Tato věta obsahuje základní větné členy – podmět (přestože může být nevyjádřený) a přísudek.

6. 4. 1 Infinitiv ve funkci podmětu

Z hlediska sémantického rozlišujeme podmět substanční, jehož jádrem je jméno v nominativu (tzv. holý podmět), a situační, který má větnou podobu. Podmět situační je vždy třeba slovně vyjádřit, a to buď vedlejší větou podmětovou, infinitivem, dějovým/stavovým substantivem či substantivem s věcným významem.

Právě infinitiv často nahrazuje přísudkový výraz vedlejší věty podmětové. Tento jev je závislý na řadě faktorů (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 416–417):

- a) přísudek věty vedlejší musí označovat děje/stavy, které nejsou „fakty“, srov.: *Bylo by správné, kdyby mu aspoň poděkoval*. // *Bylo by správné aspoň mu poděkovat*.
- b) subjekt hlavní i vedlejší věty je totožný, srov.: *Vadilo by mi, kdybych (=já) byl poslední v každém závodě*. // *Vadilo by mi být poslední v každém závodě*.
- c) subjekt (podmět) vedlejší věty je všeobecný, srov.: *Je velmi nepříjemné, když je člověk kritizován*. // *Je velmi nepříjemné být kritizován*.
- d) deagentizace (činitel děje (agens) je z pozice podmětu odsunut), srov.: *Lékař mi dovolil, abych pil denně jedno pivo* // *pít denně jedno pivo*. → *Bylo mi dovoleno, abych pil denně jedno pivo* // *pít denně jedno pivo*.

Nominativní forma infinitivního podmětu může být často signalizována pádovým ukazatelem *to*. Srov.: *Vadilo by mi (to) být poslední v každém závodě*.

Podle učebnice *Skladba spisovné češtiny* (Bauer – Grepl 1980, 114) infinitiv ve funkci podmětu vyjadřuje děj, který se v přísudku hodnotí nebo ztotožňuje s jiným dějem, příp. se odlišuje od jiného děje. O podmětové funkci infinitivu se přesvědčíme, nahradíme-li jej dějovým substantivem. Srov.: *Uniknout nebylo lehké*. – *Únik nebyl snadný*.

Podmětový výraz může mít také podobu tzv. pasivního infinitivu (Grepl – Karlík 1986, 239). Srov.: *Být zkoušen je vždycky stresující*.

Složený podmět se skládá z modálního či fázového slovesa a infinitivu (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 511). Srov.: *Bylo by dobré nemuset vstávat*. – *Přestat kouřit není zase tak snadné*.

6. 4. 2 Infinitiv ve funkci přísudku

Stejně jako v ruštině se infinitiv vyskytuje ve všech 3 základních druzích přísudku – v přísudku slovesném, jmenném se sponou (slovesně-jmenném) a složeném přísudku slovesném.

6. 4. 2. 1 Přísudek slovesný

Ve většině případů, které obsahují infinitiv, je tento přísudek vyjádřen určitým tvarem slovesa v budoucím čase (*být* + infinitiv). Přísudek se shoduje s podmětem. Srov.: *Zítra budu kreslit*. – *Budeme se na vás těšit*.

Někdy je určité sloveso zastoupeno infinitivem. Ten je vztažen k určitému podmětu a má význam ireálné podmínky (Bauer – Grepl 1980, 117). Srov.: *Já mít čas, jel bych na hory*. – *A vidět ho tak, byli by ještě více posílení*.

6. 4. 2. 2 Přísudek jmenný se sponou

Predikátory s formou „*být* + infinitiv“ neexistují. Ve funkci přísudku se však mohou vyskytnout syntaktické konstrukce typu „*je* + infinitiv“, které mají různé funkce (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 409 – 410):

- a) Živé jsou konstrukce „*je* + infinitiv“ u sloves smyslového vnímání a poznávání (*vidět, slyšet, cítit, znát, poznat, rozumět* aj). Tyto věty mají význam možnosti, vnímající je míněn všeobecně. Srov.: *Odsud je // bylo vidět Říp. V místnosti byla cítit káva // bylo cítit kávu*.

Možnostní konstrukce typu „*být* + infinitiv“ jsou ve spisovné češtině bezpodmětné. Proto v nich má sloveso *být* tvar neshodný, srov.: *Je (bylo) vidět Sněžku*. V hovorové češtině se však pro vyjádření toho, co je vnímáno, vedle akuzativu užívá i nominativ, a tak se větná struktura mění na podmětovou, v níž má sloveso *být* tvar shodný. Srov.: *Ten rámus byl slyšet už zdaleka*. // *Ten rámus bylo slyšet už zdaleka*. V hovorové češtině se sloveso *být* v přítomném čase někdy vynechává. Srov.: *Dnes neslyšet ani ptáčka*. – *Poznat, že sis to vzal k srdci*.

- b) Jako anarchismus se dochovala konstrukce „*je* + infinitiv“, která vyjadřuje nutnost. Tato konstrukce není omezena na slovesa smyslového vnímání. Srov.: *Všem lidem jest umřít*. (= Všem lidem nezbyvá nic jiného než umřít.)
- c) Živým prostředkem je konstrukce typu „*je* + vztažné zájmeno (vyjma *jenž*) nebo zájmenné příslovce + infinitiv“. Srov.: *Je co jíst*. – *Nebylo se s kým poradit*. – *Tady není ani kam jít na procházku*. Odpovídají jim struktury se slovesem *mít*, v nichž

je navíc v podmětové pozici vyjádřitelná osoba, která je v ději nějak zainteresovaná.

Srov.: *Není se čím umýt. – Nemám se čím umýt.*

Autoři učebnice *Skladba spisovné češtiny* (Bauer – Grepl 1980, 125) připomínají, že infinitiv se sponou *být* je přísudkem při infinitivním podmětu. Srov.: *Loupit není koupit.*

6. 4. 2. 3 Složený přísudek

Složený přísudek je stejně jako v ruštině tvořen spojením modifikátoru (modální nebo fázové sloveso) a infinitivu. Fázová slovesa vyjadřují různé fáze děje/stavu – začátek, průběh, konec (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 511). Srov.: *Bratr začal koktat. – Přestal jsem kouřit.*

Infinitiv sloves mluvení se ve složeném přísudku s fázovým slovesem *začít* často vynechává (srov.: *Začal zeširoka (mluvit) o tom, že...*). Sloveso *začít* může být taky nahrazeno knižním až archaickým slovesem, avšak pouze v minulém čase (srov.: *Jala se plakat a nařikat*).

Modální slovesa vyjadřují nutnost, možnost (schopnosti), záměr, modalitní postoj a signalizují komunikační funkci výpovědi. Z hlediska jejich syntaktického chování je lze rozdělit do 2 skupin (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 533–534):

1. výrazy, které se pojí jen s infinitivem predikátoru (tj. modální modifikátory):

- a) vlastní modální (způsobová) slovesa – *muset, mít, moci, smět, chtít (hodlat)*;
- b) modální slovesa v širším smyslu – *umět, dovést, vydržet, dokázat (= moci), zdráhat se, odmítat, bránit se (= nechtít), dát, nechat*;
- c) modální výrazy – *lze, dá se, jde (= může se)*;

2. výrazy, které se pojí s infinitivní nominalizací vedlejších vět (tj. modální predikátory) – *je nutné, nezbytné, možné, žádoucí, vhodné, slušné; být nucen, povinen, schopen, dlužen, s to, ve stavu; mít dovoleno (dovolení), právo, povinnost, úkol; mít schopnost, v úmyslu, chuť, potřebu; sluší se, hodí se, patří (se); je těžké, snadné, lehké aj.*

6. 4. 3 Infinitiv ve funkci předmětu

Stejně jako v ruštině může být infinitiv ve funkci předmětu dvojího typu – tautoagentní (činitel děje vyjádřeného infinitivem a činitel děje vyjádřeného přísudkem věty řídicí jsou totožní) nebo heteroagentní (činitelé totožní nejsou) (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 424–425).

Předmět může být i složený. Tvoří ho modální sloveso a infinitiv (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 511). Srov.: *Děti toužily (po tom) smět nosit hračky. – Snil o tom moci být na chvíli milionářem.*

6. 4. 3. 1 Předmět tautoagentní (stejnopodmětný)

Předmětový infinitiv tohoto typu se klade (Bauer – Grepl 1980, 143–144):

- a) po slovesech vyjadřující vůli, přání, zvyk, snahu (*hodlat, pospíšit, pokoušet, snažit se, dychtit, toužit* aj.), srov.: *Toužil vidět svět.*
- b) po slovesech, která vyjadřují, že někdo něčemu *přivykl, odvykl, naučil se, umí, zapomněl*; srov.: *Naučila se zpívat.*
- c) po slovesech znamenajících nechuť, odmítnutí, ostych, obavu něco vykonat (*stydět se, zdráhat se, bát se, odmítat, váhat* aj.), srov.: *Odmítám proti němu hlasovat.*
- d) po slovesech vyjadřujících slib, přísahu, závazek, rozhodnutí, hrozbu (*slibovat, zařeknout se, zavázat se, umínit si, slíbit, hrozit, chystat se* aj.), srov.: *Slibovali přijít.*
V současné češtině jsou to většinou konstrukce knižní – konkurují jim vedlejší věty se spojkou *že* (srov.: *Slibovali, že přijdou.*).
- e) po slovesech vyjadřujících domněnku, citění, myšlení, soud, naději (*domnívat se, doufat, myslet, nadát se, soudit* aj.). Jde o zastaralé konstrukce.

6. 4. 3. 2 Předmět heteroagentní (různopodmětný)

V současné době stává tento infinitiv jen po slovesech v širokém smyslu modálních. Konkuruje mu vyjádření s vedlejší větou předmětnou se spojkou *aby*. Tento infinitiv se pojí (Bauer – Grepl 1980, 144):

- a) se slovesy vyjadřující rozkaz, zákaz, donucení, zabránění (*rozkázat, přinutit, kázat, velet, přemlouvat* aj.), srov.: *Přinutil nás podvádět.*
- b) se slovesy znamenající svolení, umožnění, naučení (*dovolit, nechat, umožnit, naučit* aj.), srov.: *Dovolíme mu si zazpívat.*
- c) se slovesy vyjadřující radu, návrh, prosbu, přesvědčení, přání (*prosit, radit, napomínat, navrhnout, přát* aj.), srov.: *Navrhl jim přijít co nejdřív.* Některé konstrukce již zastaraly.

6. 4. 4 Infinitiv ve funkci příslovečného určení

Infinitiv může vystupovat jako příslovečné určení času, podmínky, přirovnání, účelu, účinku či zřetele.

6. 4. 4. 1 Příslowečné určení času

Platnost tohoto typu příslowečného určení má infinitivní výraz *co nevidět*. Svým původem je to patrně infinitivní věta vztažná, jež se vztahuje k obsahu celé věty. Vyjadřuje, že obsah věty se stane tak rychle, že „to nelze vidět“ (Svoboda 1962, 100). Srov.: *Tatínek přijde co nevidět z kanceláře. – Co nevidět bude vyvolána studentka.*

6. 4. 4. 2 Příslowečné určení podmínky

Funkci příslowečného určení podmínky má infinitiv v hovorovém typu *Byl bys hloupý, jezdit za ním*. Tyto věty jsou výsledkem náhrady (nominalizace) vedlejší věty podmínkové (srov.: *Byl bys hloupý, kdybys za ním jezdil.*) a mají často komunikační funkci odmítnutí, námitky, odrazování aj. (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 471).

6. 4. 4. 3 Příslowečné určení přirovnání

V určitých případech má infinitiv uvedený spojkami *než, jako* platnost příslowečného určení přirovnání. Jedná se „...o vyjádření hodnocení z hlediska konatele infinitivního děje, a to tak, že se obsah výrazu, jehož jádrem je sloveso v určitém tvaru, srovnává s obsahem infinitivní vazby. (...) Tato vazba vyjadřuje dějový obsah, s nímž se provádí srovnání, obsah s implikovaným obecným nebo konkretizovaným konatelem“ (Svoboda 1962, 98). Srov.: *A není větší radosti než si hrát. – To je víc, než si zvyknout na jednu fajfku.*

6. 4. 4. 4 Příslowečné určení účelu

Prostý infinitiv se jako příslowečné určení účelu vyskytuje po slovesech pohybu a přemísťování. Infinitiv v této funkci může být (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 484–485):

- a) tautoagentní (srov.: *Běžel nakoupit. – Šel chytat ryby.*)
- b) heteroagentní (srov.: *Poslali ho koupit pivo. – Zahnali ho opravovat vozy.*)

Účelový infinitiv je možný i po slovese *být* v minulém čase. Pak má věta význam výsledného stavu (srov.: *Byl se koupat. = šel/jel se koupat a vrátil se zpět*).

Účel lze vyjádřit i adverbialním výrazem s formou *s cílem* + infinitiv/dějové substantivum. Tato konstrukce je výsledkem nominalizace účelových vět. Srov.: *Nastoupil na místo s cílem, že nebude horší než jeho předchůdci. – Nastoupil na místo s cílem nebýt horší než jeho předchůdci.*

6. 4. 4. 5 Příslopečné určení účinku

„Vyjadřuje to, co je následkem (výsledkem) vyplývajícím z nadměrné nebo malé míry, intenzity děje nebo vlastnosti.“ Často se infinitiv pojí s partikulí *jen* (Grepl – Karlík 1986, 298–299). Srov.: *A vyřezal loutce ústa, jen promluvit. – Nos měla Regina jako papoušek, jen jím klovnout. – Přednáší – radost poslouchat.*

6. 4. 4. 6 Příslopečné určení zřetele

Toto určení vymezuje jistou oblast, vzhledem k níž platí nějaký děj, stav nebo vlastnost, jež jsou vyjádřeny slovesem či adjektivem. V hovorovém jazyce má zřetelovou platnost také infinitiv (Grepl – Karlík 1986, 300–301). Srov.: *Poručit, to se poručí. – Pracovat, nepracovat.*

6. 4. 5 Infinitiv ve funkci přívlastku

Stejně jako v ruštině vyjadřuje infinitiv pouze přívlastek neshodný. Tento přívlastek, jehož jádrem je infinitiv, vzniká náhradou vedlejších vět přívlastkových (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 504, 511). Srov.: *Zakázal mi, abych kouřil. – zákaz kouřit*

Složený přívlastek je tvořen modálním či fázovým slovesem a infinitivem. Srov.: *Tvá touha moci procestovat celou Ameriku se ti jednou splní. – Splnilo se mu jeho přání přestat být závislý(m) na rodičích.*

Substantiva, se kterými se pojí přívlastkový infinitiv, vyjadřují (Svoboda 1962, 101):

- a) vůli, záměr konat děj (*ctížádost, dychtivost, chuť, ideál, myšlenka, naděje, úmysl, záměr, touha, úsilí, vůle, zvědavost, taktika, přání, snaha* aj.);
- b) závaznost konat děj (*potřeba, povinnost, úkol*);
- c) rozhodnutí konat děj (*odhodlání, dohoda, představa, rozhodnutí*);
- d) vnitřní potenciálnost konat děj (*dar, odvaha, nadání, nálada, pud, talent, vlastnost*);
- e) okolnostní potenciálnost konat děj (*čas, dovolení, důvod, chvíle, možnost, právo* aj.);
- f) záporný vztah ke konání děje (*nechuť, lenost*)
- g) způsob podnětu k tomu, aby se konal děj, nebo bránění vzniku děje (*nutkání, pokušení, pokyn, popud, příkaz, rozkaz, zákaz*).

6. 4. 6 Infinitiv ve funkci doplňku

Na rozdíl od ruštiny může český infinitiv plnit funkci doplňku. „Doplňek determinuje syntaktické substantivum (subjektové nebo objektové) a zároveň se vztahuje ke slovesu, nejčastěji v přísudkové platnosti“ (Bauer – Grepl 1980, 153).

Po slovesech s významem široce chápaného smyslového vnímání stává doplněk primárně vyjádřený vedlejší větou doplňkovou. Tyto vedlejší věty lze nahradit konstrukcí, jejímž základem je právě (heteroagentní) infinitiv (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 489). Srov.: *Spatřil jsem ho, jak vystupuje z vlaku. – Spatřil jsem ho vystupovat z vlaku.*

Doplněk může být i složený. Tvoří ho modální či fázové sloveso a infinitiv (Karlík – Nekula – Rusínová 2012, 511). Srov.: *Maje ho pochopit, musím ho nejprve vyslechnout. – Jezevčík mu rejdil pod nohama, nepřestáváje štěkat.*

6. 5 Infinitiv ve vedlejších větách

Za určitých podmínek se s českým infinitivem setkáváme ve vedlejších větách. Infinitiv zde nahrazuje sloveso v určitém tvaru.

6. 5. 1 Vedlejší věta obsahová

Tyto věty dělíme na oznamovací, výzvodé, práci a tázací. Tento typ vedlejších vět lze nahradit (nominalizovat) infinitivem.

Oznamovací vedlejší věty (Grepl – Karlík 1986, 435) lze nahradit infinitivem v případě, že výrazy specifikující podmětové participanty obou vět označují tutéž osobu. Jedná se buď o knižní, archaická vyjádření (srov.: *Domnívala se mu to číst na očích*), anebo o věty s predikáty popisující pocity hodnotící povahy (srov.: *Je dobré, když člověk zná cizí jazyk. // znát cizí jazyk*).

Výzvodé vedlejší věty (Grepl – Karlík 1986, 443) lze nahradit infinitivem tehdy, pokud má jejich predikát význam hodnocení (srov.: *Je nutné přezouvat se. – Sluší se pěkně pozdravit*).

Přací vedlejší věty (Grepl – Karlík 1986, 444) můžeme nahradit infinitivem v případě, že podmětové výrazy obou vět označují tutéž osobu (srov.: *Přál si, aby aspoň jednou vyhrál. // Přál si vyhrát*).

6. 5. 2 Vedlejší věta podmínková

Infinitiv v těchto větách vyjadřuje podmiňující děj. Rozlišujeme 2 základní typy: (Grepl – Karlík 1986, 392):

- a) Infinitivní podmínková věta je připojena k druhé větě spojkou *a* nebo beze spojky. Představuje nominalizaci vedlejší věty vyjadřující potenciální podmínku. Stojí zpravidla před hlavní větou. Srov.: *Dát jim do ruky pilu, (a) pokáceli by za chvíli celý les. – Jen mu to naznačit, (a) hned by všechno pochopil.*

- b) Infinitivní podmínková věty je připojena k druhé větě beze spojky. Stojí před nebo za hlavní větou. Srov.: Potkat *ji jinde, byl bych ji nepoznal.* – *Zbláznil bych se, bydlet v takovém bytě.*

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části jsme pracovali se shromážděným jazykovým materiálem, který jsme získali excerpcí ruské umělecké literatury a jejích českých překladů. Pracovali jsme s dílem A. N. Rybakova *Тяжелый песок* (český překlad Vlasta Tafelová) a s dílem K. G. Paustovského *Повесть о жизни* (český překlad Zdeňka Psůtková).

Sesbíraný materiál jsme analyzovali a roztrídili do několika skupin podle syntaktické funkce, kterou ruský infinitiv plní ve větách. Sledovali jsme také jeho české ekvivalenty, ať již vyjádřené infinitivem či jiným způsobem. Základním kritériem byla skutečnost, zda je ruská věta, obsahující infinitiv, jednočlenná či dvojčlenná.

U jednočlenných vět jsme podle funkce ruského infinitivu vydělili 4 kategorie: jednočlenné věty se základním členem, jednočlenné věty se složeným slovesným základním členem, jednočlenné věty s infinitivním základním členem (infinitivní věty) a jednočlenné věty s infinitivem ve funkci příslovečného určení zřetele.

U dvojčlenných vět jsme podle syntaktické funkce ruského infinitivu vydělili 5 kategorií: ruský infinitiv jako podmět, přísudek, předmět, příslovečné určení účelu a neshodný přívlastek. Zvláštní pozornost jsme věnovali infinitivu ve vedlejších větách.

1 Infinitiv v jednočlenných větách

Na rozdíl od češtiny jsou tyto věty v ruštině velmi rozšířeny. Vyznačují se pouze jediným základním větným členem, jenž je vyjádřen infinitivem. Místo podmětu se v těchto větách většinou vyskytuje subjektový dativ.

1. 1 Jednočlenné věty se základním členem

Celkem jsme zaregistrovali 44 příkladů jednočlenných vět se základním členem.

1. 1. 1 Základní člen v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 8 příkladů, ve kterých jsou ruské jednočlenné věty se základním členem přeloženy pomocí českých bezpodmětných (jednočlenných) vět. Některé české věty obsahují infinitiv, některé ne.

<i>Мне было трудно бежать из-за ранца.</i> (П 116)	<i>Špatně se mi běželo s brašnou [...].</i> (P 119)
<i>Мне было трудно дышать.</i> (П 85)	<i>Těžko se mi dýchalo.</i> (P 89)
<i>На картине за стеной Врубеля [...] трудно было что-нибудь разобрать.</i> (П 126)	<i>Dalo se na obraze za Vrubelovými zády těžko něco rozeznat.</i> (P 129)
<i>Величину этой любви трудно измерить.</i> (П 79)	<i>Je těžko změřit hloubku této lásky.</i> (P 83)
<i>Из окон трудно было разобрать [...].</i> (П 167)	<i>Z oken se těžko dalo rozeznat [...].</i> (P 172)
<i>Ему было интересно узнать, чем все окончится.</i> (П 247)	<i>Zajímalo ho, jak to skončí.</i> (P 253)
<i>И ее и Леву уже поздно судить [...].</i> (P 139)	<i>Ale je už pozdě soudit ji i Ljovu [...].</i> (R 149)
<i>[...] их нетрудно распознать [...].</i> (P 125)	<i>[...] není je těžko odhalit [...].</i> (R 135)

1. 1. 2 Základní člen v ruštině → podmět v češtině

Uvádíme 13 příkladů, ve kterých jsou základní členy jednočlenných vět přeloženy do češtiny infinitivním podmětem. Ten stojí v češtině většinou až za přísudkem (postpozice).

<i>[...] что ей было очень интересно стоять всю ночь в толпе студентов [...].</i>	<i>[...] že stát mezi studenty a studentkami celou noc bylo moc zajímavé [...].</i>
---	---

(П 235)	
[...] было бы лучше просто прекратить дело [...]. (P 128)	[...] lepší by bylo prostě případ ukončit [...]. (R 139)
[...] им выгоднее работать на старом ассортименте. (P 88)	[...] pro ně je výhodnější pracovat se starým sortimentem. (R 96)
[...] в маленьком городе невыгодно держать платную пожарную команду. (P 39)	[...] v malém městečku se nevyplatí mít placené požárníky. (R 44)
Мне трудно было бросать гимназию [...]. (П 143)	Bylo pro mne těžké opustit gymnasium [...]. (P 147)
Было приятно ходить по сухим, теплым доскам [...]. (П 263)	Bylo tak příjemné chodit po suchých vyhřátých prknech [...]. (P 268)
«Но с твоим характером лучше их избежать. » (П 163)	„Ale při tvé povaze je lepší se jim vyhnout. “ (P 168)
Знаете, мне было это неприятно слышать от мамы. (P 139)	Víte, bylo mi nepříjemné tohle slyšet od maminky. (R 149)
[...] и неудобно , знаете, сразу проявлять такую предусмотрительность. (P 151)	[...] a mně bylo trapné hned vyrukovat s přízemními záležitostmi. (R 162)
[...] и достаточно протянуть руку, чтобы до них дотронуться [...]. (P 16)	[...] a stačí vztáhnout ruku, aby se jich člověk dotkl [...]. (R 21)
[...] достаточно было увидеть отца среди такого количества женщин. (P36)	[...] stačilo jí vidět otce uprostřed takového množství ženských. (R 42)
В таком деле [...], мало быть честным человеком. (P 88)	Na takovém místě [...] nestačí být poctivý. (R 95)
[...] то ему нетрудно будет сделать еще пятьсот шагов [...]. (P 10)	[...] nebude mu zatěžko udělat ještě pět set kroků [...]. (R 14)

1. 1. 3 Základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

V celkem 12 případech jsou základní členy jednočlenných vět přeloženy pomocí slovesného přísudku. Ten může mít syntetickou (10 případů) či analytickou formu (2 případy).

a) syntetické tvary sloves v češtině

<i>Достаточно</i> вам сказать [...]. (P 69)	<i>Stačí</i> , když vám řeknu [...]. (R 75)
--	--

[...] что даже страшно подумать . (P 268)	[...] že z toho člověka jímá hrůza . (P 273)
[...] даже странно было видеть такую здоровую, цветущую девушку [...]. (P 134)	[...] člověk až žasl, že potkává takové zdravé, kvetoucí děvče [...]. (R 144)
Конечно, приятно получать письма от родных, от знакомых. (P 150)	Je jistě milé, když přijde dopis od příbuzných, od přátel. (R 161)
[...] и решили, видимо, что неплохо ему перед университетом посмотреть на мир. (P 5)	[...] že by nevadilo, kdyby před vstupem na univerzitu uviděl kousek světa. (R 9)
[...] инвалид, ходить ему трудно [...]. (P 12)	[...] invalida, který špatně chodí [...]. (R 16)
И было решено написать им. (P 113)	Dohodli jsme se tedy, že jim napíšeme . (R 122)
[...] к которой ему было суждено прилепиться . (P 7)	[...] ženou, která ho osudově přitahovala . (R 11)
Конечно, произведя на свет троих детей, трудно сохранить талию. (P 41)	To se ví, po třech dětech se těžko uchová štíhlá linie. (R 46)
Сейчас ему немыслимо появиться перед ней [...]. (P 109)	Teď nebylo ani pomyslení, aby se před ní objevil [...]. (P 112)

b) analytické tvary sloves v češtině

Трудно уловить влияние этих вещей [...]. (P 178)	Тěžko bychom zachytili vliv, jakým tyto věci [...]. (P 183)
« Легче найти в лесе бриллиант, чем заманить до себя такого приятного гостя.» (P 203)	„Snáz by člověk našel v lese briliant, než aby přivábil takového příjemného hosta.“ (P 208)

1. 1. 4 Základní člen v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 1 příklad.

[...] ему на все это было равным счетом наплевать [...]. (P 24)	[...] tomu to было srdečně jedno [...]. (R 29)
---	--

1. 1. 5 Základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 8 dokladů, ve kterých jsou základní členy ruských jednočlenných vět přeloženy do češtiny složeným přísudkem slovesným. Ten obsahuje modální sloveso.

[...] и ему было нелегко поставить на этом крест, нелегко было «завязать», как теперь говорят. (P 46)	[...] a teď s tím měl rázem skoncovat , „ usadit se “, jak se dneska říká. (R 51)
[...] что меня трудно испортить [...]. (П 52)	[...] že mě těžko může něco zkazit [...]. (P 56)
Тяжело с этим примириться. (P 149)	Jak se s tím mám smířit? (R 160)
Кстати, Наташе тоже было бы неплохо наконец познакомиться с родителями ее мужа. (P 154)	Ostatně Nataša by se taky měla už konečně seznámit s rodiči svého muže. (R 165)
[...] не так-то просто выкроить несколько свободных дней. (P 143)	[...] не может si так snadno выšetřit několik volných dní. (R 154)
[...] и хорошо бы профессору его навестить [...]. (P 12)	[...] a profesor by ho měl navštívit [...]. (R 16)
[...] всем интересно посмотреть на Рахиль [...]. (P 31)	[...] každý chtěl vidět Ráchel [...]. (R 36)
Здесь ей неприлично выставлять себя напоказ. (P 151)	Nechtěla se tu nechat okukovat. (R 163)

1. 1. 6 Základní člen v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Našli jsme 2 příklady, v němž je základní člen převeden do češtiny pomocí neshodného přívlastku.

[...] что в России перед уроком принято читать молитву. (П 170)	[...] že v Rusku je zvykem modlit se před vyučováním. (P 175)
[...] и ей еще четыре года учиться . (P 98)	[...] Ljuba má před sebou ještě čtyři roky studia . (R 106)

1. 2 Jednočlenné věty se složeným slovesným základním členem

Podle druhu modifikátoru je rozdělujeme do 6 kategorií (Kubík 1982, 165–172):

1. typ: Tyto věty jsou fázovými a modálními modifikacemi jednočlenných vět se slovesným základním členem.
2. typ: Modifikátory jsou modální neosobní slovesa, vyjadřující možnost, nezbytnost, přání, nebo intencionální neosobní slovesa, označující volní a emocionální vztah subjektu k ději.
3. typ: Modifikátory jsou modální neosobní predikativa se sponou, vyjadřující možnost a nezbytnost, nebo intencionální neosobní predikativa se sponou, označující volní a emocionální vztah subjektu k ději.
4. typ: Modifikátorem jsou slovní spojení, skládající se ze záporné formy existenciálního slovesa *быть* (*нет, не было, не будет, не было бы*) a genitivu substantiva s modálním významem.
5. typ: Ve funkci modifikátoru vystupuje záporné zájmeno nebo zájmenné příslovce v minulém čase, budoucím čase či v podmiňovacím způsobu s neosobní formou spony *быть*.
6. typ: Tyto věty obsahují tázací nebo vztažné zájmeno nebo příslovce a existenciální sloveso (*есть, было, будет, было бы*). Toto sloveso označuje možnost děje, která vzniká v důsledku existence někoho nebo něčeho.

Celkem jsme nashromáždili 191 příkladů. Kromě 1. typu těchto jednočlenných vět jsme našli příklady ke všem ostatním typům vět. Nejvíce zastoupeny jsou věty 2. a 3. typu.

1. 2. 1 Složený slovesný základní člen v ruštině → základní člen bezpodmětné (jednočlenné) věty v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 31 příkladů jednočlenných vět se složenými slovesnými základními členy (2. typ – 2 příklady, 3. typ – 27 příkladů, 5. typ – 1 příklad, 6. typ – 1 příklad). Do češtiny byly tyto věty převedeny pomocí bezpodmětných (jednočlenných) vět se základními členy.

a) 2. typ

[...] и мне опять захотелось заплакать. (П 82)	[...] a zase mi bylo do pláče. (P 86)
[...] что на них нельзя было положить руку. (П 128)	[...] že nebylo možno položit na ně ruku. (P 132)

b) 3. typ

[...] и это, моя, надо иметь в виду. (P 120)	[...] to je nutno mít na zřeteli . (R 129)
Есть люди, облик которых просто необходимо запечатлеть на полотне. (P 92)	Některé lidi je prostě nutno zachytit na plátně . (R 100)
В глубине оврагов бормотала вода, но до нее нельзя было добраться. (П 105)	Hluboko ve stržích bublala voda, ale nebylo k ní přístupu . (P 108)
«Это определить нельзя.» (П 91)	„To nelze určit .“ (P 94)
Для этого надо было винтообразно и сильно ковырнуть [...]. (П 86)	To se muselo spirálovitě, silně škrábnout [...]. (P 90)
Надо было возвращаться в Киев. (П 132)	Bylo na čase odjet do Kyjeva . (P 135)
[...] пока наконец минуты за две до звонка не надо было будить его. (П 97)	[...] dokud tak dvě minuty před zvoněním nebylo na čase ho vzbudit . (P 101)
Дальше идти было нельзя. (П 115)	Dál už se nedalo jít . (P 118)
Нельзя было разобрать, что это такое [...]. (П 24)	Nedalo se poznat, co to je [...]. (P 27)
А поехать, конечно, можно. (П 8)	Ale jet se může, to je jisté . (P 12)
[...] и что с человеком, который везет святые дары, нельзя разговаривать. (П 9)	[...] a že s člověkem, který nese nejsvatější svátost oltářní, se nesmí mluvit . (P 13)
[...] нельзя было бегать по комнатам, хлопать дверьми, громко разговаривать. (П 36)	[...] nesmělo se běhat po pokojích, práskat dveřmi a hlasitě mluvit . (P 40)
[...] меня надо оберегать [...]. (П 52)	[...] je nutno chránit mě [...]. (P 56)
[...] когда ни о чем не надо думать [...]. (П 76)	[...] kdy se o ničem nemusí přemýšlet [...]. (P 80)
[...] ничего нельзя было разобрать. (П 77)	[...] že se nic nedalo rozeznat . (P 81)
Бабушка сказала, что нельзя стрелять в театре [...]. (П 230)	Babička prohlásila, že se v divadle střílet nemá [...]. (P 235)
Нельзя было спать в такую удивительную ночь. (П 248)	V takové podivuhodné noci se nedalo spát . (P 254)
Давно было пора ехать [...]. (П 76)	Už dávno byl čas k odjezdu [...]. (P 80)

«Давно спать пора!» (П 135)	„Dávno je čas do postele!“ (P 139)
Из него нельзя было напиться [...]. (П 70)	Nedalo se z něho pít [...]. (P 74)
[...] но так, что порой нельзя было понять ни слова. (П 180)	[...] ale tak, že chvílemi se nerozumělo ani slovu. (P 185)
Пора было действовать. (П 255)	Bylo načase jednat. (P 261)
«[...] и пусть вам всегда будет жаль с ним расставаться.» (П 257)	„[...] ať je vám pokaždé líto se s ní loučit.“ (P 262)
По этой дороге можно было дойти до ветхой часовни [...]. (П 105)	Po ní se dalo jít až k staříčké kapličce [...]. (P 108)
А дачника, сами понимаете, надо обслужить [...]. (P 8)	A letního hosta, však víte, je nutno obsloužit [...]. (R 12)
Он был, надо сказать, большой жуир [...]. (P 11)	Nutno říci, že to byl náravný bonvián [...]. (R 15)
[...] шагать туда и обратно надо пешим порядком. (P 74)	[...] tam i zpátky se muselo pěšky. (R 81)

c) 5. typ

Людам нечем дышать [...]. (P 132)	Nedá se tam dýchat [...]. (R 142)
-----------------------------------	-----------------------------------

c) 6. typ

Словом, с ним было о чем поговорить [...]. (P 12)	Zkrátka bylo o čem si s ním porozprávět [...]. (R 16)
---	---

1. 2. 2 Složený slovesný základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině

Získali jsme 2 příklady. Zatímco u 1. příkladu je ruská věta tázací, česká věta je zvolací.

a) 2. typ

Стоит ли о них говорить? (П 139)	Nač o nich hovořit! (P 143)
----------------------------------	-----------------------------

b) 5. typ

[...] о депу и говорить нечего [...]. (P 130)	[...] a co teprv říci o depu [...].
---	-------------------------------------

1. 2. 3 Složený slovesný základní člen v ruštině → podmět v češtině

Zaregistrovali jsme 14 příkladů, ve kterých byly složené slovesné základní členy přeloženy pomocí českého podmětu. Ten se vždy nacházel za přísudkem (postpozice). Ruských vět 2. typu jsme našli 10, k větám 3. typu jsme dohledali 4 příklady.

a) 2. typ

<i>Стоило мне посмотреть [...]. (П 60)</i>	<i>Stačilo mi zhlédnout [...]. (P 63)</i>
<i>Но стоило мне открыть дверь чулана и впустить синеватый дневной свет [...]. (П 123)</i>	<i>Ale stačilo otevřít dveře a vpustit do komory namodralé světlo [...]. (P 126)</i>
<i>Стоило чуть нажать их [...]. (П 34)</i>	<i>Stačilo jen trochu je stisknout [...]. (P 38)</i>
<i>Остается только повесить их [...]. (П 30)</i>	<i>Stačí jen pověsit je [...]. (P 34)</i>
<i>«Это означает, что в месте сем следует сделать короткую остановку [...].» (П 97)</i>	<i>„To znamená, že na tomto místě se sluší učinit krátké zastavení [...].“ (P 100)</i>
<i>Осталось только ждать [...]. (П 250)</i>	<i>Zbývalo pouze čekat [...]. (P 256)</i>
<i>На фуражке полагалось сидеть, носить ее в кармане и сбивать его созревшие каштаны. (П 80)</i>	<i>Doporučovalo se na čepici sedat, nosit ji v kapse a srážet s ní zralé kaštiny. (P 84)</i>
<i>Мне не удалось это узнать. (П 144)</i>	<i>Nepodařilo se mi to vyzvědět. (P 149)</i>
<i>Не стоит из-за этого портить себе лето. (П 262)</i>	<i>Nemá smysl si kvůli tomu kazit celé léto. (P 267)</i>
<i>Стоило только выйти из города [...]. (П 64)</i>	<i>Stačilo jenom vyjít z města [...]. (P 67)</i>

b) 3. typ

<i>[...] как можно давать права лица гимназии [...]. (П 228)</i>	<i>[...] což je možné dávat lycejni práva gymnasiu [...]. (P 233)</i>
<i>«В двенадцать лет, конечно, можно верить всему.» (П 93)</i>	<i>„Ve dvanácti letech ovšem je možné věřit všemu.“ (P 97)</i>
<i>[...] и вывести было почти невозможно. (П 65)</i>	<i>[...] a bylo téměř nemožné vyvést ji [...]. (P 69)</i>
<i>Неужели возможно всей душой</i>	<i>Je snad možné toužit celou duší po milované</i>

<i>тянуться</i> к любимому делу и <i>знать</i> , что это бесплодно? (П 217)	<i>věci a vědět</i> , že je toužení neplodné? (P 219)
---	---

1. 2. 4 Složený slovesný základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

V 34 případech odpovídají ruským složeným slovesným základním členům české slovesné přísudky. U 2. typu ruských jednočlenných vět jsme poukázali 15 příkladů (7 příkladů je přeloženo pomocí syntetických slovesných tvarů do češtiny, 8 příkladů má analytickou formu slovesného přísudku), u vět 3. typu jsme uvedli 14 příkladů (9 českých příkladů je syntetického rázu, 5 příkladů má analytickou formu sloves). K 5. typu jednočlenných vět jsme našli 1 příklad, který je přeložen pomocí analytického slovesa, 3 příklady, které jsou přeloženy pomocí syntetických sloves, a 1 větu, které je přeložena pomocí syntetických i analytických sloves. Ruské *хочется* se do češtiny překládá pomocí jmenného adjektiva *rád*, které plní v češtině funkci doplňku.

a) 2. typ → syntetické tvary sloves v češtině

«[...] <i>то придется вас развести и выдать</i> тебя за <i>рыбого Янкля</i> .» (P 35)	„[...] <i>nechám vás rozvést a vdáme</i> tě za <i>poďobaného Jankla</i> .“ (R 40)
<i>И вот мне, с отцом и матерью, предстояло тянуть</i> остальных [...]. (P 90)	<i>A tak jsem tu byl já, abych s otcem a matkou držel</i> nad vodou ty ostatní [...]. (R 98)
[...] <i>но стоит</i> мне <i>сбросить</i> лохмотья [...]. (П 165)	[...] <i>ale stačí, abych shodila</i> cáry [...]. (P 169)
<i>Стоило</i> за окном <i>прошагать</i> юнкеру [...]. (П 186)	<i>Stačilo, aby za oknem přešel</i> junker [...]. (P 191)
<i>Стоило надуть</i> губы [...]. (П 188)	<i>Stačilo, aby našpulila</i> rty [...]. (P 193)
<i>Жене остается смотреть</i> направо и <i>смотреть</i> налево. (P 29)	<i>Žena potom kouká</i> kolem sebe. (R 33)
<i>Но стоило</i> им <i>надеть</i> фуражку [...]. (П 80)	<i>Ale sotva si nasadili</i> čepici [...]. (P 84)

b) 2. typ → analytické tvary sloves v češtině

<i>Мне хотелось</i> пить. (П 70)	<i>Rád bych se byl napil</i> . (P 74)
[...] <i>что только останется сойти</i> с ума. (П 267)	[...] <i>že by se z toho člověk zbláznil</i> . (P 272)

«Неужели вам удастся все время веселиться, шутить и отмахиваться от трудных вопросов?» (П 267)	„[...] a budete se jenom bavit, žertovat a zahánět vážné otázky?“ (P 272)
[...] и мне случалось давать свои сапоги ребятам [...]. (P 74)	[...] a někdy jsem půjčoval své boty dětem [...]. (R 81)
[...] хотя мне очень хотелось знать, что случилось. (П 95)	[...] ačkoli bych byl rád věděl , co se stalo. (P 98)
Мне очень хотелось идти вместе с этой толпой. (П 114)	Strašně rád bych byl šel s tímto zástupem. (P 117)
Мне очень хотелось поскорее отнести [...]. (П 54)	Hrozně rád bych byl odnesl [...]. (P 57)
Мне хотелось сделать ему что-нибудь приятное [...]. (П 10)	Rád bych mu byl řekl něco velmi příjemného [...]. (P 13)

c) 3. typ → syntetické tvary sloves v češtině

[...] и пора ему наконец обзавестись женой, домом, семьей. (P 102)	[...] je nejvyšší čas, aby měl ženu, domov, rodinu. (R 110)
И Рахленков можно понять . (P 23)	Stanovisko starých Rachlenkových docela chápu. (R 28)
Сейчас, должно быть, ее можно найти только в музее. (П 16)	Teď už ji asi najdete jenom v muzeu. (P 20)
И все чаще можно было увидеть в разрывах туч синее небо [...]. (П 100)	[...] mezi roztrhanými mračny stále častěji prohlédalo modré nebe [...]. (P 103)
[...] но я знал, что этого нельзя делать . (П 135)	[...] ale věděl jsem, že nemohu . (P 139)
[...] можно понять парня [...]. (P 130)	[...] já ho chápu [...]. (R 140)
Такими всегда бывают последние дни в тех местах, с которыми жаль расставаться . (П 138)	Takové bývají poslední dny v místech, s nimiž se těžko loučíme. (P 142)
«Его можно будет выучить вытаскивать счастье?» (П 54)	„ Naučí se vytahovat štěstí? “ (P 58)
Их нельзя было ни к чему пристроить . (П 187)	K ničemu se nehodily. (P 192)

d) 3. typ → analytické tvary sloves v češtině

<i>И в глазах у мосье Говаса ничего нельзя было прочесть [...]. (П 172)</i>	<i>Z jeho očí jsme nevyčetli nic jiného [...]. (P 177)</i>
<i>Нельзя было отличить [...]. (П 232)</i>	<i>Nerozeznal jsem [...]. (P 238)</i>
<i>[...] что ничего нельзя было разобрать за окнами. (П 232)</i>	<i>[...] že jsm za okny nic nerozeznal. (P 237)</i>
<i>Их можно было увидеть только у нас на окраине. (П 246)</i>	<i>Vídali jsme je pouze my, kdo jsme bydleli na okraji. (P 251)</i>
<i>[...] но слов за шумом реки нельзя было разобрать. (П 13)</i>	<i>[...] ale v hukotu řeky jsme nerozuměli ani slova. (P 16)</i>

e) 5. typ → syntetický tvar slovesa v češtině

<i>[...] дальше ехать некуда. (P 98)</i>	<i>[...] s ním už to prostě dál nešlo. (R 107)</i>
<i>«С корчмаря им нечего взять.» (П 205)</i>	<i>„Na krčmáři si nic nevezmou.“ (P 210)</i>
<i>И с такой капеллой отцу уже никуда не подняться [...]. (P 67)</i>	<i>A s takovým hejnem se už otec nehne [...]. (R 74)</i>

f) 5. typ → analytický tvar slovesa v češtině

<i>[...] яблоку негде упасть. (P 124)</i>	<i>[...] že by jablko nepropadlo. (R 133)</i>
--	---

g) 5. typ → syntetické i analytické tvary sloves v češtině

<i>[...] некому о нем заботиться, постирать, заштопать, накормить, подать лекарство [...]. (P 102)</i>	<i>[...] nemá nikoho, kdo by se o něj staral, vypral mu, zalátal ponožky, uvařil, podal lék [...]. (R 110)</i>
--	--

1. 2. 5 Složený slovesný základní člen v ruštině → složený přísudek v češtině

V češtině se setkáváme s překladem pomocí složeného přísudku jmenného se sponou nebo složeného přísudku slovesného.

1. 2. 5. 1 Složený slovesný základní člen v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 5 příkladů. České složené přísudky obsahují modální slovesa.

a) 2. typ → modální sloveso v češtině

<i>И моему отцу тоже следовало стать доктором медицины. (P 3)</i>	<i>Z mého otce měl být taky doktor medicíny. (P 7)</i>
---	--

b) 3. typ → modální slovesa v češtině

<i>Лучшего места на свете нельзя было придумать для дяди Юзи. (П 48)</i>	<i>Pro strýčka Juzu nemohlo být vymyšleno lepší místo na světě.</i>
<i>Каждое ее слово можно отлить из золота. (П 218)</i>	<i>Každé její slovo by mohlo být odlito ze zlata. (P 223)</i>
<i>[...] что надо быть остороже [...]. (П 72)</i>	<i>[...] že musíme být opatrní [...]. (P 75)</i>
<i>Якобу [...] надо стать врачом [...]. (P 14)</i>	<i>Jakob [...] se musí stát lékařem [...]. (R 18)</i>

1. 2. 5. 2 Složený slovesný základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 91 příkladů, ve kterých jsou složené slovesné základní členy přeloženy do češtiny pomocí složených přísudků slovesných. Celkem 34 příkladů demonstruje překlad 2. typu ruských jednočlenných vět pomocí složených přísudků slovesných s modálními slovesy do češtiny. K větám 3. typu jsme našli 46 českých ekvivalentů a k větám 5. typu jsme uvedli 9 příkladů. K větám 4. a 6. typu jsme našli vždy po 1 příkladu.

a) 2. typ → modální slovesa v češtině

<i>[...] ему требовалось доказать [...]. (P 110)</i>	<i>Musel dokazovat [...]. (R 119)</i>
<i>Пришлось нашим швейцарцам идти к Хаиму Ягудину. (P 12)</i>	<i>Naši Švýcaři se tedy museli vydat k Chadimovi Jagudinovi.</i>
<i>[...] остается только закомпостировать [...]. (P 85)</i>	<i>[...] museli si jen na ně nechat vyrazit datum [...]. (R 93)</i>
<i>«[...] то придется вас развести и выдать тебя за рябого Янкеля.» (P 35)</i>	<i>„[...] nechám vás rozvést a vdáme tě за pořobaného Jankla.“ (R 40)</i>
<i>[...] ей предстояло все выяснить, выявить [...]. (P 20)</i>	<i>[...] a měla všechno vypátrat, prošetřit [...]. (R 24)</i>
<i>«Следовало бы влепить вам четверку по поведению.» (П 215)</i>	<i>„Měl bych vám nasolit dvojku z mravů.“ (P 221)</i>

<i>Лизу пришлось отпустить. (П 140)</i>	<i>Lízu jsme museli propustit. (P 145)</i>
<i>«[...] никогда не следует насовать перед предрассудками.» (П 148)</i>	<i>„[...] člověk nemá nikdy podlehnout předsudkům.“ (P 153)</i>
<i>«Приходится все делать самому.» (П 148)</i>	<i>„Musím všechno dělat sám.“ (P 152)</i>
<i>Пришлось проявлять наугад. (П 123)</i>	<i>Musel jsem vyvolávat od oka. (P 127)</i>
<i>Мне придется нарушить правильный ход повествования и забежать вперед [...]. (П 101)</i>	<i>Musím porušit pravidelný běh událostí a nahlédnout kupředu [...]. (P 105)</i>
<i>[...] и мне придется отвечать. (П 93)</i>	<i>[...] a budu muset odpovědět. (P 96)</i>
<i>Нам хотелось узнать [...]. (П 87)</i>	<i>Chtěli jsme vědět [...]. (P 91)</i>
<i>«Здесь тебе жить не стоит.» (П 161)</i>	<i>„Tady bydlet nemůžeš.“ (P 166)</i>
<i>«Поехать бы следовало.» (П 196)</i>	<i>„Měli byste tam jet.“ (P 201)</i>
<i>«Придется свернуть в корчму [...].» (П 202)</i>	<i>„Musíme zajet do krčmy [...].“ (P 207)</i>
<i>И если мне хочется иногда жить до сто двадцати лет [...]. (П 79)</i>	<i>A chtěl-li bych někdy žít do sto dvaceti let [...]. (P 83)</i>
<i>Ему хотелось услышать ружейную стрельбу. (П 117)</i>	<i>Chtěl zaslechnout střelbu z pušek. (P 120)</i>
<i>Мне хотелось смотреть в окно [...]. (П 76)</i>	<i>Chtěl jsem se dívat z okna [...]. (P 80)</i>
<i>[...] что пришлось остановить лошадей, слезть с линейки и идти дальше пешком. (П 71)</i>	<i>[...] že jsme museli zastavit koně, slézt z povozu a jít dál pěšky. (P 75)</i>
<i>Надзирателям полагалось следить за поведением гимназистов и сообщать инспектору [...]. (П 83)</i>	<i>Dohlížitelé měli sledovat chování gymnasistů a podávat inspektoru [...]. (P 87)</i>
<i>Ей хотелось верить всему [...]. (П 131)</i>	<i>Chtěla věřit tomu [...]. (P 135)</i>
<i>Пришлось остановиться в подворье [...]. (П 128)</i>	<i>Museli jsem se zastavit v hostinci [...]. (P 132)</i>
<i>Мне хотелось посмотреть [...]. (П 252)</i>	<i>Chtěl jsem vědět [...]. (P 258)</i>
<i>Мне хотелось скорее лечь и уснуть [...]. (П 137)</i>	<i>Chtěl jsem si co nejdříve lehnout a spát [...]. (P 141)</i>

На экзамены полагалось приходить в мундирах. (П 250)	Na zkoušky jsme museli chodit v uniformách. (P 256)
Но согрешил мне все же пришлось . (П 165)	Ale přece jen jsem musel zhřešit .
Мне пришлось уже несколько раз читать прокламации [...]. (П 118)	Už několikrát jsem musel číst proklamace [...].
[...] которое мне предстояло сделать в выходной. (P 140)	[...] co mám udělat o volném dni. (R 151)
[...] решил, с кем ему следует повидаться [...]. (P 9)	[...] rozhodl, s kým by se měl setkat [...]. (R 13)
Единственный родственник, которого бабушке пришлось навестить самому [...]. (P 9)	Jediný příbuzný, kterého musel dědeček navštívit osobně [...]. (R 13)
И что зазорного в том, что их подруге захотелось поближе рассмотреть эту заграничную штучку, этого фарфорового мальчика, попрогать , повертеть , посмотреть , из чего кроются такие красивые куклы. (P 13)	A co je na tom zlého, že si jejich kamarádka chce zblízka prohlédnout ten zahraniční exemplář, toho porcelánového panáčka, sáhnout si na něj, prozkoumat ho ze všech stran, zjistit , co je na té hračce pěkného. (R 17)
[...] что за семья, с которой предстоит породниться [...]. (P 18)	[...] jaká je to rodina, s kterou má vejít v příbuzenský svazek [...]. (R 22)
Им предстояло жить здесь [...]. (P 23)	Museli žít tady [...]. (R 28)

b) 3. typ → modální slovesa v češtině

К Любе надо было присмотреться [...]. (P 98)	Ljubu si člověk musel prohlédnout zblízka [...]. (R 106)
Надо ли говорить [...]. (P 65)	Nemusím vám vykládat [...]. (R 70)
[...] но что теперь можно сделать ? (P 57)	[...] ale co se teď dá dělat ? (R 63)
[...] что их нельзя было оторвать друг от друга [...]. (П 182)	[...] že se nedal od nich oddělit [...]. (P 187)
[...] что ему нужно первым же поездом возвращаться в Бежицу [...].» (П 160)	[...] že se musí prvním vlakem vrátit do Běžice [...]. (P 165)

«[...] что Костику здесь совсем нельзя жить. » (П 158)	„[...] že tu Kostik rozhodně nemůže žít. “ (P 162)
[...] и снова можно греметь во всю силу фанфар и тромбонов. (П 156)	[...] a že znovu mohou naplno hřmět trubky a trombóny. (P 161)
Только на немногих уцелевших афишах можно было прочесть [...]. (П 152)	Pouze na několika zachovalých plakátech si lidé mohli pročíst [...]. (P 157)
[...] и потом их нельзя оторвать. (П 153)	[...] a nedají se odtrhnout. (P 157)
Я не понимаю, как можно терять время [...]. (П 231)	Nechápu, jak někdo může utrácet čas [...]. (P 236)
Чтобы представить себе прелесть этих мест, надо описать их [...]. (П 104)	Abyste si mohli představit kouzlo těchto míst, musím je popsat [...]. (P 108)
В скиту водились дикие пчелы, и можно было набрать меду. (П 105)	Žily tam divoké včely, mohli bychom si tam nabrat med. (P 109)
«Мне надо кое-что купить. » (П 90)	„ Musím si něco koupit. “ (P 94)
Нужно было осторожно отводить листья филодендрона [...]. (П 90)	Musel jsem opatrně odhrnovat listy [...]. (P 93)
« Нельзя ли у вас сообразить до завтра?» (П 162)	„ Nemohl byste mi píchnout do zítřka? “ (P 167)
За двадцать копеек можно было прочесть [...]. (П 178)	Za dvacet kopejek jsem si mohli přečíst [...]. (P 183)
«Боже мой, неужели нельзя сыграть что-нибудь веселое!» (П 210)	„Bože můj, copak nemůže zahrát něco veselejšího?“ (P 215)
Можно было нести любую галиматью [...]. (П 97)	Mohli jsme říkat bůhvíjakou haťmatilku [...]. (P 101)
По цвету рясы можно было определить [...]. (П 96)	Podle barvy jsme mohli určit [...]. (P 100)
«Прежде всего надо знать [...].» (П 125)	„ Především bys musel vědět [...].“ (P 129)
Нельзя было, пожалуй, выбрать лучшего места [...]. (П 68)	Snad ani nemohli vybrat vhodnější místo [...]. (P 72)
« Не надо будет просить [...].» (П 69)	„ Nebudou tě muset prosit [...].“ (P 73)
Мюнхгаузена надо было себе представлять [...]. (П 47)	Prášila jsme si museli představit [...]. (P 51)
Там можно было жить широко [...].	Tam mohl rozmáchnout, bouřlivě žít [...].

(П 48)	(P 51)
Такие песни можно было петь часами [...]. (П 16)	Takové písně mohl čumak zpívat celé hodiny [...]. (P 19)
[...] ему надо было отдохнуть и поправиться. (П 58)	[...] musel si odpočinout a zotavit se. (P 62)
Но все же то представление об Африке нельзя было целиком выбросить из памяти. (П 45)	Ale nicméně jsme nemohli tyto představy o Africe zcela vymazat z paměti. (P 49)
«Надо вынуть колючки.» (П 39)	„Musíte si vyndat trny.“ (P 43)
Теперь мне надо было тайком таскать [...]. (П 52)	Teď jsem nemusel potajmu odnášet [...]. (P 56)
После спектакля меня нельзя было увести [...]. (П 60)	Po představení mě ani za nic nemohli odvést z divadla [...]. (P 63)
[...] что кабана нужно нарочно раздражить [...]. (П 72)	[...] že kance bychom museli schválně rozdrážit [...]. (P 76)
Мне нельзя было терять времени. (П 252)	Nemohl jsem ztrácet čas. (P 257)
«А нам надо поговорить.» (П 237)	„Musíme si spolu promluvit!“ (P 242)
Теперь можно спокойно потягивать вино. И говорить о разных разностях. (П 244)	Teď můžeme klidně popíjet víno. A mluvit o všelijakých věcech. (P 250)
Надо окрепнуть и отдохнуть [...]. (П 133)	Musel jsem zesílit a odpočinout si. (P 136)
«Ну, пора идти.» (П 94)	„Nu, musíme jít.“ (P 98)
[...] можно было выкупаться [...]. (П 70)	[...] člověk se mohl vykoupat [...]. (P 74)
Надо добиваться, надо работать, надо жить поэзией, словом. (П 214)	Musím se snažit, musím pracovat, musím žít poezií, slovem. (P 220)
«Латинской язык надо учить, а не шляться по галеркам!» (П 181)	„Latinu se mají učit, a ne se potloukat po galeriích!“ (P 186)
А для этого нужно подчиняться законам [...]. (П 172)	Proto se musí podřizovat zákonům [...]. (P 177)
Их едва можно было прочесть. (П 118)	Stěží se daly přečíst. (P 122)
Такой кофе пить, конечно, было нельзя.	Taková káva se ovšem nedala pít. (P 245)

(П 239)	
«[...] добротой можно добиться всего.» (П 90)	„[...] dobrotou můžeš dokázat všechno.“
[...] их давно пора убрать, дать дорогу молодым. (P 152)	[...] dávno už je měli vyházet a dát příležitost mladým. (R 163)
[...] и надо было отправить письмо. (P 12)	Kdo [...] a chtěl jim napsat dopis [...]. (R 16)
Якобу надо сначала кончить университет, получить специальность, стать врачом, а уж потом думать о женитьбе. (P 14)	Jakob musí napřed vystudovat medicínu, promovat , stát se lékařem , pak může pomýšlet na ženění. (R 18)

c) 4. typ → modální sloveso v češtině

«Нету мне смысла смеяться» – ответил старик. (П 192)	„Co bych si dělal legraci ,“ odpověděl děda. (P 197)
--	--

d) 5. typ → modální slovesa v češtině

О моих родителях и говорить нечего. (P 101)	Co prožívali rodiče, to se nedá popsat . (R 110)
«Иначе не с чего жить.» (П 122)	„Jinak by neměl z čeho žít .“ (P 125)
[...] ей [...] уж про лютеранство и говорить нечего [...]. (P 24)	[...] a o luteránství nechce ani slyšet [...]. (R 29)
Но ничего не поделаешь, деваться некуда. (P 44)	Ale co ti zbývalo , neměl na vybranou . (R 50)
[...] что долг отдавать нечем [...]. (P 49)	[...] že nemohli dluh vyrovnat [...]. (R 54)
[...] ему нечего было улаживать [...]. (P 81)	[...] neměl co uovnávat . (R 88)
[...] не на кого ребенка оставить [...]. (P 139)	[...] nemá u koho dítě nechat [...]. (R 150)
«Некуда забирать ее.» (P 140)	„K nám ji vzít nemůžeme .“ (R 151)
«Мне не в чем выйти, не в чем ходить [...]». (P 182)	„ Nemám co na sebe, nemám v čem jít mezi lidi [...].“ (R 196)

e) 6. typ → modální sloveso v češtině

[...] ему было с чем сравнивать [...]. (P 85)	[...] mohl srovnávat [...]. (R 92)
---	---

1. 2. 6 Složený slovesný základní člen v ruštině → předmět v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 10 dokladů, ve kterých jsou složené slovesné základní členy přeloženy pomocí českého předmětu. Ten může být neinfinitivní (u vět 2. typu 1 příklad, u vět 3. typu 2 příklady, u vět 6. typu 1 příklad), subjektový (u vět 2. typu 4 příklady) či objektový (u vět 2. typu 2 příklady). Ruský modifikátor *хочется* je do češtiny přeložen pomocí slovesa *(za)toužit*.

a) 2. typ → neinfinitivní předmět v češtině

[...] каждый знал свое место и что ему надлежало делать . (P 39)	[...] každý člen znal své místo a povinnosti . (R 44)
---	---

b) 2. typ → subjektový předmět v češtině

Мне хотелось поменяться с воробьем судьбой . (П 85)	Zatoužil jsem vyměnit si osud s tímto vrabcem . (P 89)
Мне хотелось уснуть [...]. (П 145)	Toužil jsem usnout [...]. (P 150)
Ей хотелось улететь из лекарственной комнатной духоты . (П 132)	Toužila uletět z lékárnického pachu v pokoji . (P 136)
Нам хотелось увидеть [...]. (П 167)	Toužili jsme vidět [...]. (P 172)

c) 2. typ → objektový předmět v češtině

Мне хотелось только одного – видеть ее все время, слышать только ее голос, быть около нее . (П 137)	Toužil jsem po jediném – stále ji vidět, naslouchat pouze jejímu hlasu, být u ní . (P 141)
Ей захотелось познакомиться с хорошеньким мальчиком [...]. (P 14)	Zatoužila seznámit se s hezkým mládencečkem [...]. (R 18)

d) 3. typ → neinfinitivní předmět v češtině

Ничего мне не надо было объяснять [...]. (P 95)	Nepotřeboval jsem žádné vysvětlení [...]. (P 103)
[...] и не надо быть такой уж	[...] člověk koneckonců nepotřeboval tolik

<i>проницательной [...]. (P 114)</i>	<i>důvtipu [...]. (R 123)</i>
--------------------------------------	-------------------------------

e) 6. typ → neinfinitivní předmět v češtině

<i>Моей матери Рахили было в кого стать красавицей. (P 43)</i>	<i>Moje matka Rachel měla po kom zdědit krásu. (R 48)</i>
--	---

1. 2. 7 Složený slovesný základní člen v ruštině → PU účelu subjektové v češtině

Našli jsme 1 příklad, jenž je do češtiny přeložen pomocí PU účelu subjektového.

a) 3. typ

<i>«Иди к себе, скоро пора ложиться.» (П 95)</i>	<i>„Jdi do svého pokoje, brzy si půjdeš lehnout.“ (P 98)</i>
--	--

1. 2. 8 Složený slovesný základní člen v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Máme doloženy 3 příklady překladu složených slovesných základním členů pomocí neshodného přívlastku. Modifikátor *хочется* je přeložen pomocí spojení *mít chuť*.

a) 2. typ

<i>Хотелось дотронуться до их белоснежных громад. (П 106)</i>	<i>Měli jsme chuť dotknout se jejich sněhobílých kup. (P 109)</i>
---	---

b) 3. typ

<i>Пора решать [...]. (P 130)</i>	<i>Mám nejvyšší čas se rozhodnout [...]. (R 140)</i>
-----------------------------------	--

c) 5. typ

<i>[...] а уж о красоте и великолепии Рахили и говорить нечего [...]. (P 22)</i>	<i>[...] а о kráse a úchvatnosti Rachel škoda mluvit [...].</i>
--	---

1. 3 Jednočlenné věty s infinitivním základním členem (infinitivní věty)

Na dělení infinitivních vět existuje několik názorů. V praktické části jsme se řídili rozdělením, které je uvedeno v *Příruční mluvnici ruštiny pro Čechy II* (Bauer – Mrázek – Žaža 1979, 117–126).

Excerpcí literatury jsme získali celkem 66 ruských infinitivních vět. Tyto věty jsou v ruštině velmi rozšířené.

1. 3. 1 Věty vyjadřující objektivní neuskutečnitelnost nebo nevyhnutelnost děje

Máme 2 příklady.

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní oznamovací věta v češtině

Našli jsme 1 příklad.

<i>Снова ждать и томиться, томиться и ждать. (P 129)</i>	<i>Znova čekat a mučit se, mučit se a čekat. (R 139)</i>
--	--

Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Našli jsme 1 příklad. Český přísudek má analytický tvar. Zatímco ruská věta je kladná, česká je záporná.

<i>«Мне туда идти через силу.» (П 196)</i>	<i>„Já bych tam nedošel.“ (P 201)</i>
--	--

1. 3. 2 Věty vyjadřující přání, žádoucnost děje

Dohledali jsme 2 příklady infinitivních vět, vyjadřujících přání a žádoucnost děje.

Infinitivní základní člen v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině

Zaregistrovali jsme 1 příklad.

<i>«Как будто бы и думать вам не о чем!» (П 267)</i>	<i>„Jako by nebylo o čem přemýšlet!“ (P 272)</i>
--	---

Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Máme doložen 1 příklad se syntetickým slovesným tvarem.

<i>«Мне бы добратся до Клондайка [...]» (П 42)</i>	<i>„Jen kdybych se dostal do Klondajku [...].“ (P 46)</i>
---	--

1. 3. 3 Věty vyjadřující subjektivní nutnost, náležitost, záhodnost děje

Základním dělením je rozčlenění na věty netázací (23 příkladů) a tázací (39 příkladů). Celkově jsme našli 62 příkladů.

A. Věty netázací

a) infinitiv bez částice *бы* a bez činitelského dativu

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině

Máme uvedeny 4 příklady.

« Защищать евреев.» (П 119)	„ Chránit Židy.“ (P 123)
«Одной рукой дать свободу, а другой – расстреливать! » (П 116)	„Jednou rukou dát svobodu a druhou střílet do lidí! “ (P 119)
Чего греха таить [...]. (P 56)	Nač zapírat [...]. (R 61)
Но где у нас работать , куда пойти . (P 77)	Ale kde u nás sehnat práci, kam jít . (R 83)

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta rozkazovací v češtině

Našli jsme 3 příklady. Věty jsou v obou jazycích zcela ekvivalentní.

« Очистить галерею!» (П 229)	„ Vyčistit galerii!“ (P 235)
« Найти оперу!» (П 175)	„ Najít operu!“ (P 180)
« Не разговаривать! » (П 230)	„ Nemluvit! “ (P 235)

Infinitivní základní člen v ruštině → podmět v češtině

Excerpcí jsme získali 1 příklad. Zatímco v ruštině má základní člen infinitivní podobu, český podmět je vyjádřen podstatným jménem.

« Чертovski чудесно жить! » (П 40)	„ Život je ďábelsky krásný!“ (P 44)
---	--

Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Získali jsme 6 příkladů. Český slovesný přísudek má v češtině syntetický (5 příkladů) nebo analytický (1 příklad) tvar.

a) syntetické tvary sloves v češtině

« Выходить немедленно из театра!» (П 230)	„ Imed opust'te divadlo!“ (P 235)
« Наплевать! » – сказал решительно генерал. (П 189)	„ Kašlu na to! “ řekl rozhodně generál. (P 194)
« Уступит ей место стеной к свету [...], чтобы заплаканные ее глаза не были заметны.» (П 223)	„ Uvolní jí místo zády ke světlu [...], aby nebylo vidět její uplakané oči. “ (P 228)
« Никого не осуждать сгоряча.» (П 126)	„ Nikoho zbrkle neposuzuj. “ (P 129)
«А иначе – тебе не жить! » (П 221)	„ Nebo ti ukážeme! “ (P 226)

b) analytický tvar slovesa v češtině

«С ума сойти из-за вас!» (П 117)	„Člověk by se z vás zbláznil! “ (P 120)
----------------------------------	---

Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Zaznamenali jsme 2 příklady. Složený přísudek slovesný obsahuje v češtině modální sloveso.

«Где там догадаться!» (П 207)	„Jak si to má člověk domyslet? “ (P 213)
Вздернуть на дыбы всю Россию – вот тогда получится толк. (П 151)	Celé Rusko se musí postavit na zadní, pak to přinese nějaký užitek. (P 155)

b) infinitiv bez částice *бы* a s činitelským dativem

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 1 příklad.

«Вам в Лоеве грушами торговать, а не пароходы водить по Днепру!» (П 193)	„Takhle v Lojevě prodávat hrušky, a ne řídit parník na Dněpu.“ (P 198)
--	--

Infinitivní základní člen v ruštině → podmět v češtině

Našli jsme 1 doklad. Podmět v češtině má tvar infinitivu.

«Мне о вас думать – и то радость.» (П 19)	„Mně stačí na vás pomyslet , i to je pro mne radost. “ (P 22)
---	---

Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Zaregistrovali jsme 4 příklady, ve kterých je infinitivní základní člen přeložen pomocí slovesného přísudku. Ten je buď syntetický (3 věty), anebo analytický (1 věta). Ruský subjektový dativ má v češtině podobu podmětu.

a) syntetický tvar sloves v češtině

«А на остальные мне наплевать! » (П 244)	„A na ostatní kašlu! “ (P 250)
«Все одно, не миновать тебе здоровкаться с Андреем Гоном.» (П 194)	„To je jedno, Andreji Honovi stejně neutečeš! “ (P 199)
Мне вас прибрать – это раз плюнуть. (П 255)	„Já vás zkrotím , než řeknete švec. (P 260)

b) analytický tvar slovesa v češtině

«Мне видно, век бедовать с шарманкой.» (П 55)	„Já už asi celý život буду třít bídu s flašinetem.“ (P 59)
---	---

c) infinitiv s částicí *бы*

Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Zachytili jsme 1 příklad. Složený přísudek slovesný obsahuje české modální sloveso.

Вот рассказать бы этим старикам историю Весницкой. (П 59)	Těm staríkům bych měl vyprávět příběh Marusji Vesnické. (P 63)
--	---

B. Věty tázací

a) otázky zjišťovací

Shromáždili jsme 4 příklady.

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta tázací v češtině

Našli jsme 1 příklad.

« Забрать? » – спрашивает отец. «Некуда забирать ,» – отвечаю я. (P 140)	„ Vzít ji k nám?“ zeptal se otec. „K nám ji vzít nemůžeme,“ odpověděl jsem. (R 151)
---	--

Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Máme doloženo 3 případy, ve kterých obsahují české složené přísudky slovesné modální slovesa.

[...] сообщать им об аресте отца или не сообщать ? «Не надо беспокоить детей, успеется.» (P 113)	[...] мáme-li jim říct , že byl otec zatčen? „Děti neplašte , na to je času dost.“ (R 122)
« Взять вас из гимназии?» «Я сам бы заработал на себя.» (П 141)	„ Měla jsem vás vzít z gymnasia?“ „ Vydělal bych si na sebe sám.“ (P 145)
« Прийти к нам с мамой?» «Нет, зачем же, приходи один.» (П 89)	„ Mám přijít s maminkou?“ „ Ne, proč, přijď sám. “ (P 92)

b) otázky doplňovací

Našli jsme 5 příkladů.

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta tázací v češtině

Excerpci jsme získali 1 příklad.

<i>«Что сообразить?» – спросил я, не понимая. Граф Потоцкий добродушно улыбнулся. – «Может быть, у вас найдется зелененькая?» (П 162)</i>	<i>„Co píchnout?“ zeptal jsem se nechápavě. Hrabě Potockij se dobrácky usmál.: „Neměl byste jednu zeleňoučkou?“ (P 167)</i>
---	--

Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Zaregistrovali jsme 4 příklady, ve kterých je infinitivní základní člen přeložen pomocí slovesného přísudku (3x synteticky, 1x analyticky).

a) syntetické tvary sloves

<i>[...] зачем же придираться к Олесе, да еще из-за таких пустяков! И так как не было секретом, что ему нравится Олесья, а Олесе нравится он, то Лева счел себя обязанным все ей предъявить. (P 80)</i>	<i>[...] tak proč ještě stírá Olesju, a kvůli takovému maličkostem! A protože nebylo tajemstvím, že se mu Olesja líbí a on že se líbí jí, považoval za svou povinnost všechno jí veřejně vytknout. (R 87)</i>
<i>«Как же быть с Костиком?» «Очень просто,» – сказал Дима. «Костик пусть пока поживет у дяди Коли.» (П 142)</i>	<i>„Co uděláme s Kostikem?“ „To je velmi jednoduché,“ řekl Dima. „Kostik zatím bude u strýčka Kolji.“ (P 146)</i>
<i>«Теперь как быть с детьми?» Дедушка сказал: «Не надо беспокоить детей, успеется.» (P 113)</i>	<i>„Co bude s dětmi?“ Dědeček řekl: „Děti neplašte, na to je času dost.“ (R 122)</i>

b) analytický tvar slovesa

<i>Кому теперь вытягиваться «счастье»? «Тебе.» (П 53)</i>	<i>Kdo teď bude tahat „štěstí“? „Ty.“ (P 56)</i>
--	---

c) otázky řečnické

Řadí se k otázkám doplňovacím. Autor otázky na ni nečeká žádnou odpověď, případně si odpoví sám. Celkem jsme našli 28 příkladů.

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta tázací v češtině

Zaregistrovali jsme 9 dokladů.

«Немного посидеть ? Ах, лайдак, лайдак!» (П 98)	„Chvilku posedět ? I ty lajdáku jeden!“ (P 102)
Но уступить ? Это тоже было не в ее характере. (P 53)	Ale ustoupit ? To taky neměla v povaze. (R 58)
Куда его девать , на что воспитывать , оба студента, живут на стипендию, живут в общежитии, и ей еще четыре года учиться? И вот в нашем доме появляется маленький Игорек. (P 98)	Kam je dát , jak je uživit , když oba studují, bydlí na koleji a Ljuba má před sebou ještě čtyři roky studia [...]? A tak se v našem domě objevil malý Igorek. (R 106)
«Что же делать ?» – спросила она тихо. «Мама напугана.» (П 137)	„Co dělat ?“ zeptala se tiše. „Maminka je celá vylekaná.“ (P 140)
Почему их не отметить ? На этом празднике мне и хотелось видеть Соню. (P 153)	Proč to neoslavit ? Na té oslavě bych rád měl Soňu. (R 165)
А поехать, конечно, можно. Отчего не поехать ? (П 8)	Ale jet se může , to je jisté. Proč taky nejezdít ? (P 12)
Лезть под пулеметный огонь? Удобно, знаете ли, рассуждать о героизме, когда ты в холод и вьюгу не лежишь на голом снегу. (P 189)	Vyběhnout do kulometné palby ? Ono se to hezky povídá o hrdinství, když neležíte v mrazu a vánici na sněhu. (R 204)
[...] то почему не допустить , что дедушка его богатый железнодорожный подрядчик из старообрядцев? (P 29)	[...] proč nepřipustit , že jeho dědeček byl bohatý železniční dodavatel a starověrec? (R 33)
Почему не поверить в необычайный факт, который дополняет такую удивительную историю, как женитьба Якоба на Рахили? (P 28)	Proč nevěřit něčemu fantastickému, když to dokresluje takovou senzační událost, jako byla svatba Jakoba s Ráchel? (R 33)

Infinitivní základní člen v ruštině → infinitivní věta oznamovací v češtině

Našli jsme 1 příklad. Zatímco v ruštině má věta tázací podobu, v češtině je zvolací.

«Зачем давать этому изувверу деньги? Отдай!» – прошипела она сквозь зубы и схватила графа Потоцкого за тужурку. (П 163)	„Nač dávat peníze tomu netvorovi! Dej je sem!“ zasyčela mezi zuby a popadla hraběte Potockého za blůzu. (P 167)
--	--

Infinitivní základní člen v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Našli jsme 4 příklady slovesného přísudku v češtině (1x syntetický tvar, 3x analytické tvary).

a) syntetický tvar slovesa v češtině

«Зачем же нам разлучиться ?» – встревожилась Галя. Я сидел, опустив голову, и судорожно рисовал на бумаге цветы и завитушки. (П 142)	„Přece se takhle nerozpadneme! “ rozčílila se Galja. Seděl jsem se sklopenou hlavou a křečovitě jsem si kreslil na papíru květy a spirály. (P 146)
---	--

b) analytické tvary sloves v češtině

Что вам сказать ? Это был Момент, Момент с большой буквы. (P 7)	Co bych vykládal? Byl to Okamžik, Okamžik s velkým O. (R 11)
Почему не пойти навстречу человеку? И почему нам не иметь твоего портрета? (P 93)	Proč bychom tu nevyšli vstříc? A proč bychom neměli mít tvůj portrét? (R 101)
Что вам о нем сказать ? Белобрысый, как его отец [...]. (P 180)	Co bych vám о něm pověděl ? Byl blondáček tak jako jeho otec [...]. (R 194)

Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Ekvivalentem těchto infinitivních vět jsou věty se složenými přísudky slovesnými, obsahující modální slovesa. Našli jsme celkem 14 příkladů.

[...] куда, спрашивается, ему идти ? В какую артель? Сунули его в сапожную. (P 79)	[...] kam měl , prosím vás, jít ? Do jakého družstva ? Strčili ho do obuvnického. (R 86)
«Зачем мне знать , что я пишу для	Nač potřebuji vědět , jestli Boguševičová

Богушевич или Яворской?» Не все ли мне равно! (П 253)	nebo Javorská? (P 258) Copak mi to není jedno?
О чем писать ? Городские наши дела ей неинтересны. (P 150)	O čem jsem měl psát ? Události ve městě ji nezajímají. (R 161)
[...] то с этой подругой приходят и другие поздравить Любу с окончанием института, а заодно и посидеть за одним столом с летчиками – как упустить такой случай? (P 159)	[...] přijdou s ní i další spolužačky poblahopřát Ljubě k dokončení studii a zároveň posedět za jedním stolem s piloty – takovou příležitostí si rozhodně nemohou nechat ujít . (R 171)
«Как рассчитывать будем, Ничипор?» Тот молчит, что ему говорить ? (P 50)	„Tak jak se vyrovnáme, Ničipore?“ Nikiфор mlčel, co měl taky říkat . (R 56)
Но что ему делать ? Красивый, воспитанный, вежливый, добрый человек, но совершенно не приспособлен к здешней жизни. (P 32)	Jenže co tady měl dělat ? Hezký, vzdělaný, uhlazený, hodný člověk, zvyklý na úplně jiný způsob života. (R 37)
Ну а куда ехать трем миллионам польских евреев? Гитлер занял Европу и евреев уже не выпускал. (P 173)	Ale kam měly odjet tři milióny polských Židů? Hitler okupoval Evropu a Židy už nepouštěl ven. (R 186)
«Будешь жить у меня, а формально ты без площади, тебе на работе дадут, ты только окончил вуз, тебе обязаны дать. Зачем упускать такую возможность?» (P 175)	„Budeš bydlet u mě, ale formálně jsi bez bytu, tak ti ho v práci přidělí, zrovna jsi dodělal vysokou, tak ti ho musejí dát. Přece si nenecháme ujít takovou příležitost.“ (R 188)
Что вам сказать ? Дым отечества... (P 179)	Co o tom mám vykládat ? Dým otčiny... (R 193)
«Зачем мне волноваться ?» «Тогда пошли вместе!» (P 260)	„Proč se mám rozčilovat ?“ „Tak jdem oba!“
«Что с нее взять ? Домработница, необразованная женщина [...]» (P 115)	„Co od ní můžeš chtít ? Je to služka, nevzdělaná ženská [...]“ (R 124)
[...] то куда, спрашивается, смотреть его жене? Жене остается смотреть направо и смотреть налево. (P 29)	[...] a kam má potom koukat jeho žena? Žena potom kouká kolem sebe. (R 33)

[...] то с чего такому коммерсанту составить оборотный капитал? А когда нет оборотного капитала, то приходится брать муку в кредит, в долг. (P 49)	Ale kde má takový šestákový obchodník vzít provozní kapitál? Když není provozní kapitál, musí se brát mouka na úvěr, na dluh. (R 54)
Что делать его дочерям и невесткам? Оставаться? (P 194)	Co měly dělat jeho dcery a snachy? Zůstat tu s ním? (R 198)

d) otázky závislé

Infinitivní základní člen v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Zaregistrovali jsme 2 příklady, ve kterém složený přísudek slovesný obsahuje modální sloveso.

Я не знал, идти мне теперь к Лене или нет. (П 134)	Nevěděl jsem, mám-li teď za Lenou jít nebo ne. (P 138)
Я по-русски спрашиваю у полковника Щекина, позволит ли он немцу встать . (P 186)	Zeptal jsem se rusky plukovníka Ščekina, smí-li Němec vstát . (R 200)

1. 4 Jednočlenné věty s infinitivem ve funkci PU zřetele

Přestože by se mohlo zdát, že infinitiv vyjadřující PU zřetele patří spíše k dvojčlenným větám, opak je pravdou. Zřetelový infinitiv se vyskytuje s predikativními příslovci v jednočlenných větách. Subjekt může, ale nemusí být vyjádřen.

Jednočlenné věty s infinitivem ve funkci PU zřetele jsou velmi podobné jednočlenným větám se základním členem, kterými jsme se zabývali v praktické části, v kapitole 1. 1. Je-li predikativní adverbium či adjektivum plnovýznamové, infinitiv plní funkci PU zřetele. Pokud však adverbium či adjektivum plnovýznamové není a infinitiv je nutný k doplnění významu, jedná se o základní člen jednočlenné věty. Přesto jsou některé případy sporné a nacházejí se na hranici mezi oběma možnostmi. V takových případech jsme uplatnili svůj subjektivní názor.

Excerpcí literatury jsme získali celkem 14 příkladů, ve kterých ruský infinitiv plní funkci PU zřetele.

1. 4. 1 PU zřetele v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině

Našli jsme 4 příklady, ve kterých jsou ruské věty s PU zřetele přeloženy pomocí bezpodmětných vět.

«Мне скучно одной идти к Кирхгейму.» (П 91)	„ Nechce se mi tam chodit samotné. “ (P 95)
Было больно дышать . (П 132)	Špatně se mi dýchalo. (P 135)
Мне было жалко расставаться [...]. (П 44)	[...] bylo i mně líto loučit se [...]. (P 48)
Мне было еще рано возвращаться в редакцию. (П 247)	Na návrat do redakce bylo ještě brzo. (P 252)

1. 4. 2 PU zřetele v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Našli jsme 4 příklady, ve kterých je infinitiv přeložen určitým tvarem slovesa jako slovesný přísudek (syntetické tvary – 3 příklady, analytické tvary – 1 příklad).

a) syntetické tvary sloves v češtině

«Неудобно вам тут оставаться .» (П 205)	„ Nehodí se, abyste tady zůstal. “ (P 210)
Если раньше мне было стыдно подбирать кочаны [...]. (П 149)	Styděl-li jsem se dříve za to, že sbírám zeli [...]. (P 153)
И нам было грустно покидать гимназию. (П 251)	A bylo nám smutno, že opouštíme gymnasium. (P 256)

b) analytický tvar slovesa v češtině

«Скучно слышать дурака». (П 255)	„ Nebudeme poslouchat takového hlupáka! “ (P 260)
---	---

1. 4. 3 PU zřetele v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí jsme získali 2 příklady českého složeného přísudku slovesného, které obsahují modální slovesa.

«Даже неловко говорить тебе «ты». (П 238)	„Už bych ti ani neměla tykat. “ (P 244)
«Мне грустно расставаться с вами.» (П 257)	„Je mi líto, že se s vámi musím rozloučit. “ (P 262)

1. 4. 4 PU zřetele v ruštině → subjektivý předmět v češtině

Našli jsme 2 příklady. Ruský subjekt má v češtině podobu infinitivu.

<i>Но ему было, наверно, стыдно сознаться [...]. (P 24)</i>	<i>Asi se styděl přiznat [...]. (R 28)</i>
<i>Мне было страшно стоять перед собранием [...]. (P 76)</i>	<i>Bál jsem se stát před celým shromážděním [...]. (R 83)</i>

1. 4. 5 PU zřetele v ruštině → PU času v češtině

Zaregistrovali jsme 1 příklad. České PU času je vyjádřeno předložkovým pádem substantiva.

<i>Стыдно теперь вспоминать [...]. (P 76)</i>	<i>Je mi teď při vzpomínce hanba [...]. (R 83)</i>
--	---

1. 4. 6 PU zřetele v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Excerpcí jsme získali 1 příklad.

<i>После шумной этой ночи мне было стыдно возвращаться Разгуляй. (П 245)</i>	<i>Po této hlučené noci mi bylo hanba vracet se na Razguljaj. (P 250)</i>
---	--

2. Infinitiv v dvojčlenných větách

Infinitiv může být základním nebo vedlejším větným členem. K základním větným členům řadíme podmět a přísudek. K vedlejším větným členům patří předmět, příslovecně určení, přívlastek.

2. 1 Ruský infinitiv ve funkci podmětu

Excerpcí literatury jsme získali 40 příkladů ruského podmětu.

2. 1. 1 Podmět v ruštině → podmět v češtině

Našli jsme 30 ruských infinitivů ve funkci podmětu a stejný počet českých infinitivních podmětů.

<i>Моя профессия – сделать так, чтобы красота клиента была видна как дважды два. (P 163)</i>	<i>Mým povoláním je příčinit se, aby krása mého zákazníka co nejvíc vynikla. (R 175)</i>
<i>Одно дело – бедствовать у себя на родине, другое – быть нищей рядом</i>	<i>Něco jiného je třít bídu doma, a něco jiného být žebračkou vedle bohatých příbuzných.</i>

<i>с богатыми родственниками. (P 68)</i>	<i>(R 74)</i>
<i>[...] начинать пати́ну за́щиту со скандала – еще большая глупость. (P 120)</i>	<i>[...] začínat tatínkovu obhajobu skandálem by byla ještě větší hloupost. (R 129)</i>
<i>[...] и не всем удастся даже поговорить с ним! (P 117)</i>	<i>[...] a ne každému se podaří s ním aspoň promluvit! (R 127)</i>
<i>[...] ее задача была не разговаривать с нами, а сразу отрезать, показать, что мы ей чужие. (P 117)</i>	<i>[...] její zásada byla nebavit se s námi, zarazit nás hned na začátku, dát nám najevo, že jsme pro ni cizí lidé. (R 126)</i>
<i>[...] болтать о незначительном [...] тоже совестно. (P 116)</i>	<i>[...] a plácát [...] jí bylo trapné. (R 125)</i>
<i>Отказаться от Олеси и взять женичину [...] – это официально! (P 103)</i>	<i>Nechat Olesju a vzít si ženskou [...] – a to bylo oficiálně. (R 111)</i>
<i>[...] прерывать его было неудобно [...]. (P 96)</i>	<i>[...] bylo mi trapné ho vyrušovat [...]. (R 104)</i>
<i>[...] сидеть в июле, в жару, в шерстяном платье довольно изнурительно. (P 93)</i>	<i>[...] že sedět ve vlněných šatech v červenci, v tom vedru, člověka dost umoří. (R 101)</i>
<i>Позировать Гайку – мамин долг перед искусством. (P 92)</i>	<i>Stát modelem Gajkovi je maminčina povinnost k umění. (R 100)</i>
<i>И все же Олесе удалось устроиться уборщицей в райисполкоме. (P 77)</i>	<i>A přece se Olesje podařilo sehnat místo uklízečky na okresním sovětu. (R 84)</i>
<i>Крошить хлеб считалось большим грехом [...]. (P 72)</i>	<i>Drobit chléb se považovalo za velký hřích [...]. (R 78)</i>
<i>Но и для бабушки выйти замуж за него тоже была проблема [...]. (P 46)</i>	<i>Ale pro babičku to byl taky problém vdát se za něho [...]. (R 51)</i>
<i>[...] и приспособиться к этому миру отцу было нелегко. (P 46)</i>	<i>[...] a pro otce nebylo snadné se s tímto světem sžít. (R 51)</i>
<i>Портной – это звучит, хорошо пошить костюм – искусство. (P 43)</i>	<i>Krejčí, to zní docela jinak, dobře ušít šaty je umění. (R 48)</i>
<i>Но продавать мясо – тоже не простое дело. (P 35)</i>	<i>Ale prodávat maso taky není jen tak. (R 40)</i>
<i>Рассмотреть Румянцева с первого взгляда было не очень легко. (П 147)</i>	<i>Prohlédnout si Rumjanceva hned napoprvé nebylo zrovna lehké. (P 153)</i>

<i>Скрыть</i> случай с сербским королем, конечно, не удалось. (П 186)	<i>Zatajit</i> příhodu se srbským králem se ovšem nepodařilo. (P 191)
[...] что <i>объяснять</i> Марусе, что бы то ни было совершенно бессмысленно. (П 188)	[...] že <i>vysvětlovat</i> Marusje cokoli je naprosto nesmyslné. (P 193)
<i>Отомстить</i> ему за все мучения и страхи нам удалось только один раз. (П 100)	Jenom jednou se nám podařilo <i>pomstít se</i> mu za všechno utrpení a hrůzu. (P 103)
Мне нравилось <i>думать</i> [...]. (П 131)	Líbila se mi <i>představa</i> [...]. (P 134)
Но иногда ей приходило в голову <i>посетить</i> православные святыни [...]. (П 28)	Ale občas ji napadlo <i>navštěvovat</i> pravoslavné kostely [...]. (P 32)
«Мне надоело <i>таскать</i> эту противную свою оболочку.» (П 125)	„Už mě omrzelo <i>vláčet</i> s sebou tuhle protivnou slupku.“ (P 128)
Если ему удавалось <i>решишь</i> шахматную задачу [...]. (П 147)	Když se mu podařilo ji <i>rozlousknout</i> [...]. (P 152)
«Надоело <i>паясничать!</i> » (П 162)	„Už mě to <i>šuškování</i> omrzelo.“ (P 167)
<i>Позировать</i> – это не просто присесть на пару часов [...]. (P 93)	<i>Pózovat</i> malíři neznamená jen posadit se na pár hodin [...]. (R 101)
[...] мне удобнее всего было бы <i>выехать</i> утром. (P 106)	[...] bylo by mi milejší <i>jet</i> až zítra. (R 115)
<i>Давать</i> отпор было некому [...]. (P 74)	<i>Odporovat</i> nebylo komu [...].
Но одно дело – <i>знать</i> , что есть такая Соня, <i>видеть</i> ее иногда, другое дело – <i>познакомиться</i> и <i>сблизиться</i> . (P 144)	Ale něco jiného je <i>vědět</i> , že existuje nějaká Soňa, a občas ji <i>potkávat</i> , a něco jiného je <i>seznámit</i> a <i>sblížit se</i> s ní. (R 155)
<i>Потерять</i> самые ответственные годы – значит <i>потерять</i> все... (P 169)	<i>Ztratit</i> nejproduktivnější léta znamená <i>ztratit</i> všechno... (R 182)

2. 1. 2 Podmět v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Zaregistrovali jsme 6 dokladů ruských vět, ve kterých je podmětem infinitiv. V češtině mu odpovídají slovesné přísudky, které mají syntetický tvar.

[...] но <i>сидеть</i> перед зеркалом у нее не было ни времени, ни надобности [...]. (P 94)	[...] ale aby <i>vysedávala</i> před zrcadlem, na to neměla ani čas, ani náladu [...]. (R 102)
---	--

<i>[...] ходить одним, молодому человеку и барышне, считалось тогда неприличным. (P 15)</i>	<i>[...] tehdy se nepovažovalo za slušné, aby mladý muž chodil se slečnou sám. (R 20)</i>
<i>Менять веру ради личного интереса некрасиво [...]. (P 23)</i>	<i>Nelíbí se mi, když někdo mění víru kvůli světu osobnímu prospěchu [...]. (R 27)</i>
<i>[...] и драться им было не к лицу. (П 166)</i>	<i>[...] a neslušelo se pro ně, aby se prali. (P 171)</i>
<i>И справлять свадьбы тоже не было принято [...]. (P 102)</i>	<i>Honosné svatby už se taky nepořádaly [...]. (R 110)</i>
<i>Самое правильное было бы нам повернуться и уйти. (P 114)</i>	<i>Nejlepší by bylo, kdybychom se otočili a odešli. (R 123)</i>

2. 1. 3 Podmět v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

V 1 případě je ruský infinitivní podmět přeložen do češtiny pomocí složené přísudku slovesného, jenž obsahuje modální sloveso.

<i>Придраться к этому ответу было невозможно. (П 96)</i>	<i>Ničeho závadného se Tregubov na této odpovědi nemohl chytit. (P 100)</i>
---	--

2. 1. 4 Podmět v ruštině → předmět v ruštině

Našli jsme 1 příklad, ve kterém je infinitivní podmět vyjádřen českým neinfinitivním předmětem, a 1 příklad, kdy je infinitivní podmět vyjádřen subjektivním předmětem.

a) neinfinitivní předmět v češtině

<i>Курить нам запрещалось. (П 247)</i>	<i>Kouření jsme měli zakázáno. (P 252)</i>
---	---

b) subjektivní předmět v češtině

<i>Обещать и обмануть – не по-мужски. (P 56)</i>	<i>Slibovat a oklamat, to chlap nedělá! (R 61)</i>
--	--

2. 1. 5 Podmět v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině

Našli jsme 1 příklad.

<i>[...] и без чего жить было трудно. (P 31)</i>	<i>[...] a bez čeho se těžko žilo. (R 36)</i>
---	--

2. 2 Ruský infinitiv ve funkci přísudku

U infinitivního přísudku jsme vydělili 2 základní kategorie – slovesný přísudek (28 příkladů) a složený přísudek (109 příkladů). Ten jsme rozdělili na 3 podkategorie – složený přísudek jmenný (14 příkladů), složený přísudek jmenný se sponou (27 příkladů) a složený přísudek slovesný (68 příkladů).

Celkem jsme vyexcerpovali 137 příkladů, ve kterých plní ruský infinitiv funkci přísudku.

2. 2. 1 Slovesný přísudek

Shromáždili jsme 28 dokladů. Ruský slovesný přísudek má ve všech dokladech analytickou formu budoucího času.

2. 2. 1. 1 Slovesný přísudek v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Zaregistrovali jsme 23 případů, ve kterých má ruský slovesný přísudek v češtině ekvivalentní formu. Český slovesný přísudek je buď analytický (13 případů, slovesa nedokonavého vidu) nebo syntetický (10 případů, slovesa dokonavého vidu).

a) analytický budoucí čas v ruštině → analytický budoucí čas v češtině

[...] ни в чем не будет нуждаться [...]. (P 52)	[...] nic jí nebude chybět [...]. (R 58)
«Если ты долго будешь смотреть на нее [...].» (П 91)	„Když se na ni budeš dlouho dívat [...].“ (P 94)
«Обедать будешь с аппетитом. » (П 69)	„ Budeš s chutí obědvat. “ (P 73)
«Каждый хам будет выдавать себя за истинно русского!» (П 121)	„Každý hulvát teď bude ze sebe dělat pravého Rusa. “ (P 124)
[...] от этого человек будет жить до 120 лет. (П 24)	[...] že po ní budeme živi do 120 let. (P 28)
[...] на груди у нее будет вздрагивать от дыхания темный цветок, и даже сквозь пудру будет проступать на ее лице морской загар. (П 131)	[...] na hrudi se jí bude při dýchání chvět temný květ a ani pudr nezakryje stopy přímořského opálení. (P 135)
[...] будет служить кардинал [...]. (П 32)	Dnes bude sloužit kardinál [...]. (P 35)
«Мы будем ждать. » (П 102)	„ Budeme čekat. “ (P 106)
«Становись рядом, будем смотреть. »	„Stoupni si vedle, budeme se koukat. “

(P 76)	(P 80)
[...] что долго еще люди будут помнить [...]. (П 11)	[...] že lidé будou ještě dlouho vzpomínat [...]. (P 15)
[...] что звезды обязательно будут падать [...]. (П 56)	[...] že určitě budou padat hvězdy [...]. (P 59)
«[...] а я буду притыкаться к берегу, бить из-за тебя пароход! » (П 192)	„[...] а буду přirážet k břehu, kvůli tobě rozsekám parník! “ (P 197)
[...] бурам мы помогать не будем. (П 45)	[...] Burím pomáhat nebudeme.

b) analytický budoucí čas v ruštině → syntetický budoucí čas v češtině

Буду за это беспощадно сажать [...]. (П 101)	<i>Nelítostně vás potrestám</i> [...]. (P 104)
Мы будем купаться. (П 71)	<i>Vykoupáme se.</i> (P 75)
«[...] я тогда буду делать! » (П 26)	„ <i>Co si počnu</i> [...]?“ (P 30)
«Корму задерживай, слышь, не давай раскатываться. » (П 136)	„ <i>Slyšíš, drž záda, ať se nerozejdeme.</i> “ (P 140)
«[...] а я буду притыкаться к берегу, бить из-за тебя пароход! » (П 192)	„[...] а буду přirážet k břehu, kvůli tobě rozsekám parník! “ (P 197)
«Завтра его ховать будут. » (П 196)	„ <i>Zítرا ho pochovají.</i> “
« Давайте, – говорю, – знакомиться, теперь мы с вами родственники. » (P 136)	„ <i>Dovolte, abych se představil [...].</i> “ (R 146)
Впрочем, не будем судить и мать [...]. (P 132)	<i>Ostatně nesudíme ani matku [...].</i> (R 149)
[...] и отвечать за это не будет. (P 11)	[...] а каждý mu за то ještě poděkuje. (R 15)
[...] люди, желающие посмотреть, как Хаим будет убивать провизора. (P 11)	[...] lidé, aby viděli, jak ho Chaim zabije.

2. 2. 1. 2 Slovesný přísudek v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

V 5 dokladech je ruský slovesný přísudek převeden do češtiny pomocí složeného přísudku slovesného s modálními slovesy.

[...] жить она будет у них [...]. (P 52)	[...] bydlet prý může u nich [...]. (R 58)
« Дай людям объяснить. » (П 196)	„ <i>Musím jim to vysvětlit.</i> “ (P 201)

[...] а я в это время буду разводить романы? (P 135)	[...] a přitom bych si měl začít nějaké romány? (R 145)
«Ты будешь здесь жить ?» (P 152)	„Copak chceš bydlet tady?“ (R 164)
[...] но кожа – дай бог всем иметь такую кожу! (P 88)	[...] ale kůži by nám mohl každý závidět ! (R 96)

2. 2. 2 Složený přísudek

Excerpcí literatury jsme sesbírali 109 dokladů ruského složeného přísudku. U tohoto typu přísudku jsme vyčlenili 3 podkategorie – složený přísudek jmenný (14 dokladů), složený přísudek jmenný se sponou (27 dokladů) a složený přísudek slovesný (68 dokladů).

2. 2. 2. 1 Složený přísudek jmenný

Tyto ruské přísudky neobsahují sponu. Našli jsme 14 příkladů.

2. 2. 2. 1. 1 Složený přísudek jmenný v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Našli jsme 2 příklady. České slovesné přísudky mají syntetické tvary. Ruské *pad* je součástí složeného přísudku, zatímco jeho český ekvivalent plní ve větách funkci doplňku.

[...] и даже рад поехать в Брянск [...]. (P 143)	[...] a že docela rád pojedu do Brjanska [...]. (P 147)
[...] недовольные рады наклепать [...]. (P 107)	[...] kverulanti rádi drbou [...]. (R 116)

2. 2. 2. 1. 2 Složený přísudek jmenný v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 1 příklad.

[...] мы готовы остаться голыми [...]. (P 110)	[...] že radši zůstaneme nazí [...]. (R 118)
---	---

2. 2. 2. 1. 3 Složený přísudek jmenný v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině

Excerpcí jsme získali 2 příklady, ve kterých český přísudek, na rozdíl od ruského, obsahuje sponu.

[...] человека, который вынужден быть беспощадным . (P 104)	[...] člověka, který je nucen být nelítostivý . (R 112)
--	--

[...] шов сапожника должен быть плотный [...]. (P 50)	[...] ševcovský steh musí být hustý [...]. (R 55)
---	--

2. 2. 2. 1. 4 Složený přísudek jmenný v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Našli jsme 6 dokladů, ve kterých ruským složeným přísudkům jmenným odpovídají české složené přísudky slovesné. Ty obsahují modální slovesa.

Каждый из нас должен бороться [...]. (П 269)	A že každý z nás musí bojovat [...]. (P 274)
[...] кто из нас должен помочь писать сочинения [...]. (П 254)	[...] kdo z nás má pomáhat některým žákyním при писемках [...].
[...] члены пожарной команды [...] обязаны все бросить и немедленно явиться в пожарное депо [...]. (P 39)	[...] členové hasičského sboru [...] musí všeho nechat a bez prodlení se dostavit k hasičské zbrojnici [...]. (R 44)
[...] что Иосиф обязан жениться на этой девушке. (P 57)	[...] že se má Josif s tím děvčetem oženit . (R 62)
[...] его товар должен быть дешевле и лучше . (P 69)	[...] musí mít stát zboží levnější a lepší . (R 75)
Ее мы должны возделывать, беречь и охранять . (П 79)	Rodnou zimu musíme vzdělávat, střežit a chránit [...]. (P 83)

2. 2. 2. 1. 5 Složený přísudek jmenný v ruštině → subjektový předmět v češtině

Našli jsme 1 příklad.

[...] адвокат, неспособен ухватить главное [...]. (P 120)	[...] advokátek, neschopný postihnout ядро věci [...]. (R 129)
--	---

2. 2. 2. 1. 6 Složený přísudek jmenný v ruštině → PU účelu v češtině

V 1 případě je složený přísudek jmenný přeložen pomocí PU účelu.

Они [...] всегда готовы помочь . (П 161)	[...] вždycky jsou připraveni přijít ti на помос . (P 166)
---	---

2. 2. 2. 1. 7 Složený přísudek jmenný v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Excerpcí jsme získali 1 příklad.

[...] и что он намерен тратить время	[...] a že nemá náladu ztrácet čas [...].
---	--

[...]. (П 227)	(P 232)
----------------	---------

2. 2. 2. 2 Složený přísudek jmenný se sponou

Tento typ složeného přísudku obsahuje v ruštině sponu (*был/а, будет*). Nashromáždili jsme 27 příkladů.

2. 2. 2. 2. 1 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 11 dokladů. Ruská modální slovesa jsou do češtiny překládána pomocí modálních sloves (10 příkladů), ruská fázová slovesa pomocí českých fázových sloves (1 příklad).

a) modální slovesa v ruštině → modální slovesa v češtině

[...] что может быть зазорного в любви? (P 146)	[...] co může být špatného na lásce? (R 157)
[...] от каждой из этих болезней он должен был, обязан был умереть [...]. (P 86)	[...] každá z těchto nemocí pro něj mohla, ba měla být smrtelná [...]. (R 94)
«Неужели ты хочешь быть экстерном?» (П 73)	„Snad nechceš být externistou?“ (P 77)
Он собирался быть композитором [...]. (П 174)	Chtěl se stát skladatelem [...]. (P 179)
[...] что могло бы быть счастьем. (П 139)	[...] co mohlo být štěstím. (P 143)
Лена собиралась [...] стать певицей. (П 130)	Lena se chtěla stát zpěvačkou. (P 134)
«Что вы хотите быть инженером [...]» (П 267)	„Že chcete být inženýrem [...].“ (P 273)
[...] а какое может быть лучшее развлечение [...]. (P 16)	[...] a co může být lepšího [...]. (R 20)
[...] что мы не можем быть равнодушными к осиротевшей Оле. (P 143)	[...] že nemůžeme zůstat lhostejní k opuštěné Olje. (R 154)
[...] первого крика ребенка, который мог	[...] první křik novorozence, který by mohl

<i>стать его последним криком. (P 207)</i>	<i>být jeho posledním. (R 211)</i>
--	------------------------------------

b) fázová slovesa v ruštině → fázová slovesa v češtině

<i>[...] что земля после его рассказов стала казаться мне смертельно интересной [...]. (П 43)</i>	<i>[...] že země se po jeho vyprávěních začala jevit nesmírně zajímavou [...]. (P 47)</i>
---	---

2. 2. 2. 2. 2 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → slovesný přísudek v češtině

V 1 případě se v češtině vyskytuje slovesný přísudek v analytické formě.

<i>«Рад был встретить тебя.» (95)</i>	<i>„Jsem rád, že jsem tě potkal.“ (P 99)</i>
---------------------------------------	--

2. 2. 2. 2. 3 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 2 příklady, ve kterých je složený přísudek jmenný se sponou převeden pomocí přísudku jmenného se sponou.

<i>Сама Галя хотела быть сельской учительницей. (П 131)</i>	<i>Galja sama se chystala, že se stane venkovskou učitelkou. (P 134)</i>
<i>[...] не была человеком, который может стать объектом насмешек [...]. (P 18)</i>	<i>[...] nebyla z těch, kdo se snadno stávají terčem posměšků [...]. (R 23)</i>

2. 2. 2. 2. 4 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Zaregistrovali jsme celkem 11 příkladů. V 10 případech se v obou jazycích vyskytují modální slovesa, v 1 případě jsou v obou jazycích fázová slovesa.

a) modální slovesa v ruštině → modální slovesa v češtině

<i>[...] то он должен был бы прийти в дом своей родной сестры [...]. (P 10)</i>	<i>[...] měl zajít především do domu své rodné sestry [...]. (R 13)</i>
<i>[...] и дядя Гриша был обязан вступить за честь своей сестры [...]. (P 111)</i>	<i>[...] a strýc Ríša musel hájit čest své sestry [...]. (R 120)</i>
<i>[...] класс, который мог быть зачинщиком боя [...]. (П 166)</i>	<i>[...] třídu, jež byla v podezření, že by mohla zahájit boj [...]. (P 171)</i>

[...] они могли быть отдалены друг от друга. (P 59)	[...] se mohly vléci děle. (R 65)
[...] за это он готов был душу отдать. (P 70)	Duši by dal za to [...]. (R 70)
[...] все в городе должно было сразу перемениться [...]. (П 102)	[...] se celé město muselo ihned změnit. (P 105)
[...] я должен был поступить [...]. (П 73)	[...] jsem měl vstoupit [...]. (P 77)
[...] каждый должен был положить [...]. (П 107)	[...] musel každý něco položit [...]. (P 111)
Скептики были вынуждены замолчать. (P 18)	Skeptici museli zmlknout. (R 23)
Я думаю, в эту минуту Иосиф был способен убить мою мать [...]. (P 55)	Myslím, že Josif byl v tu chvíli schopen mou matku zabít [...]. (R 61)

b) fázová slovesa v ruštině → fázová slovesa v češtině

[...] автомобиль перестал быть редкостью [...]. (P 130)	[...] auto přestalo být vzácností [...]. (R 140)
---	--

2. 2. 2. 2. 5 Složený přísudek jmenný se sponou v ruštině → objektový předmět v češtině

Našli jsme 2 příklady.

[...] извочников, которые готовы были своими ломami сделать из него котлету. (P 47)	[...] povozníků, kteří se chystali rozsekat ho svými tyčemi na dřevu. (R 52)
[...] она в любую минуту была готова встать на защиту отца. (P 56)	[...] která byla odhodlána ho kdykoli bránit [...]. (R 62)

2. 2. 2. 3 Složený přísudek slovesný

Je tvořen modifikátorem (modální, fázové nebo intencionální sloveso) a infinitivem významového slovesa. Celkem jsme shromáždili 68 příkladů, ve kterých ruský infinitiv plní funkci složeného přísudku slovesného.

2. 2. 2. 3. 1 Složený přísudek slovesný v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí literatury jsme nasbírali 47 dokladů, ve kterých je ruský složený přísudek slovesný přeložen do češtiny pomocí složeného přísudku slovesného. V 13 případech jsou ruská fázová slovesa přeložena českými fázovými slovesy, v 1 případě je ruské fázové sloveso přeloženo pomocí českého modálního slovesa, ve 23 případech jsou ruská modální slovesa převedena do češtiny taky modálními slovesy a v 10 případech jsou ruská intencionální slovesa přeložena pomocí českých modálních sloves.

a) fázová slovesa v ruštině → fázová slovesa v češtině

<i>Ночью на другом берегу реки кто-то начал махать фонарем и протяжно кричать. (П 13)</i>	<i>V noci začal někdo na druhém břehu mávat lucernou a táhle volat. (P 16)</i>
<i>А Остап начал лирничать [...]. (П 19)</i>	<i>Ostap začal chodit s niněrou [...]. (P 23)</i>
<i>Шарик начинал набухать [...]. (П 42)</i>	<i>Kulička začala bobtnat [...]. (P 46)</i>
<i>[...] начали постепенно подсыпать [...]. (П 59)</i>	<i>Postupně jí začali přimíchávat [...]. (P 62)</i>
<i>Я перестал дрожать [...]. (П 69)</i>	<i>Přestal jsem se chvět [...]. (P 73)</i>
<i>[...] и перестала кричать. (П 51)</i>	<i>[...] a přestala křičet. (P 55)</i>
<i>Твои орешки и то лущить бросил. (П 52)</i>	<i>I ty oříšky od tebe už přestal loupat. (P 56)</i>
<i>Он сказал мне, не переставая вертеть шарманку. (П 52)</i>	<i>Nepřestala točit klikou a řekl mi [...]. (P 56)</i>
<i>[...] Ганна, не переставая кашлять [...]. (П 26)</i>	<i>[...] Hana, aniž přestala kašlat [...]. (P 30)</i>
<i>Старшеклассники тотчас начали хватать нас, кишат [...]. (П 86)</i>	<i>Starší žáci nás kuřata začali chytat [...]. (P 89)</i>
<i>Мы [...] стали спускаться по крутому изволоку [...]. (П 80)</i>	<i>[...] a pomalu jsme začali sjíždět po příkré klikaté cestě [...].</i>
<i>Мальчик [...] бросился бежать. (П 109)</i>	<i>Chlapec [...] dal se do běhu. (P 113)</i>
<i>И дети стали рано работать [...]. (P 10)</i>	<i>I děti začaly záhy vydělávat [...]. (R 14)</i>

b) fázová slovesa v ruštině → modální slovesa v češtině

<i>«Не станем ронять на судьбу и на бога.» (П 173)</i>	<i>„Nesmíme reptat na osud a na boha.“ (P 177)</i>
---	---

c) modální slovesa v ruštině → modální slovesa v češtině

<i>Как вы понимаете, в таком городке секретов быть не может. (P 9)</i>	<i>Ale jistě chápete, že na takovém městečku se nic neutají a utajit nemůže. (R 13)</i>
<i>[...] дело свое знали и делат его умели. (P 4)</i>	<i>[...] ve svém řemesle se vyznali a uměli ho dělat.</i>
<i>[...] и смогу наконец устраивать свою жизнь. (P 90)</i>	<i>[...] a буду tedy konečně moci podniknout něco pro sebe. (R 98)</i>
<i>[...] чего единолично не имел права делат [...]. (P 66)</i>	<i>[...] což неměл právo udělat o své újmě. (R 72)</i>
<i>[...] она не сумела сразу поставит себя, не сумела занять в доме настоящее положение, играт положенную роль. (P 47)</i>	<i>[...] nedovedla se hned orientovat, nedovedla zaujmout v domě místo, jaké ji náleželo, hrát důstojnou úlohu. (R 52)</i>
<i>Мать [...] умела притягиват к себе и в то же время держат на расстоянии [...]. (P 17)</i>	<i>Matka [...] uměla k sobě muže vábit a zároveň si je držet od těla [...]. (R 21)</i>
<i>Тетя Маруся [...] не имеет права вмешиватся [...]. (П 160)</i>	<i>Teta Marusja [...] nemá práva vměšovat se [...]. (P 164)</i>
<i>Неужели человек не имеет права жить так [...]. (П 81)</i>	<i>Nemá-li snad člověk právo žít tak [...]. (P 85)</i>
<i>[...] мать смогла переехат через плотину. (П 14)</i>	<i>[...] mohla matka přejet po hrázi. (P 18)</i>
<i>[...] что мог бы нарисоват [...]. (П 56)</i>	<i>[...] že bych byl mohl nakreslit [...]. (P 60)</i>
<i>[...] идти с нами она не могла [...]. (П 72)</i>	<i>[...] nemohla jít s námi. (P 76)</i>
<i>Нас распускали на неделю, чтобы мы могли говет – исповедоватся и причащатся. (П 100)</i>	<i>Na týden nás rozpustili, abychom se mohli postit, vyzpovídat a jít k přijímání. (P 103)</i>
<i>«И не смей один выходит на улицу.» (П 114)</i>	<i>„Neopovažuj se vycházet sám na ulici.“ (P 117)</i>
<i>«Как ты смеешь оскорблят офицера [...]». (П 120)</i>	<i>„Jak se opovažuješ urážet důstojníka [...]“ (P 124)</i>
<i>Он был так мал, что не мог дотянутся до вешалки [...]. (П 186)</i>	<i>Byl tak malý, že nemohl dosáhnout na věšák [...].</i>

[...] но я никак не смел ей ничего сказать. (П 54)	[...] ale neopovážil jsem se hlesnout. (P 57)
«Не смей его обижать!» (П 73)	„Neopovažuj se ho urážet!“ (P 77)
Но не успела она отдернуть руку [...]. (П 18)	Ale nestačila ji ani odtrhnout [...]. (P 22)
[...] мы, гимназисты, ухитрились пробираться [...]. (П 177)	[...] kam jsme se hleděli všelijakými lstmi dostat [...]. (P 182)
Мог написать на конверте адрес по-английски. (P 12)	Dovedl napsat anglicky adresu na obálku. (R 16)
Моя мать умела всего лишь кое-как читать, писать, считать. (P 13)	Moje matka uměla všeho všudy trochu číst, psát a počítat. (R 17)
[...] и венчать его раввин не имел права. (P 24)	[...] a rabín neměl tedy právo ho oddat. (R 29)
[...] кто посмеет это отрицать [...]. (P 26)	[...] a kdo by to chtěl popírat [...]. (R 30)

d) intencionální slovesa v ruštině → modální slovesa v češtině

[...] человека, который захотел бы понять или хотя бы оправдать это свойство. (П 131)	[...] člověka, který by chtěl tuto vlastnost pochopit nebo ji aspoň uznat. (P 135)
[...] чайник никак не хотел закипать [...]. (П 71)	[...] voda [...] se zatvrzele nechtěla dát do varu. (P 75)
«Я хочу поехать завтра [...].» (П 38)	„Chtěla bych jet zítra [...].“ (P 42)
«И не желаю понимать.» (П 110)	„A ani zbla rozumět nechci.“ (P 113)
[...] собирался выращивать шампиньоны и сбивать их в Париже [...]. (П 172)	[...] a kde hodlal pěstovat žampiony a posílat je do Paříže [...]. (P 177)
Его старались развлекать [...]. (П 58)	Snažili se ho zabavit [...]. (P 62)
[...] будто он собирался заплакать. (П 112)	[...] jako by se chtěl rozplakat. (P 115)
Мы старались нарвать [...]. (П 113)	Snažili jsme se natrhat [...]. (P 116)
«Честь имею покорнейше вас поздравить [...].» (П 21)	„Mám tu čest [...] co nejpokorněji vám blahopřát [...].“ (P 25)
[...] что до дому мы добежат все равно	[...] že stejně až k domu nestihneme

<i>не успеem.</i> (П 26)	<i>doběhnout.</i> (P 30)
--------------------------	--------------------------

2. 2. 2. 3. 2 Složený přísudek slovesný v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Ve 13 případech je ruský složený přísudek slovesný přeložen slovesným přísudkem. Ruská fázová slovesa jsou přeložena synteticky (7 příkladů) nebo analyticky (1 příklad), stejně jako modální slovesa (syntetický tvar českého infinitivu – 2 příklady, analytický tvar – 1 příklad). Intencionální slovesa jsou ve 2 případech do češtiny přeložena synteticky.

a) fázová slovesa v ruštině → syntetické tvary sloves v češtině

<i>Он начал звать нас.</i> (П 72)	<i>Zavolal na nás.</i> (P 76)
<i>Линейка начала спускаться.</i> (П 70)	<i>Povoz pomalu sjížděl.</i> (P 74)
<i>Монах [...] снова стал слушать женщину.</i> (П 31)	<i>Mnich [...] dál poslouchal ženu.</i> (P 35)
<i>[...] и продолжала читать.</i> (П 65)	<i>[...] a četla dál.</i> (P 69)
<i>[...] но в отпуск Соня продолжала ездить к нам [...].</i> (P 145)	<i>[...] ale Soňa jezdila stále na dovolenou k nám [...].</i> (R 156)
<i>Продолжает его лечить дома [...].</i> (P 61)	<i>Léčí ho dál doma [...].</i> (R 66)
<i>«Брось губами шлепать!»</i> (P 78)	<i>„Necintej si pentli!“</i> (R 85)

b) fázová slovesa v ruštině → analytické tvary sloves v češtině

<i>Когда я кончил читать письмо [...].</i> (П 156)	<i>Když jsem dočítal dopis [...].</i> (P 161)
--	---

c) modální slovesa v ruštině → syntetické tvary sloves v češtině

<i>Гимназист почти в каждую фразу хитрился вставлять слово [...].</i> (П 168)	<i>Gymnasista téměř do každé věty vkládal slovo [...].</i> (P 172)
<i>Но он сумел сделать столько добра дикарям и проявить столько терпения [...].</i> (П 90)	<i>Ale prokázal divochům tolik dobrodiní a projevil takovou trpělivost [...].</i> (P 94)

d) modální slovesa v ruštině → analytický tvar slovesa v češtině

<i>В каком-нибудь Местечке это могло вызвать землетрясение [...].</i> (P 9)	<i>V nějakém městečku by se třeba zbořil svět [...].</i>
---	--

e) intencionální slovesa v ruštině → syntetické tvary sloves v češtině

[...] что я собираюсь заплакать [...]. (П 82)	[...] že natahuji moldánky. (P 86)
Две собаки [...] начали прыгать, стараясь лизнуть в лицо. (П 78)	Dva psi [...] začali na mne skákat, aby mi olízli tvář. (P 82)

2. 2. 2. 3. 3 Složený přísudek slovesný v ruštině → předmět v češtině

Celkem jsme nashromáždili 7 dokladů. Zatímco ruská fázová (2 doklady) a modální (1 doklad) slovesa jsou přeložena pomocí neinfinitivních předmětů, ruská intencionální slovesa mají v češtině podobu subjektového či objektového předmětu (oba po 2 dokladech).

a) fázová slovesa v ruštině → neinfinitivní předmět v ruštině

[...] и я начинал с жадностью перечитывать все книги [...]. (П 60)	[...] a už jsem se hltavě pustil do četby všech knih [...]. (P 63)
«Перестань шептаться!» (П 261)	„Nech toho šeptání! “ (P 266)

b) modální slovesa v ruštině → neinfinitivní předmět v ruštině

Я не мог ничего ответить. (П 116)	Nezmohl jsem se na odpověď . (P 120)
-----------------------------------	---

c) intencionální slovesa v ruštině → subjektový předmět v češtině

[...] сказал Матусевич, стараясь не волноваться и говорить громко [...]. (П 103)	[...] řekl Matusevič, a snažil se ovládnout vzrušení a mluvit nahlas [...]. (P 106)
[...] гимназист, пытавшийся расстегнуть озбящими пальцами шинель. (П 89)	[...] gymnasista, který se snažil zmrzlými prsty rozepnout kabát. (P 93)

d) intencionální slovesa v ruštině → objektový předmět v češtině

Мы пытались заговаривать с ним [...]. (П 172)	Pokoušeli jsme se hovořit s ním [...]. (P 177)
[...] кто попробует ему возразить [...]. (P 25)	[...] a kdo si mu troufne odporovat [...]. (R 30)

2. 2. 2. 3. 4 Složený přísudek slovesný v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Našli jsme 1 příklad.

[...] а тетушка Дося, стараясь примирить отца с мамой [...]. (П 62)	Tetička Dozja ve snaze smířit otce s matkou [...]. (P 65)
---	--

2. 3 Ruský infinitiv ve funkci předmětu

Celkem jsme nasbírali 141 vět, ve kterých plní ruský infinitiv funkci předmětu. Ten může být subjektový (59 dokladů) nebo objektový (82 dokladů).

2. 3. 1 Subjektový předmět v ruštině

Ve větách se subjektivním infinitivem je činitel děje, který je vyjádřen infinitivem, totožný s podmětem určitého slovesa. Shromáždili jsme 59 dokladů ruského subjektivního předmětu.

2. 3. 1. 1 Subjektový předmět v ruštině → předmět v češtině

Ve 21 případech má ruský subjektivní předmět v češtině také podobu předmětu (3 případy neinfinitivního předmětu a 18 případů subjektivního infinitivního předmětu).

a) neinfinitivní předmět v češtině

Мы даже осмелились намекнуть [...]. (П 216)	Dokonce jsme si troufli jemnou připomínku [...]. (P 222)
«Молодец,— сказал он,— что решил быть самостоятельным! » (П 161)	„Jsi chlapík,“ řekl, „že ses rozhodl pro samostatnost. “ (P 166)
[...] он не привык быть на виду [...]. (P 157)	[...] nebyl zvyklý na tolik pozornosti [...]. (R 169)

b) subjektivní předmět v češtině

[...] а о своих чувствах я писать стеснялся [...]. (P 146)	[...] а о svých citech jsem se psát ostýchal [...]. (R 161)
[...] но считал очень шикарным – подавать утром кофе прямо в постель. (P 146)	[...] ale považoval za náramně nóbl servírovat ráno kávu rovnou do postele. (R 157)
Позировать – это не значит просто присесть на пару часов и смотреть	Pózovat malíři neznámá jen posadit se na pár hodin a dívat se tam [...]. (R 101)

<i>туда [...]. (P 93)</i>	
<i>[...] чувствовал себя обязанным выйти вслед за ней [...]. (P 80)</i>	<i>[...] cítil jsem se povinen jít za ní [...]. (R 88)</i>
<i>Мосье Говас готовился поехать на летние каникулы в Бретань. (П 172)</i>	<i>Monsieur Gauvas se chystal odjet na letní prázdniny do Bretaně.</i>
<i>Ходить дальше часовни в одиночку никто не решался [...]. (П 105)</i>	<i>Chodit za kapličku se nikdo sám neodvažoval. (P 108)</i>
<i>Отец [...] готовился поступить в университет [...]. (P 5)</i>	<i>Otec [...] se chystal nastoupit na vysokou [...].</i>
<i>«Не страшитесь жить в таком месте.» (П 201)</i>	<i>„Nebojíte se žít na takovém místě.“ (P 206)</i>
<i>[...] и боялся поднять голову. (П 85)</i>	<i>[...] a bál jsem se zvednout hlavu. (P 86)</i>
<i>[...] родители решили поехать [...]. (П 68)</i>	<i>[...] se rodiče rozhodli odjet [...]. (P 71)</i>
<i>Никто из священников не согласился ехать в Городище [...]. (П 9)</i>	<i>Žádný pop se neuvolil jet do Gorodišče [...]. (P 13)</i>
<i>«Бойтесь быть бесполезными.» (П 257)</i>	<i>„Bojte se být neúčinnými.“ (P 262)</i>
<i>[...] которые слишком рано научились читать. (П 68)</i>	<i>[...] kteří se příliš brzy naučili číst. (P 72)</i>
<i>Я сидел, боясь пошевелиться. (П 19)</i>	<i>Seděl jsem a bál se pohnout. (P 22)</i>
<i>Чужие люди [...] даже не считали нужным взглянуть на нас. (П 142)</i>	<i>Cizí lidé [...] a dokonce ani nepokládali za nutné se na nás podívat. (P 146)</i>
<i>«Я не желаю слышать [...].» (П 244)</i>	<i>„Nepřeji si slyšet [...].“ (P 250)</i>
<i>Я помог маме накрыть новогодний стол. (П 241)</i>	<i>Pomohl jsem mamince prostrít stůl. (P 247)</i>
<i>Человек резал колбасу [...], готовясь пить чай. (П 246)</i>	<i>Muž krájel salám [...], chystal se napít čaje.</i>

2. 3. 1. 2 Subjektový předmět v ruštině → podmět v češtině

V 1 případě jsme našli ruský subjektový předmět přeložený pomocí českého infinitivního podmětu.

<i>[...] я успел еще раз побывать в яру. (П 55)</i>	<i>[...] podařilo se mi ještě jednou pobýt v jaru. (P 59)</i>
--	--

2. 3. 1. 3 Subjektový předmět v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Excerpcí literatury jsme nashromáždili 23 dokladů, ve kterých je ruský subjektový předmět v češtině vyjádřen slovesným přísudkem (syntetické tvary sloves – 19 dokladů, analytické tvary sloves – 4 doklady). Ve většině případů lze český slovesný přísudek nahradit infinitivním předmětem (srov.: *Nedoporučuji vám se mnou žertovat.* – *Radím vám se zlepšit.*)

a) syntetické tvary sloves v češtině

<i>В глубине были видны не успевшие еще дотянуться до поверхности воды круглые листики кувшинов. (П 41)</i>	<i>V hloubce byly vidět oblé listky leknínů, které ještě nedorostly k vodní hladině.</i>
<i>Шейдлин торопится огласить приговор [...]. (P 126)</i>	<i>Šejdlin pospíchal, aby vynesl rozsudek [...]. (R 136)</i>
<i>Со мной не рекомендую шутковать. (П 255)</i>	<i>Nedoporučuji vám, abyste se mnou žertovali. (P 260)</i>
<i>Мы поклялись сохранить это решение в тайне. (П 251)</i>	<i>Odpřísáhli jsme, že toto rozhodnutí zachováme v tajnosti. (P 256)</i>
<i>Я просил присылать мне портреты писателей [...]. (П 180)</i>	<i>Prosil jsem, aby mi posílali portréty spisovatelů [...]. (P 185)</i>
<i>Освобожденные предпочитали все же не выходить в сад [...]. (П 166)</i>	<i>Osvobození raději do parku nevycházeli [...]. (P 171)</i>
<i>Утром дядя Коля обещал проверить [...]. (П 107)</i>	<i>Strýček Kolja nám slibil, že ráno zjistí [...]. (P 111)</i>
<i>[...] и решил совсем не выходить из дому. (П 117)</i>	<i>[...] a rozhodl jsem se, že z domu vůbec nevyjdu. (P 121)</i>
<i>[...] и упросил маму разгладить глебовские брюки. (П 109)</i>	<i>[...] a uprosil jsem maminku, aby mu kalhoty vyžehlila. (P 112)</i>
<i>Полк дяди был вызван в Москву нести охрану во время коронации [...]. (П 46)</i>	<i>Jeho pluk byl povolán do Moskvy, aby tvořil ochranu při korunovaci [...]. (P 50)</i>
<i>[...] и предпочитайте не выходить на улицу [...]. (П 53)</i>	<i>[...] a nevycházejte na ulici [...]. (P 57)</i>
<i>Надумал он дойти тогда до Петербурга [...]. (П 19)</i>	<i>Tenkrát si usmyslil, že půjde do Petěrburgu [...]. (P 22)</i>
<i>Отец любил снимать [...]. (П 122)</i>	<i>Rád fotografoval [...]. (P 125)</i>
<i>[...] что здесь любил гулять Пушкин.</i>	<i>[...] že se tady procházel Puškin. (P 42)</i>

(П 38)	
«Поэтому советую подтянуться .» (П 141)	„Radím vám proto, abyste se zlepšil .“ (P 145)
Дима всегда любил сваливать ошибки на других и потом долго спорить . (П 121)	Dima vždycky rád svaloval chyby [...] na ostatní a pak se rád hádal . (P 125)
[...] что я мечтал спрятаться под креслом и провести всю ночь [...]. (П 60)	[...] že jsem snil o tom, jak se schovám pod křeslem a strávím celou noc [...]. (P 63)
Однако он решил поставить крест, завязать [...]. (P 46)	Přesto se však rozhodl, že s tím skoncuje , usadí se [...]. (R 51)
[...] любил выпить , посидеть в интеллигентном обществе и побеседовать интеллигентные темы [...]. (P 11)	[...] rád se napil , rád poseděl v inteligentní společnosti a probíral intelektuální témata [...]. (R 15)

b) analytické tvary sloves v češtině

Я мечтал [...], а не таскать этот форменный сюртук. (П 174)	Snil jsem [...], a ne že budu na sobě vláčet tuhle uniformu. (P 179)
[...] и старались не попадаться ей на глаза. (П 15)	[...] а chodili jsme jí на очи со nejméně . (P 19)
Я предпочитал вспоминать об Алуште [...]. (П 146)	Raději jsem vzpomínal na Aluštu [...]. (P 151)
Я поклялся не писать больше никаких рассказов. (П 213)	Zapřísáhl jsem se, že už víc nebudu psát povídky. (P 219)

2. 3. 1. 4 Subjektový předmět v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 1 příklad, ve kterém je subjektový předmět v ruštině převeden pomocí přísudku jmenného se sponou.

Я мечтал быть бродячим неврозом [...]. (П 174)	Snil jsem, že буду тoulavým převцем [...]. (P 179)
--	--

2. 3. 1. 5 Subjektový předmět v ruštině → složený přísudek jmenný se sponou v češtině

Zaregistrovali jsme 2 případy, ve kterých je subjektový předmět vyjádřen v češtině složeným přísudkem jmenným se sponou. Tento jmenný přísudek obsahuje modální sloveso.

<i>Дина обещала стать знаменитой певицей [...]. (P 99)</i>	<i>Z Diny tedy mohla být skvělá zpěvačka [...]. (R 108)</i>
<i>«[...] он мечтает быть моряком [...].» (П 66)</i>	<i>„[...] chce být námořníkem.“ (P 70)</i>

2. 3. 1. 6 Subjektový předmět v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí literatury jsem získali 6 dokladů, ve kterých je subjektový předmět přeložen složeným přísudkem slovesným s modálními slovesy.

<i>Проскакать на коне в казацком седле [...] – за это он готов был душу отдать. (P 63)</i>	<i>Duši by dal za to, aby se mohl projet na koni v kozáckém sedle [...]. (R 70)</i>
<i>Вообще он все требовал занести в протокол [...]. (P 126)</i>	<i>Vůbec nechával pořádk v všechno zaprotokolovat [...]. (R 136)</i>
<i>«А что же ты думаешь делать?» (П 158)</i>	<i>„Co chceš dělat?“ (P 162)</i>
<i>[...] все знали Хаима Ягудина как красная, [...] способного выдумать любую историю. (P 29)</i>	<i>[...] všichni znali Chaima Jagudina jako žvanila [...], který si dokáže vymyslet to co nikdo. (R 34)</i>
<i>[...] и многие предпочитали шить обувь на заказ [...]. (P 44)</i>	<i>[...] a mnoho lidí si radši dávalo šít střevíce na míru [...]. (R 50)</i>
<i>[...] люди, желающие посмотреть, как Хаим будет убивать провизора. (P 11)</i>	<i>[...] lidé, kteří chtěli vidět, jak ho Chaim zabije.</i>

2. 3. 1. 7 Subjektový předmět v ruštině → PU v češtině

Ruský subjektový předmět může mít v češtině podobu PU. A to buď PU přirovnání (1 doklad) nebo PU účelu (1 doklad).

a) PU přirovnání v češtině

<i>Я только и мечтал быть «вторым дядей Юзей». (П 43)</i>	<i>Nesnil jsem o ničem jiném než být „druhým strýčkem Juzou“. (P 47)</i>
--	---

b) PU účelu v češtině

<i>Мальчик принес продать землянику.</i> (П 109)	<i>Přinesl na prodej jahody, trávniče. (P 113)</i>
--	---

2. 3. 1. 8 Subjektový předmět v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Našli jsme 2 příklady.

<i>«Ишь чего выдумал – портить глаза!»</i> (П 135)	<i>„To je nápad, takhle si kazit oči!“ (P 139)</i>
<i>Мы думали, что сыщик побойтся идти за нами в глухой этой яр. (П 255)</i>	<i>Mysleli jsme, že tajný bude mít strach jít za námi do těchto zapadlých míst.</i>

2. 3. 1. 9 Subjektový předmět v ruštině → oznamovací infinitivní věta v češtině

<i>Затрудняюсь сказать.</i> (P 71)	<i>Těžko říct.</i> (R 77)
---	----------------------------------

2. 3. 2 Objektový předmět v ruštině

V těchto větách se činitel děje (předmět v dativu či akuzativu) neshoduje s podmětem. Excerpcí literatury jsme nashromáždili 82 příkladů objektového předmětu v ruštině.

2. 3. 2. 1 Objektový předmět v ruštině → předmět v češtině

Shromáždili jsme 28 dokladů, ve kterých má ruský objektový předmět v češtině podobu předmětu. A to buď neinfinitivního (4 doklady) nebo objektového (24 dokladů).

a) neinfinitivní předmět v češtině

<i>[...] и заставляла есть и меня. (П 77)</i>	<i>[...] a nutila k jídlu i mě. (P 81)</i>
<i>[...] и мысли эти невольно заставляли бабушку прослезиться. (П 38)</i>	<i>[...] a tyto myšlenky ji bezděčně nutily k slzám. (P 41)</i>
<i>Ничто не мешало слушать музыку [...]. (П 65)</i>	<i>Nic nevadilo v poslechu [...]. (P 68)</i>
<i>Купиться ночью – это завела Соня. (P 145)</i>	<i>Noční koupání k nám zavedla Soňa. (R 156)</i>

b) objektový předmět v češtině

<i>Это значит сократить аппарат, убрать лишних людей [...]. (P 69)</i>	<i>To znamená omezit aparát, zbovit se zbytečných lidí [...]. (R 75)</i>
--	--

Но пробовать воду Чернунов не позволял. (П 87)	<i>Ale Čerpunov nám nedovolil vyzkoušet vodu.</i>
[...] когда помогали снять пелерину [...]. (П 38)	<i>[...] když jí pomáhal sundat pelerínu.</i>
А что значит защитить слабого? (Р 62)	<i>Jenže co to znamená zastat se slabého?</i> (R 68)
[...] и помогала ему стать тем , кем он стал [...]. (Р 134)	<i>[...] pomáhala především jemu stát se tím, čím se stal [...].</i> (R 144)
[...] офицерская честь диктует заступаться за даму [...]. (Р 26)	<i>[...] důstojnická čest mu velí zastat se dámy [...].</i> (R 30)
«Мне хозяйка запретила уходить из-за прилавка [...].» (Р 34)	<i>„Pani mi zakázala odejít od pultu [...].“</i> (R 39)
[...] но никто не решался спросить ее [...]. (П 20)	<i>[...] ale nikdo se jí neodvážil zeptat [...].</i> (P 23)
[...] соседей по купе [...] не позволять мне выходить на станциях. (П 74)	<i>[...] spolucestující [...] mi nedovolili vystupovat na stanicích z vlaku.</i> (P 78)
«Вам позволяют пить какао?» (П 93)	<i>„Máte dovoleno pít kakao [...]?“</i> (P 97)
Туда нам запрещали ходить . (П 23)	<i>Měli jsme zakázáno tam chodit.</i> (P 27)
В яр нам строго запретили ходить . (П 50)	<i>Měli jsme přísně zakázáno chodit do jaru.</i> (P 54)
[...] и ничто, конечно, не согласится переправить меня на остров [...]. (П 7)	<i>[...] a nikdo se samozřejmě neuvolí přepravit mě na ostrov [...].</i> (P 11)
Он попытался обнять меня за шею [...]. (П 12)	<i>Pokusil se mě obejmout kolem krku [...].</i> (P 15)
Тетушка Дозя старалась утешить меня и развлечь . (П 14)	<i>Tetička Dozja se mě snažila utěšit a rozptýlit.</i> (P 18)
Я боялся спросить ее [...]. (П 33)	<i>Bál jsem se jí zeptat [...].</i> (P 36)
[...] он привык пугать кишат [...]. (П 165)	<i>[...] kterým si zvykl strašit „kuřata“ [...].</i> (P 170)
Гайк разрешает ей вставать , пройтись , размяться , выйти на кухню [...]. (Р 94)	<i>Gajk jí dovolí vstát, projít se, protáhnout se, zajít do kuchyně [...].</i> (R 102)
Забыл вам сказать [...]. (Р 83)	<i>Zapomněl jsem vám říct [...].</i> (R 90)
[...] и она заставила мужа взять Иосифа	<i>[...] a ta přiměla manžela, aby ho vzal</i>

в оркестр, выучить играть на флейте. (P 54)	ke kapele a naučil ho hrát na flétmu. (R 60)
«Вы заставили меня почтить память вероотступника [...].» (П 103)	„Donutili jste mě uctít památku odpadlíka [...].“ (P 107)
[...] Володя в благодарность учил старушечьих канареек насвистывать польку [...]. (П 110)	[...] Voloda za to učil jejich kanárky hvízdát polku [...]. (P 114)
Книги помогли мне избавлять от него. (П 164)	Knihy mi pomáhaly se ho zbavit .
[...] он не позволял сказать ни одного хвастливого слова. (П 125)	[...] nikdy nedovolil řít jediné chlubitvé slovo.

2. 3. 2. 2 Objektový předmět v ruštině → vedlejší věta se slovesným přísudkem v češtině

Našli jsme 39 vět, ve kterých je ruský objektový předmět vyjádřen v češtině slovesným přísudkem. Ten má syntetický tvar. Ve většině případů může být český slovesný přísudek zaměněn infinitivním předmětem (srov.: *Žena si vyžádala **položít** tu růži na hrob.* – *Dovolte mi **vzít** si rukopis.*).

Завецала та жєницина положит розу на єє могилу. (П 19)	Žena si vyžádala, aby jí tu růži položili na hrob. (P 23)
[...] наказала не пускать в дом. (P 113)	[...] že jí nařídila, aby nás nepouštěla dovnitř. (R 122)
[...] и это не мешало ему разговаривать с людьми и руководить фабрикой. (P 88)	[...] a nebránil mu to, aby jednal s lidmi a zároveň řídil továrnu. (R 95)
Думала, наверно, подценить завидного жєниха [...]. (P 57)	Myslela nejspíš, že uloví ženicha, jaký není k zahození [...]. (R 63)
[...] и она заставила мужа взять Иосифа в оркестр, выучить играть на флейте. (P 54)	[...] a ta přiměla manžela, aby ho vzal ke kapele a naučil ho hrát na flétmu. (R 60)
Но жєна царя [...] уговорила царя отменить указ [...]. (P 50)	Ale králova manželka [...] přemluvila krále, aby rozkaz odvolal [...]. (R 56)
И вот дедушка предлагает Кусиелу прогнать мерзавца приказчика и вместо него взять моего отца. (P 33)	A tu dědeček navrhl Kusijelovi, aby toho darebáka prodavače vyhodil a vzal místo něho mého otce. (R 38)

[...] <i>тетя Вера заставляла свою дочь Надю играть на пианино и петь.</i> (П 249)	<i>Nutila svou dceru Nadu, aby [...] hrála na klavír a zpívala.</i> (P 255)
Он [...] умолял нас лежать спокойно, не вскакивать и не подходить к окнам. (П 256)	[...] <i>ale přemlouval nás, abychom klidně leželi a nepřistupovali k oknům.</i> (P 261)
«[...] а то прикажу матросам скинуть тебя в воду!» (П 194)	„[...] <i>než nařídím námořníkům, aby tě shodili do vody!</i> “ (P 199)
Матусевичу поручили прокричать «Держи его!» [...] (П 185)	<i>Matusevičovi nařídili, aby zvolal „Držte ho!“ [...].</i> (P 190)
Мы заранее сговорились разыграть Павлю. (П 108)	<i>Už dříve jsme se domluvili, že Pavlju ošidíme.</i> (P 111)
[...] и доктора посоветовали увезти ее в Крым. (П 130)	[...] <i>a že lékaři poradili, aby ji matka odvezla na Krym.</i> (P 134)
«Но советую вам не путаться в эти дни [...]» (П 113)	„ <i>Ale radím vám, abyste v těchto dnech nepletli [...].</i> “ (P 116)
«Дядя – капитан приказали тебя встретить и доставить в сохранности.» (П 77)	„ <i>Strejček kapitán ráčil nařídít, abych ti jel naproti a v pořádku tě dovezl.</i> “ (P 81)
[...] и приказал ему отвести меня [...]. (П 82)	[...] <i>a nařídil mi, aby mne odvedl [...].</i> (P 86)
Шарманщик пригласил меня к себе « повечерять ». (П 55)	<i>Flašinetář mě pozval, abych u něho „povečeřel“.</i> (P 59)
[...] и просил маму оставить меня дома. (П 7и)	[...] <i>a prosil maminku, aby mě nechala doma.</i> (P 77)
Он решил [...] отправить меня [...]. (П 74)	[...] <i>se rozhodl, že mne odveze [...].</i> (P 78)
[...] он просил прислать ему [...]. (П 49)	[...] <i>prosil, abychom mu poslali [...].</i> (P 53)
[...] что дядя [...] просит простить его [...]. (П 49)	[...] <i>že strýček [...] prosí, abychom mu prominuli [...].</i> (P 53)
«Разве я могу заставлять тебя работать? » (П 141)	„ <i>Copak tě mohu nutit, abys pracoval?“</i> (P 145)
Мы мечтали каким-нибудь способом насолить Трегубову. (П 100)	<i>Snili jsme o tom, že Tregubova nějak dopálíme.</i> (P 103)

[...] что мама надеялась вылечить меня [...]. (П 68)	[...] že matka spoléhala, že mne vyléčí [...]. (P 71)
Они решили отправить королеву [...]. (П 59)	Rozhodla se, že otráví tuto královnu [...]. (P 62)
Директор [...] приглашая «его величество» проследовать в актовъый зал. (П 184)	Ředitel [...] vybídl „Jeho Veličenstvo“, aby ho následovalo do auly. (P 189)
[...] а звал нас всех приехать туда же. (П 74)	[...] a všechny nás pozval, abychom tam přijeli . (P 78)
Мама попросила соседей по купе присматривать за мной и не позволять мне выходить на станциях. (П 74)	Maminka poprosila mé spolucestující v kupé, aby na mne dohlédli a nedovolili mi vystupovat na stanicích z vlaku. (P 78)
[...] если бы кто-нибудь догадался подарить мне [...]. (П 67)	[...] kdyby se tak někdo dovtíпил a daroval mi [...]. (P 69)
Чаще всего Оскар Федорович давал нам переписывать партитуру [...]. (П 174)	Nejčastěji jsme Oskaru Fjodoroviči opisovali partituru [...]. (P 178)
Я звал ее, просил тить и выпустить бабочку. (П 132)	Zavolal jsem na ni, poprosil, aby mi dala napít a pustila můru. (P 136)
«Кроме того, нам было приказано, приветствуя короля, кричать не «ура» [...]. (П 182)	„Kromě toho nám nařídili, abychom při uvítání krále nevolali „hurá“ [...].“ (P 187)
Наташа предлагала сводить меня в театр, показать город [...]. (P 137)	Nataša mi nabízela, že mě vezme do divadla, že mi ukáže město [...]. (R 147)
Он поторопился увезти сына в Базель [...]. (P 18)	[...] a honem syna odvezl do Basileje [...]. (R 23)
«Разрешите мне взять рукопись.» (П 247)	„Dovolte mi, abych si vzal rukopis.“ (P 253)
Я велел детям лечь и хоть немного поспать . (P 109)	Poslal jsem děti, aby si lehly a aspoň trochu se prospaly . (R 117)
[...] и заставлял цветы кланяться и рожать [...]. (П 70)	[...] a ty se skláněly a chvěly [...]. (P 74)
[...] Мария Трофимовна велела больше ни с чем не возиться . (П 262)	[...] a Marja Trofimovna nám přikázala, abychom se s ničím netahali . (P 267)
И, пожелай старик женить на ней	Kdyby si starý pán opravdu přál, aby se

<i>своего сына [...]. (P 18)</i>	<i>s ní jeho syn oženil [...]. (R 22)</i>
----------------------------------	---

2. 3. 2. 3 Objektový předmět v ruštině → vedlejší věta předmětná s přísudkem jmenným se sponou v češtině

Našli jsme 3 doklady. Ve většině případů lze místo českého přísudku jmenného se sponou použít infinitivní předmět (srov.: [...] že Galja vymlouvá Leně **stát se zpěvačkou.**).

<i>[...] что Галя отговаривает Лену сделаться певицей. (П 131)</i>	<i>[...] že Galja vymlouvá Leně, aby se stala zpěvačkou. (P 133)</i>
<i>[...] и предложил Катюше стать его женой. (П 58)</i>	<i>[...] a nabídl Marusje, aby se stala jeho ženou. (P 62)</i>
<i>[...] то это вовсе не значит его потерять. (P 85)</i>	<i>[...] neznamená to, že je pro ně ztracen. (R 92)</i>

2. 3. 2. 4 Objektový předmět v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 9 příkladů. Složené přísudky slovesné v češtině obsahují modální slovesa.

<i>[...] давала им списывать. (P 98)</i>	<i>[...] protože jim dávala opisovat. (R 106)</i>
<i>Но жена царя [...] уговорила царя [...] казнить мерзавце Аммана. (P 50)</i>	<i>Ale králova manželka [...] přemluvila krále, aby [...] padoucha Hammana dal popravít. (R 56)</i>
<i>И если дедушка советовал клиенту сделать так, а не этак [...]. (P 49)</i>	<i>Ale když radil zákazníkovi, aby si dal botu ušít tak, а ne onak [...]. (R 54)</i>
<i>А дедушка был не такой человек, чтобы позволить себя бить и уродовать. (P 43)</i>	<i>Dědeček nebyl z těch, kdo se nechají bít а mrzačit. (R 48)</i>
<i>Перед отъездом Якоб попросил Рахиль сфотографироваться [...]. (P 18)</i>	<i>Před odjezdem poprosil Jakob Rachel, aby se dala vyfotografovat [...]. (R 22)</i>
<i>[...] меня заставляли часами растирать миндальные зерна или взбивать ложкой белки. (П 36)</i>	<i>[...] celé hodiny jsem musel třít mandle nebo šlehat sníh. (P 39)</i>
<i>Мама [...] и дала мне напиться. (П 70)</i>	<i>Maminka [...] dala mi napít. (P 74)</i>
<i>[...] и с гордостью давала нам нюхать. (П 20)</i>	<i>[...] а с рýchou nám dávala přičichnout. (P 23)</i>
<i>Я звал ее, просил пить [...]. (П 132)</i>	<i>Zavolal jsem na ni, poprosil, aby mi dala</i>

	<i>napít [...]. (P 136)</i>
--	-----------------------------

2. 3. 2. 5 Objektový předmět v ruštině → PU v češtině

Ekvivalentem objektového předmětů může být i PU. A to PU času (1 doklad) nebo PU účelu (1 doklad).

a) PU času v češtině

<i>Она мне мешала читать. (П 65)</i>	<i>Rušila mě při četbě. (P 69)</i>
---	---

b) PU účelu v češtině

<i>Я принес ей почитать [...]. (П 51)</i>	<i>Přinesl jsem jí ke čtení [...]. (P 55)</i>
--	--

2. 3. 2. 6 Objektový předmět v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

<i>[...] то Лева счел себя обязанным все ей предъявить [...]. (P 80)</i>	<i>[...] považoval za svou povinnost všechno jí veřejně vytknout [...]. (R 87)</i>
---	---

2. 4 Ruský infinitiv ve funkci příslovečného určení účelu (PU)

Ruský infinitiv může ve dvojčlenné větě vystupovat jako příslovečné určení účelu (objektové nebo subjektové). Excerpci literatury jsme shromáždili 43 vět.

2. 4. 1 PU účelu subjektové

Infinitiv příslovečného určení účelu subjektového se pojí se slovesy pohybu a se slovesy vyjadřující změnu polohy. Původcem děje, který je vyjádřen infinitivem, je podmět nebo předmět. Celkem jsme shromáždili 29 dokladů.

2. 4. 1. 1 PU účelu subjektové v ruštině → PU účelu v češtině

Excerpci literatury jsme získali 21 příkladů. Ve 4 případech je PU účelu subjektové v češtině přeloženo pomocí neinfinitivního PU účelu, v 17 případech je přeloženo PU účelu subjektovým.

a) neinfinitivní PU účelu v češtině

<i>Впрочем, он скоро уехал учиться [...]. (P 124)</i>	<i>Ostatně brzy odjel na studii [...]. (R 134)</i>
<i>Мы часто приезжали из Киева погостить к Викентии Ивановне. (П 28)</i>	<i>Často jsme jezdili na návštěvu z Kyjeva k Vikentiji Ivanově. (P 32)</i>

Домой приходил только обедать и ночевать. (П 64)	Domů jsem chodil jenom na oběd a spát. (P 68)
[...] садясь набивать папиросы. (П 35)	[...] a usedal k nasprání cigaret. (P 39)

b) PU účelu subjektové v češtině

[...] он пойдет работать [...]. (P 90)	[...] a přijde pracovat .
Потом уехал Боря – держат экзамен [...]. (П 131)	Pak odjel Borja skládat zkoušky.
[...] и мы пошли в буфет выпить чаю. (П 232)	[...] šli jsme teda do bufetu vypít si čaj.
Молиться ходили в соседнюю деревню. (P 51)	Modlit se chodili lidé do sousední vesnice.
Пока усталый Орленев выходил кланяться [...]. (П 155)	Zatímco se unavený Orleněv vycházel klanět [...]. (P 160)
[...] приезжал в Россию просить о помощи бурям. (П 45)	[...] přijel [...] do Ruska požádat o pomoc pro Bury. (P 49)
«[...] пойдем танцевать со мной.» (П 52)	„ [...] pojď jen tancovat se mnou.“ (P 56)
Она ушла к себе переодеться . (П 54)	Odešla se převléknout . (P 57)
[...] что он приехал посмотреть родину и показать ее своему сыну [...]. (P 6)	[...] že se přijel podívat na své rodiště a ukázat je svému synovi. (R 10)
[...] недаром подышать этим воздухом приезжали дачники [...]. (P 15)	[...] ne nadarmo se ho přijížděli nadýchat letní hosté [...]. (R 19)
«Костик, – позвала бабушка, – иди обедать .» (П 231)	„Kostiku,“ zavolala babička, „pojď obědvat! “ (P 237)
[...] чтобы не прийти посидеть и поболтать . (П 148)	[...] aby nepřišel posedět a poklábosit . (P 152)
Потом тетушка и мама убежали переодеться . (П 21)	Pak se tetička Dorja s maminkou odběhly převléknout . (P 25)
Даже обе собаки [...] прибежали посмотреть на крокет [...]. (П 111)	Dokonce i oba psi [...] se přiběhli podívat na krocket [...]. (P 115)
Сел господь отдохнуть от тяжелой дороги. (П 200)	Zašel si odpočinout Pán po strastech pouti. (P 204)

[...] когда же он придет ко мне проститься на ночь. (П 157)	[...] že mi otec přijde dát dobrou noc. (P 162)
Домой приходил только обедать и почевать. (П 64)	Domů jsem chodil jenom na oběd a spát. (P 68)

2. 4. 1. 2 PU účelu subjektové v ruštině → vedlejší věta účelová se slovesným přísudkem v češtině

Nashromáždili jsme 4 příklady, ve kterých je PU účelu subjektové převedeno do češtiny pomocí slovesného přísudku. Ten má ve všech příkladech syntetický tvar. Někdy může být český slovesný přísudek zaměněn infinitivním PU účelu (srov.: *A odjel do města dozvědět se nějaké novinky.*).

[...] когда они являлись к нему получать разнос [...]. (П 97)	[...] když k němu přišli, aby jim udělil přísnou dutku [...]. (P 101)
[...] ни разу не остался обедать [...]. (P 95)	[...] ani jednou nezůstal, aby se naobědval [...].
Бабушка [...] прилегла отдохнуть. (П 30)	Babička [...] a lehla si, aby si odpočinula. (P 34)
[...] и тотчас уехал в город разузнавать новости. (П 230)	A odjel do města, aby se dověděl nějaké novinky. (P 235)

2. 4. 1. 3 PU účelu subjektové v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Našli jsme 2 věty, ve kterých je v češtině ekvivalentem složený přísudek slovesný, který obsahuje modální sloveso.

[...] чтобы выйти в сени покурить махорку. (П 12)	[...] aby si mohl v předsíni zakouřit machorku. (P 16)
Старик кинулся бежать. (П 121)	Stařec se dal na útěk. (P 124)

2. 4. 1. 4 PU účelu subjektové v ruštině → PU účelu subjektové v češtině

Zaregistrovali jsme 1 doklad.

Он ездил охотиться даже в Африку. (П 44)	Jezdil lovit dokonce až do Afriky.
---	---

2. 4. 1. 5 PU účelu subjektové v ruštině → PU času v češtině

Shromáždili jsme 1 příklady, ve kterém je PU účelu subjektové přeloženo pomocí PU času.

<i>Они уходили зимовать в затоны [...].</i> (П 89)	<i>Odjížděly na zimu do stálého přístaviště [...].</i> (P 93)
--	--

2. 4. 2 PU účelu objektové

Infinitiv vyjadřuje účel děje, při němž jde o společný pohyb podmětu i předmětu věty nebo o činnost podmětu, která vyvolává pohyb předmětu. Celkově jsme nasbírali 14 příkladů.

2. 4. 2. 1 PU účelu objektové v ruštině → PU účelu objektové v češtině

Shromáždili jsme 8 dokladů.

<i>[...] а ночью тащила нас на речку купаться.</i> (P 145)	<i>[...] a v noci nás vodila k řece vykoupat se.</i>
<i>[...] меня тотчас послали спать.</i> (П 38)	<i>[...] mě ihned poslali spát.</i> (P 41)
<i>Отец не приехал проводить меня [...].</i> (П 161)	<i>Otec mě nepřišel vyprovodit [...].</i> (P 165)
<i>Мама вышла проводить меня в переднюю.</i> (П 242)	<i>Maminka mě šla vyprovodit do předsíně.</i> (P 247)
<i>Это или приветствовать нас и поздравить [...].</i> <i>почтенные деды [...].</i> (П 21)	<i>Byli to vážení dědové [...], kteří nás přijeli přivítat a blahopřát [...].</i> (P 25)
<i>Потом мама уснула меня спать.</i> (П 117)	<i>Pak mě poslala spát.</i> (P 120)
<i>[...] никого наши ребята проводжат не пошли [...].</i> (P 157)	<i>[...] naši chlapci nešli žádnou z nich vyprovodit [...].</i> (R 169)
<i>[...] что не мать укладывала нас спать, а отец.</i> (P 69)	<i>[...] že nás k spánku neukládala matka, ale on.</i> (R 75)

2. 4. 2. 2 PU účelu objektové v ruštině → vedlejší věta účelová se slovesným přísudkem v češtině

Excerpcí literatury jsme shromáždili 4 příklady, ve kterých má slovesný přísudek formu syntetickou. Slovesný přísudek může být nahrazen infinitivním PU účelu objektovým (srov.: [...]. přijel **navštívit** babičku. – Pozvali ho **číst** u otce žalmy.).

На станции Лиза повела меня в буфет купить мороженого [...]. (П 42)	Na nádraží mě Liza odvedla do bufetu, aby mi koupila zmrzlinu [...].
Он приехал навестить бабушку. (П 248)	[...] přijel, aby navštívil babičku. (P 254)
Его позвали читать над отцом псалтырь. (П 12)	Pozvali ho, aby četl u otce žalmy. (P 16)
Пошлет мужик свою жену выбирать косу [...]? (P 38)	Pošle sedlák svou ženu, aby vybrala kosu [...]? (R 43)

2. 4. 2. 3 PU účelu objektové v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Zaregistrovali jsme 1 příklad. Složený přísudek slovesný v češtině obsahuje modální sloveso.

[...] а нахал Терещенко стал ходить к нам якобы сидеть штиблеты [...]. (P 110)	[...] ale drzoun Tereščenko k nám začal chodit pod záminkou, že si chce dát ušít kamaše [...]. (R 119)
---	---

2. 4. 2. 4 PU účelu objektové v ruštině → PU místa v češtině

Našli jsme 1 příklad.

[...] ходила с ним гулять по Базелю [...]. (P 4)	[...] chodila s ním na procházky po Basileji [...]. (R 8)
--	--

2. 5 Ruský infinitiv ve funkci neshodného přívlastku

Celkem jsme nashromáždili 62 příkladů.

2. 5. 1 Neshodný přívlastek v ruštině → neshodný přívlastek v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 23 dokladů, ve kterých je ruský neshodný přívlastek přeložen českým neshodným přívlastkem.

[...] приказ в двадцать четыре часа переселиться в гетто. (P 200)	[...] a rozkaz přestěhovat se během čtyřiaadvaceti hodin do ghetta. (R 208)
[...] евреи вне закона, лишены всех человеческих прав: права работать, учиться, владеть имуществом [...]. (P 172)	[...] Židé postaveni mimo zákon a zbaveni všech lidských práv: práva na práci, na studium, na majetek [...]. (R 185)
[...] не было оснований говорить [...].	[...] to nebývá zvykem mluvit [...].

(P 19)	
«[...] у вас нет времени выбирать .» (P 121)	„[...] nemáte čas si vybrat .“ (R 130)
[...] брат, который ищет повода подраться [...]. (P 111)	[...] bratrem, který hledá důvod ke rvačce [...]. (R 120)
[...] обиженные ищут случая отомстить [...]. (P 107)	[...] ukřivdění hledají příležitost k pomstě [...]. (R 116)
И есть решение райкома направить Городецкого на село [...]. (P 79)	Okresní výbor přijal usnesení poslat Goroděckého na vesnici [...]. (R 86)
[...] освобождает от необходимости сидеть в очереди или проходить без очереди [...]. (P 61)	[...] aby mu ušetřila sezení v čekárně nebo trapný pocit z předbíhání jiných pacientů. (R 66)
[...] но у людей слабость говорить о своем деле. (P 44)	[...] ale je to lidská slabůstka, mluvit o své profesi. (R 49)
[...] этим на всю жизнь отрезал себе возможность писать . (П 214)	[...] a tím jsem se na celý život zbavil možnosti psát . (P 219)
[...] заговорив о моем желании стать писателем [...]. (П 223)	[...] když jsem s ním hovořil o své touze stát se spisovatelem . (P 228)
[...] у неистребимой жажды заводить всякие невероятные дела [...]. (П 42)	[...] a nezdolnou touhou po zavádění všelijakých neuvěřitelných věcí [...]. (P 46)
[...] и желанием спрятаться под надежную крышу. (П 178)	[...] a touhou skrýt se pod pevnou střechou. (P 183)
Они обучали [...] умению просить милостыню [...]. (П 197)	Vyučovali [...] umění prosít o almužnu [...]. (P 202)
Впервые ему выпала на долю высокая честь писать приветствие [...]. (П 183)	Poprvé se mu dostalo vysoké cti napsat uvítání [...]. (P 188)
[...] без права поступить в какую бы то ни было среднюю школу. (П 83)	[...] které zbavovalo práva studovat na kterékoli střední škole. (P 87)
Все «дядьки» считали своей обязанностью постучать по котлу кнутовищем, попробовать [...]. (П 17)	Všichni „kmoťičkové“ pokládali za svou povinnost poklepat bičem o kotel a vyzkoušet [...]. (P21)
«Что за штуковина, создатель, быть взрослой дочери отцом! » (П 189)	„Pěkná to věc, milý Stvořiteli, být dospělé dcery otcem! “ (P 194)

[...] но дает ему возможность отклонить попытки других девушек познакомиться с ним. (P 157)	[...] a on se tím vyhnul pokusům druhých děvčat o seznámení . (R 169)
[...] а тогда был обычаем давать фамилию по названию города [...]. (P 3)	[...] a tehdy bylo zvykem dávat si příjmení podle jména města [...]. (R 7)
[...] нет никаких оснований того преследовать [...]. (P 11)	[...] nemá žádný důvod Chadima stíhat [...]. (R 15)
«При всем моем желании вам помочь [...].» (P 117)	„Při nejlepší vůli vám pomoci [...].“
[...] если старик [...] находит в себе силы доставать оружие [...]. (P 270)	[...] když stařec [...] najde sílu opatřovat zbraně [...]. (R 262)

2. 5. 2 Neshodný přívlastek v ruštině → podmět v češtině

Našli jsme 4 příklady.

[...] наша задача довести внуков до пенсии [...]. (P 98)	[...] naším úkolem je dovést vnuky do důchodu [...].
[...] была не слишком большой любительницей ездить с места на место [...]. (P 53)	[...] cestování jí příliš nelákalo [...]. (R 58)
Впрочем, большая ошибка считать , что все французы брюнеты. (P 37)	Ostatně byl by omyl domnívat se , že všichni Francouzi jsou bruneti. (R 42)
[...] и на меня легла обязанность помогать семье и тащить младших [...]. (P 90)	[...] a na mně bylo podporovat rodinu a pomáhat mladším sourozencům [...]. (R 98)

2. 5. 3 Neshodný přívlastek v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Excerpcí literatury jsme shromáždili 7 příkladů, ve kterých je ruský neshodný přívlastek vyjádřen českým slovesným přísudkem (synteticky 6x, analyticky 1x). V některých případech může být český slovesný přísudek nahrazen infinitivním neshodným přívlastkem (srov.: [...] našel jsem si čas **chodit** s nimi na pláž. – „Mám jeden prostředek [...] – **dívat se** lidem přímo do očí.).

a) syntetické tvary sloves v češtině

[...] а прокурор имел глупость их, уже	[...] ale prokurátor ve své hlouposti použil ty
--	--

<i>осужденных, выставить в качестве свидетелей обвинения. (P 128)</i>	<i>dva kriminálníky jako svědky obhajoby. (R 138)</i>
<i>У нее была страсть пугать меня телеграммами. (П 135)</i>	<i>Vášnivě ráda mi vyhrožovala telegramy. (P 139)</i>
<i>[...] но дает ему возможность отклонить попытки других девушек познакомиться с ним. (P 157)</i>	<i>[...] a on se tím vyhnul pokusům druhých děvčat o seznámení. (R 169)</i>
<i>[...] выкраивал время поваляться с ними на пляже [...]. (P 165)</i>	<i>[...] našel jsem si čas a chodil s nimi na pláž [...]. (R 178)</i>
<i>Мамина манера спрашивать как бы между прочим означала [...]. (P 165)</i>	<i>Když se maminka takhle jakoby mimochodem na něco ptala [...]. (R 177)</i>
<i>«[...] у меня есть прием – смотреть прямо в глаза.» (П 148)</i>	<i>„Mám jeden prostředek [...] – dívám se lidem přímo do očí.“ (P 152)</i>

b) analytický tvar slovesa v češtině

<i>Когда я имел неосторожность высказать предположение [...]. (P 138)</i>	<i>Když jsem neopatrně vyslovil svou domněnku [...]. (R 149)</i>
--	---

2. 5. 4 Neshodný přívlastek v ruštině → vedlejší věta obsahová se slovesným přísudkem v češtině

Zaregistrovali jsme 17 příkladů. Slovesa v 15 případech mají syntetický tvar, ve 2 případech analytický tvar. V některých větách může být český slovesný přísudek nahrazen infinitivním neshodným přívlastkem (srov.: [...] si nejvýznamnější osobnosti našly čas **stát** malířům [...]. – „Tak teda máte po naději **vrátit se** v pořádku.“).

a) syntetické tvary sloves v češtině

<i>[...] моя фабрика прислала запрос с просьбой вернуть меня обратно. (P 179)</i>	<i>[...] moje továrna by chtěla, abych se vrátila.</i>
<i>Но в то время это звучало как бы обещанием прекратить эксцессы [...]. (P 172)</i>	<i>Ale v té době nám to znělo jako slib, že ustanou všechny výstřelky [...]. (R 185)</i>
<i>«Так нет у вас никакой надежды воротиться в добром благополучии [...].» (П 193)</i>	<i>„Tak teda máte po naději, že se vrátíte v pořádku.“ (P 198)</i>

[...] возникла идея поехать в Россию, посмотреть родные места. (P 5)	[...] usmyslil se, že pojedou do Ruska podívat se na rodný kraj. (R 9)
И наш бравый унтер-офицер принимает решение: освежить гостей одеколоном. (P 12)	A náš bodrý poddůstojník se rozhodl, že hosty osvěží kolínskou. (R 16)
У него не хватило бы средств дать образование [...]. (П 45)	Nebyl by měl dostatek prostředků, aby poskytl vzdělání [...]. (P 49)
«[...] хотя было мало шансов сделать из вас настоящих людей.» (П 256)	„[...] ačkoli byla pramalá vyhlídka, že z vás udělám opravdové lidi.“ (P 262)
У Любы был талант помогать людям [...]. (P 131)	Ljuba byla jako stvořená pro to, aby pomáhala lidem [...]. (R 142)
[...] после всех слов ни обещания приехать , ни приглашения приехать к ней, ни просьбы писать [...]. (P 149)	[...] po všech velkých slovech ani slib, že zase přijede , ani pozvání, abych přijel já za ní, ani prosba, abych psal [...]. (R 161)
[...] и у него хватило ума не затевать скандала. (P 55)	[...] a tak měl tolik rozumu, aby neztropil výtržnost. (R 61)
[...] а требование бабушки поменьше болтать [...]. (П 36)	[...] a babiččina žádost, aby trochu méně tlachali [...]. (P 40)
У меня мелькнула мысль завтра же уехать к отцу. (П 143)	Bleskla mi hlavou myšlenka, abych zítra odjel za otcem. (P 147)
[...] и не было другого выхода, как после шестого класса отправить его на производство [...]. (P 99)	[...] a nebylo jiné východisko, než aby šel z šesté třídy do továrny [...]. (R 107)
[...] самые выдающиеся личности находили время позировать художникам [...]. (P 91)	[...] si nejvýznamnější osobnosti našly čas, aby stály malířům [...]. (R 99)
[...] бабушка взяла с дяди Миши слово ничего не говорить родным. (P 65)	[...] Miša musel babičce slíbit, že ostatním nic neřekne . (R 72)

b) analytické tvary sloves v češtině

И встала проблема – чем заняться ? (P 69)	A nastal problém, co bude dělat . (R 75)
[...] не теряю надежды продолжить свое	[...] neztrácel jsem naději, že se budu dál

<i>образование [...] (P 97)</i>	<i>učit [...] (R 105)</i>
---------------------------------	---------------------------

2. 5. 5 Neshodný přívlástek v ruštině → vedlejší věta obsahová s přísudkem jmenným se sponou v češtině

Zaregistrovali jsme 1 příklad.

<i>[...] многие имели нахальную мечту стать писателями. (P 97)</i>	<i>[...] mnozí začali drze snít o tom, že z nich budou spisovatelé. (R 105)</i>
--	---

2. 5. 6 Neshodný přívlástek v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Našli jsme 1 příklad.

<i>[...] где молодежь имела обыкновение гулять вечером на платформе [...]. (P 111)</i>	<i>[...] kde měla mládež v době příjezdu večerního vlaku na peróně korzo. (R 119)</i>
--	---

2. 5. 7 Neshodný přívlástek v ruštině → vedlejší věta obsahová se složeným přísudkem slovesným v češtině

Zaregistrovali jsme 3 případy.

<i>Однако на этот раз попросил разрешения съездить на родину, узнать о судьбе родителей. (P 189)</i>	<i>Tentokrát však požádal, aby směl zajet do rodného města a pátrat po osudu svých rodičů. (R 204)</i>
<i>У меня возникла идея отпраздновать тридцатилетие совместной жизни [...]. (P 153)</i>	<i>A mě napadlo, že by se mělo oslavit třicet let společného života [...]. (R 165)</i>
<i>Какая корысть студентам [...] заниматься [...] с Рахилью [...]. (P 21)</i>	<i>Jaký zisk měli vysokoškoláci [...] z toho, že dávali Rachel lekce [...]. (R 25)</i>

2. 5. 8 Neshodný přívlástek v ruštině → předmět v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 2 doklady překladu ruského neshodného přívlastku českým substantivním předmětem.

<i>«Это даст возможность существовать хотя и скромно, но самостоятельно [...]» (P 152)</i>	<i>„Umožní vám to aspoň skromnou, ale samostatnou existenci [...]“ (P 156)</i>
<i>[...] освобождает от необходимости</i>	<i>[...] aby mu ušetřila sezení v čekárně [...].</i>

<i>сидеть в очереди [...]. (P 61)</i>	<i>(R 66)</i>
---------------------------------------	---------------

2. 5. 9 Neshodný přívlastek v ruštině → objektový předmět v češtině

Našli jsme 2 příklady.

<i>[...] что он даже не давал себе труда на нас сердиться. (П 170)</i>	<i>[...] že se dokonce ani nenamáhal rozzlobit se na nás. (P 175)</i>
<i>[...] что он отучил меня от привычки стесняться простых вещей. (П 148)</i>	<i>[...] že mě odnaučil stydět se za prosté věci. (P 152)</i>

2. 5. 10 Neshodný přívlastek v ruštině → PU účelu subjektové v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 1 příklad.

<i>[...] возникла идея поехать в Россию, посмотреть родные места. (P 5)</i>	<i>[...] usmyslil se, že pojedou do Ruska podívat se na rodný kraj. (R 9)</i>
--	--

2. 5. 11 Neshodný přívlastek v ruštině → bezpodmětná (jednočlenná) věta v češtině

V 1 případě byl ruský složený přívlastek přeložen bezpodmětnou českou větou.

<i>[...] и особенного повода выворачивать планету наизнанку не было. (P 131)</i>	<i>[...] a nebylo proč převracet svět. (R 141)</i>
---	--

3 Ruský infinitiv ve vedlejších větách

Místo určitého slovesného tvaru se po některých spojkách a spojovacích výrazech setkáváme ve vedlejších větách s neurčitým slovesným tvarem – infinitivem. Ten plní ve vedlejších větách funkci přísudku.

Excerpcí literatury jsme získali 65 příkladů, ve kterých je v ruské vedlejší větě vyjádřen přísudek infinitivem.

3. 1 Slovesný přísudek v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Zaregistrovali jsme celkem 38 příkladů, ve kterým infinitiv v ruských i českých větách vyjadřuje slovesný přísudek.

3. 1. 1 Vedlejší věta časová v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Našli jsme 3 příklady.

<i>Прежде чем вытащить билетик,</i>	<i>Než Mit'ka vytáhl lístek, dlouho přešlapoval</i>
--	--

<i>Митька долго топтался [...]. (П 53)</i>	<i>[...]. (P 57)</i>
<i>[...] прежде чем войти в класс, я заглянул в него через верхнее стекло двери. (П 102)</i>	<i>[...] nahlédl jsem nejdřív do třídy horním sklem u dveří, než jsem vstoupil. (P 106)</i>
<i>Прежде тем как лечь, я поднял штору [...]. (П 117)</i>	<i>Než jsem ulehl, zvedl jsem záclonu [...]. (P 120)</i>

3. 1. 2 Vedlejší věta podmínková v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 3 příklady.

<i>Словом, если считать отца и мать за первое поколение [...]. (P 98)</i>	<i>Zkrátka vezmeme-li otce a matku za první generaci [...]. (R 106)</i>
<i>Но если говорить о гетто, то первый памятник – детям гетто. (P 258)</i>	<i>Ale mluvíme-li o ghettu, patří první pomník dětem ghetta. (R 262)</i>
<i>[...] если всем ее раздавать, то немцы сразу все откроют. (P 260)</i>	<i>[...] kdyby ji rozdávali kdekomu, brzy by na to Němci přišli. (R 265)</i>

3. 1. 3 Vedlejší věta účelová v ruštině → slovesný přísudek v češtině

Shromáždili jsme 32 příkladů. Slovesné přísudky v češtině mají syntetickou formu a většina z nich vyjadřuje minulý čas.

<i>Он не мог провести ни одного вечера, чтобы не прийти посидеть и поболтать. (П 148)</i>	<i>Neminul jediný večer, aby nepřišel posedět a poklábosit. (P 152)</i>
<i>Десяти дней [...] не хватит, чтобы все рассказать. (П 235)</i>	<i>Těch deset dnů [...] nestačí, abych všechno vypověděl. (P 240)</i>
<i>[...] мы готовы остаться голыми [...], лишь бы выручить отца. (P 110)</i>	<i>[...] že radši zůstaneme nazi [...], jen když zachráníme otce. (R 118)</i>
<i>[...] и даже хулиганы, которым в клубе только бы пошуметь [...]. (P 101)</i>	<i>[...] i uličníci, kteří rádi ztropí v klubu nějakou tu neplechu [...]. (R 110)</i>
<i>Конечно, мать вернулась не для того, чтобы повидать родственников и показать им внука. (P 31)</i>	<i>Matka se ovšem nevrátila proto, aby navštívila rodiče a ukázala jim syna. (R 36)</i>
<i>[...] а ехала она не затем, чтобы женить Якова, а чтобы распрoutь свадьбу. (P 20)</i>	<i>[...] vždyť nepřijela proto, aby Jakoba oženila, ale aby tu svatbu zmařila. (R 24)</i>

Я остановился сбоку, чтобы не мешать им смотреть на «картину». (П 238)	Stoupl jsem si stranou, abych jim nepřekážel . (P 243)
Толпа молча раздалась, чтобы дать нам дорогу. (П 199)	Dav se mlčky rozestoupil a uvolnil nám cestu. (P 203)
Занятие это он прервал только для того, чтобы поехать в Трансвааль. (П 48)	Toto zaměstnání přerušil pouze proto, aby odjel do Transvaldu. (P 51)
Мы начали торопить отца, чтобы идти в лес. (П 72)	[...] a začali jsme hartusit na otce, abychom už šli do lesa. (P 75)
Дядя Юзя [...] и так же внезапно исчезал, чтобы [...] оглушительно позвонить у дверей и наполнить квартиру [...]. (П 43)	Strýc Juzja [...] a stejně znenadání mizel, aby [...] halasně zazvonil u dveří a naplnil byt [...]. (P 47)
[...] что отец говорил все это нарочно, чтобы раздразнить маму. (П 54)	[...] že otec to všechno říká schválně , aby maminku pozlobil . (P 58)
Надумал он дойти тогда до Петербурга, чтобы увидеть ту женщину [...]. (П 19)	Tenkrát si usmyslil, že půjde do Petěrburgu, aby tu ženu viděl [...]. (P 22)
Остап схватил молот, чтобы кинуть в того офицера. (П 18)	Ostap popadl kladivo, aby jím hodil po důstojníkovi. (P 22)
Мы влезали на сосны, чтобы осмотреться и увидеть среди разлива зелени [...]. (П 105)	Šplhali jsme na borovice, abychom se mohli rozhlédnout, zda nespatříme v záplavě zeleně [...]. (P 109)
[...] Коваржик поворачивался лицом к катку, чтобы видеть этот танец. (П 58)	[...] Kovařík se otáčel obličejem ke kluzišti, aby tanec viděl . (P 61)
[...] что мама переодевается, чтобы пойти к нищим людям [...]. (П 54)	[...] že se matka převléká, když jde k chudým lidem [...]. (P 57)
Мне казалось, что мы должны сдружиться и оберегать друг друга, чтобы сообщца преодолевать эту тугую жизнь. (П 191)	Zdálo se mi, že bychom se měli spřátelit a navzájem se chránit, abychom společně překonali tento tvrdý život. (P 196)
Тогда я старался не стонать, чтобы не беспокоить пани Козловскую. (П 101)	[...] a snažil se nesténat , abych neznepokojoval paní Kozlovskou. (P 105)

[...] и на серых лошадях, задремавших головы и выступавших торжественно, чтобы не сорваться и не раскатить линейку. (П 71)	[...] i na šedé koně, kteří s hlavami zvednutými kráčeli slavnostně jako na přehlídce, aby se nedali do cvalu a nehnali povoz tryskem. (P 74)
[...] и женился из чистого благородства, чтобы восстановить попорченную справедливость. (P 28)	Jednu z nich si vzal z ryzi ušlechtilosti, aby obnovil pošlapanou spravedlnost. (R 32)
[...] коль скоро Ивановский приехал, чтобы повидать своих близких [...]. (P 9)	[...] že pokud Ivanovskij přijel, aby viděl své blízké příbuzné [...].
[...] а еще лучше иметь готовый крой, полуфабрикат, – чтобы за час-другой подогнать его на покупателя. (P 43)	[...] nebo ještě líp, dodávat střížený polotovar, aby se za hodinku za dvě na zákazníka došil . (R 49)
[...] и достаточно протянуть руку, чтобы до них дотронуться [...]. (P 16)	[...] a stačí vztáhnout ruku, aby se jich člověk dotkl [...]. (R 21)
Но, как только он на секунду прервал процедуру, чтобы перевести дыхание. (P 13)	Ale sotva na vteřinu ustal, aby se nadechl [...]. (R 17)
[...] он женился, чтобы увезти в Швейцарию. (P 7)	[...] a oženil se s ní, aby si ji odvezl do Švýcarska. (R 11)
Он был так мал, что не мог дотянуться до вешалки, чтобы повесить шинель. (П 186)	Byl tak malý, že nedosáhl na věšák, aby si pověsil kabát. (P 191)
Мама [...] не приподняла юбку, чтобы не запачкать ее [...]. (П 54)	Maminka [...] ani jednou nezvedla sukni, aby si ji neumazala . (P 58)
Она подала ему руку в перчатке, чтобы опереться [...]. (П 18)	Podala mu ruku v rukavičce, aby se opřela [...]. (P 22)
[...] жизнь их была в том, чтобы вырастить детей, воспитать [...]. (P 70)	[...] žili jen pro nás pro děti, aby nás vychovali, postarali se o nás [...]. (R 76)
А Хаим Ягудин, вместо того чтобы смириться и не навязывать гостям своей парфюмерии [...]. (P 13)	A Chaim Jagudin, místo aby se podrobil a přestal hostům vmícovat svou parfumerii [...]. (R 17)
Они затащили меня к себе, чтобы	Zatáhly mne s sebou, abych se ohřál a vypil

<i>согреться и выпить кофе. (П 239)</i>	<i>kávu. (P 244)</i>
---	----------------------

3. 2 Slovesný přísudek v ruštině → přísudek jmenný se sponou v češtině

Našli jsme 1 příklad. Přísudek slovesný může být nahrazen infinitivem (srov.: *Snad byl zrozen k tomu stát se slavným badatelem [...].*).

<i>Может быть, он был рожден для того, чтобы сделаться знаменитым исследователем [...]. (П 43)</i>	<i>Snad byl zrozen k tomu, aby se stal slavným badatelem [...]. (P 46)</i>
--	--

3. 3 Slovesný přísudek v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Našli jsme 9 příkladů, ve kterých je ruský slovesný přísudek vyjádřen českým složeným přísudkem slovesným. Tyto české přísudky obsahují modální slovesa.

3. 3. 1 Vedlejší věta podmínková v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Zaregistrovali jsme 2 případy.

<i>Если охарактеризовать его одним словом, то слово это неудачник. (P 33)</i>	<i>Kdybych ho měl charakterizovat jedním slovem, řekl bych, že to byl smolař. (R 38)</i>
<i>Если выбирать между жизнью и смертью, то лучше жизнь. (P 20)</i>	<i>Když si má člověk vybrat mezi životem a smrtí, zvolí raději život. (R 24)</i>

3. 3. 2 Vedlejší věta účelová v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 5 příkladů.

<i>[...] и сидела она здесь для того, чтобы не дать мне втянуть Леву в «историю». (P 105)</i>	<i>[...] a seděla tu jen proto, abych nemohl Ljovu zatáhnout do „případu“. (R 113)</i>
<i>Для того чтобы руководить [...], мне понадобилось много знаний. (П 67)</i>	<i>Abych mohl vládnout [...], mohl jsem získat hodně vědomostí. (P 71)</i>
<i>[...] кого-нибудь из мальчишек высылали квортам, чтобы предупредить [...]. (П 50)</i>	<i>[...] poslali některého chlapce k vratům, aby jim dal vědět [...]. (P 54)</i>
<i>Платон [...] быстро отступил к стене, чтобы дать мне пройти. (П 102)</i>	<i>Platon [...] rychle ustoupil ke stěně, abych mohl projít. (P 106)</i>
<i>[...] и на серых лошадях, задравших</i>	<i>[...] i na šedé koně, kteří s hlavami</i>

<i>головой и выступавших торжественно, чтобы не сорваться и не раскатить линейку. (П 71)</i>	<i>zvednutými kráčeli slavnostně jako na přehlídce, aby se nedali do cvalu a nehnali povoz tryskem. (P 74)</i>
--	--

3. 3. 3 Vedlejší věta účinková v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině

Našli jsme 2 případy.

<i>А дедушка был не такой человек, чтобы позволить себя бить и уродовать. (P 43)</i>	<i>Dědeček nebyl z těch, kdo se nechají bít a mrzačit. (R 48)</i>
<i>Там было все, чтобы потрясти мое воображение [...]. (П 60)</i>	<i>Bylo v ní všechno, co mohlo otřást mou fantazii [...]. (P 63)</i>

3. 4 Slovesný přísudek v ruštině → objektový předmět v češtině

Našli jsme 1 doklad.

<i>[...] жизнь их была в том, чтобы [...] сделать людьми. (P 70)</i>	<i>[...] žili jen pro nás pro děti, aby [...] pomohli nám postavit se na vlastní nohy. (R 76)</i>
--	---

3. 5 Slovesný přísudek v ruštině → PU v češtině

Našli jsme celkem 6 příkladů, ve kterých je slovesný přísudek v ruských vedlejších větách přeložen pomocí PU (1x PU zřetele, 1x PU účelu subjektové, 1x PU účelu, 3x PU přirovnání).

a) vedlejší věta účinková v ruštině → PU zřetele v češtině

<i>«Я уже стар, чтобы бродить и путешествовать.» (П 92)</i>	<i>„Už jsem starý na bloumání a cestování.“ (P 96)</i>
---	--

b) vedlejší věta účelová v ruštině → PU účelu subjektové v češtině

<i>Девушки приходили к нам на остров, чтобы пускать по реке венки. (П 24)</i>	<i>[...] přicházely k nám na ostrov dívky pouštět po řece věnečky. (P 28)</i>
---	---

c) vedlejší věta účelová v ruštině → PU účelu v češtině

<i>Чтобы развлечь гостей, тетя Вера заставляла свою дочь Надю [...]. (П 249)</i>	<i>Nutila svou dceru Nadu, aby pro zábavu hostí hrála [...]. (P 255)</i>
--	--

d) vedlejší věta srovnávací v ruštině → PU přirovnání v češtině

«Неужели у царя нет другого дела, чем красоваться перед людьми?» (П 230)	„To nemá car jiné starosti než se předvádět lidem? “ (P 236)
«Ты бы лучше пошел на каток, чем бессмысленно сидеть и что-то выдумывать [...]» (П 57)	„Kdyby radši šel bruslit než takhle nanicovatě sedět a něco si vymýšlet [...].“ (P 61)
[...] что нет лучшего занятия на свете, чем быть педагогом . (П 131)	[...] že na světě není lepšího zaměstnání než být pedagogem .

3. 6 Vedlejší věta předmětová v ruštině → vedlejší věta předmětová v češtině

Excerpcí literatury jsme získali 10 příkladů, ve kterých jsou ruské vedlejší věty předmětové přeloženy pomocí českých vedlejších předmětových vět. České ekvivalenty ruských infinitivů mají podobu infinitivu (6x syntetický tvar infinitivu, 1x analytický tvar, 1x syntetický tvar), složeného přísudku slovesného s modálním slovesem (1x) a infinitivního podmětu (1x).

a) slovesný přísudek v češtině – syntetický tvar (infinitiv)

[...] и мы не знали, как ее успокоить . (П 61)	[...] nevěděli jsme, jak ji uklidnit . (P 65)
До сих пор я не знаю, как назвать это состояние. (П 211)	Dodnes nevím, jak tento stav nazvat . (P 216)
[...] что не известно, о чем говорить . (П 235)	[...] že nevíme, o čem mluvit . (P 240)
Я краснел и не знал, как поскорее уйти . (П 213)	Červenal jsem se a nevěděl, jak zmizet co nejrychleji . (P 218)
[...] стали думать, что делать . (P 109)	[...] a uvažovali, co dělat . (R 118)
[...] только думаю, как повернуть дело [...]. (P 120)	[...] jen si lámů hlavu, jak to zaonačit [...]. (R 130)

b) slovesný přísudek v češtině – syntetický tvar

Никто толком не знал, как праздновать такие юбилеи [...]. (P 162)	Nikdo kloudně nevěděl, jak se oslavuje takové výročí [...]. (R 174)
--	--

c) slovesný přísudek v češtině – analytický tvar

<i>Прежде всего надо решить, в чем позировать. (P 93)</i>	<i>Především je třeba rozhodnout, v čem budete pózovat. (R 101)</i>
---	--

d) složený přísudek slovesný v češtině

<i>Я не знал, что делать [...]. (П 75)</i>	<i>Nevěděl jsem, co mám dělat [...]. (P 79)</i>
--	--

e) podmět v češtině

<i>Я понимал, что бесполезно говорить правду. (П 242)</i>	<i>Chápal jsem, že je zbytečné mluvit pravdu. (P 247)</i>
--	--

ZÁVĚR

Cílem naší magisterské diplomové práce s názvem *Užití infinitivu v ruštině a češtině* bylo popsat ruské a české konstrukce s infinitivem a získané poznatky aplikovat v praktické části.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části jsme se zabývali charakteristikou ruského a českého infinitivu, jeho vývojem a historií. Větší část teoretické části jsme věnovali syntaktické funkci ruského a českého infinitivu a jeho platnosti ve větě. Infinitiv může vystupovat v jednočlenné větě jako tzv. základní člen/jednotný člen/větný základ nebo jako příslovečné určení zřetele. V dvoučlenné větě plní funkci podmětu, přísudku, předmět, příslovečného určení účelu nebo neshodného přívlastku. Ruský infinitiv, na rozdíl od českého, nemůže ve větě plnit funkci doplňku. Na konci teoretické části jsme uvedli druhy vedlejších vět, ve kterých může infinitiv plnit funkci přísudku.

V praktické části jsme pracovali s materiálem, který jsme získali excerpcí děl ruské umělecké literatury a jejich překladů do češtiny. Celkem jsme nashromáždili 803 příkladů, které jsme rozdělili podle syntaktické funkce infinitivu ve větě. Hlavním kritériem byla skutečnost, zda jsou ruské konstrukce s infinitivem součástí jednočlenné nebo dvojčlenné věty. Všimli jsme si shod i rozdílů mezi oběma jazyky.

Z hlediska ruských jednočlenných vět se infinitivní konstrukce vyskytují nejčastěji v jednočlenných větách se složeným slovesným základním členem (191 příkladů). Druhou nejpočetnější skupinu tvoří infinitivní věty (66 příkladů), za nimi následují jednočlenné věty se základním členem (44 příkladů). Nejméně příkladů jsme zaznamenali u infinitivních konstrukcí, které plní funkci příslovečného určení zřetele (14 příkladů). Celkově jsme nashromáždili 315 příkladů, ve kterých jsou infinitivní konstrukce součástí jednočlenných vět.

Ruský složený slovesný základní člen jednočlenných vět může být v češtině vyjádřen bezpodmětnou (jednočlennou) větou – 31 dokladů (2. typ – 2 doklady, srov.: [...] *и мне опять захотелось заплакать* – [...] *a zase mi bylo do pláče*; 3. typ – 27 dokladů, srov.: [...] *и это, моя, надо иметь в виду* – [...] *to je nutno mít na zřeteli*; 5. typ – 1 doklad, srov.: *Людям нечем дышать* [...] – *Nedá se tam dýchat* [...]); 6. typ – 1 doklad, srov.: *Словом, с ним было о чем поговорить* [...] – *Zkrátka bylo o čem si s ním porozprávět* [...]), infinitivní větou oznamovací – 2 doklady (2. typ – 1 doklad, srov.: *Стоит ли о них говорить?* – *Nač o nich hovořit!*; 5. typ – 1 doklad, srov.: [...] *о депу и говорить нечего* [...] – [...] *a co teprv říci o depu* [...]), podmětem – 14 dokladů (2. typ – 10 dokladů, srov.: *Стоило мне посмотреть* [...] – *Stačilo mi zhlédnout* [...]); 3. typ – 4 doklady, srov.:

«В двенадцать лет, конечно, можно верить всему» – „Ve dvanácti letech ovšem je možné věřit všemu“), slovesným přísudkem – 34 dokladů (2. typ – 15 dokladů, z toho 7 syntetických dokladů, srov.: *Стоило надуть губы [...] – Stačilo, aby našpulila rty [...]*, a 8 analytických dokladů, srov.: *Мне хотелось пить – Rád bych se byl napil*; 3. typ – 14 dokladů, z toho 9 syntetických dokladů, srov.: *И Рахленков можно понять – Stanovisko starých Rachlenkových docela chápu*, a 5 analytických dokladů, srov.: *Их можно было увидеть только у нас на окраине – Vidali jsme je pouze ty, kdo jsme bydleli na okraji*; 5. typ – 5 dokladů, z toho 1 analytický doklad, srov.: *[...] яблоку негде упасть – [...] že by jablko nepropadlo*, 3 syntetické doklady, srov.: *[...] дальше ехать некуда – [...] s ním už to просто дал неšlo*, 1 doklad se syntetickým i analytickým slovesem, srov.: *[...] некому о нем позаботиться, постирать, заштопать, накормить, подать лекарство [...] – [...] nemá nikoho, kdo by se о něj staral, выпрал ту, залátал поножку, уварил, подал лѐк [...]*), složeným přísudkem jmenným se sponou – 5 dokladů (2. typ – 1 doklad, srov.: *И моему отцу тоже следовало стать доктором медицины – Z mého otce měl být taky doktor medicíny*; 3. typ – 4 doklady, srov.: *Каждое ее слово можно отлить из золота – Každé její slovo by mohlo být odlito ze zlata*), složeným přísudkem slovesným – 90 dokladů (2. typ – 34 dokladů, srov.: *Лизу пришлось отпустить – Lizu jsme museli propustit*; 3. typ – 46 dokladů, srov.: «Мне надо кое-что купить» – „Musím si něco koupit“; 4. typ – 1 doklad, srov.: «Нету мне смысла смеяться» – ответил старик – „Со bych si dělal legraci,“ одповѣдѣл дѣда; 5. typ – 9 dokladů, srov.: «Иначе не с чего жить» – „Jinak by neměl z čeho žít“; 6. typ – 1 doklad, srov.: *[...] ему было с чем сравнивать [...] – [...] mohl srovnávat [...]*), neinfinitivním předmětem – 4 doklady (2. typ – 1 doklad, srov.: *[...] каждый знал свое место и что ему надлежало делать – [...] každý člen znal své místo a povinnosti*; 3. typ – 2 doklady, srov.: *Ничего мне не надо было объяснять [...] – Nepotřeboval jsem žádné vysvětlení [...]*; 6. typ – 1 doklad, srov.: *Моей матери Рахили было в кого стать красавицей – Moje matka Rachel měla po kom zdědit krásu*), subjektivním předmětem – 4 doklady (2. typ, srov.: *Мне хотелось поменяться с воробьем судьбой – Zatoužil jsem vyměnit si osud s tímto vrabcem*), objektivním předmětem – 2 doklady (2. typ, srov.: *Ей захотелось познакомиться с хорошеньким мальчиком [...] – Zatoužila seznámit se s hezkým mládenečkem [...]*), PU účelu subjektivním – 1 doklad (3. typ, srov.: «Иди к себе, скоро пора ложиться» – „Jdi do svého pokoje, brzy si půjdeš lehnout“), nebo neshodným přívlastkem – 3 doklady (2. typ – 1 doklad, srov.: *Хотелось дотронуться до их белоснежных громад – Měli jsme chuť dotknout se jejich sněhobílých kup*; 3. typ – 1 doklad, srov.: *Пора решать [...] – Mám nejvyšší čas se rozhodnout [...]*;

5. typ – 1 doklad, srov.: [...] *а уж о красоте и великолепии Рахили и говорить нечего* [...] – [...] *а о kráse a úchvatnosti Rachel škoda mluvit* [...]).

Ruské infinitivní věty dělíme na 3 kategorie – věty vyjadřující objektivní neuskutečnitelnost nebo nevyhnutelnost děje, věty vyjadřující přání, žádoucnost děje a věty vyjadřující subjektivní nutnost, náležitost, záhodnost děje. Jejich jádrem je infinitivní základní člen.

Ve větách vyjadřující objektivní neuskutečnitelnost nebo nevyhnutelnost děje je ruský infinitivní základní člen v češtině vyjádřen buď infinitivní oznamovací větou – 1 doklad (srov.: *Снова ждать и томиться, томиться и ждать – Znova čekat a mučit se, mučit se a čekat*) nebo slovesným přísudkem – 1 doklad (srov.: «*Мне туда идти через силу*» – „*Já bych tam nedošel*“).

Ve větách vyjadřujících přání, žádoucnost děje je ruský infinitivní základní člen vyjádřen českou bezpodmětnou (jednočlennou) větou – 1 doklad (srov.: «*Как будто бы и думать вам не о чем!*» – „*Jako by nebylo o čem přemýšlet!*“) nebo slovesným přísudkem – 1 doklad (srov.: «*Мне бы добраться до Клондайка* [...]» – „*Jen kdybych se dostal do Klondajku* [...]“).

Věty vyjadřující subjektivní nutnost, náležitost, záhodnost děje dělíme na netázací (23 dokladů) a tázací (39 dokladů). Věty netázací dále dělíme na 3 kategorie, ve kterých má ruský infinitiv různou podobu:

a) infinitiv bez částice бы a bez činitelského dativu může být do češtiny přeložen:
infinitivní větou oznamovací – 4 doklady (srov.: «*Защищать евреев*» – „*Chránit Židy*“);
infinitivní větou rozkazovací – 3 doklady (srov.: «*Найти оперу!*» – „*Najít operu!*“);
podmětem – 1 doklad (srov.: «*Чертовски чудесно жить!*» – „*Život je ďábelsky krásný!*“);
slovesným přísudkem v češtině – 6 dokladů (5 syntetických dokladů, srov.: «*Выходить немедленно из театра!*» – „*Ihned opust' te divadlo!*“; 1 analytický doklad, srov.: «*С ума сойти из-за вас!*» – „*Člověk by se z vás zbláznil!*“);
složeným přísudkem slovesným – 2 doklady (srov.: «*Где там догадаться!*» – „*Jak si to má člověk domyslet?*“).

b) infinitiv bez částice бы a s činitelským dativem má v češtině podobu:
infinitivní větou oznamovací – 1 doklad (srov.: «*Вам в Лоеве грушами торговать, а не пароходы водить по Днепру!*» – „*Takhle v Lojevě prodávat hrušky, a ne řídit parník na Dněpu*“);

podmětu – 1 doklad (srov.: «*Мне о вас думать – и то радость*» – „*Мně stačí na vás pomyslet, i to je pro mne radost*“);

slovesného přísudku – 4 doklady (3 syntetické doklady, srov.: «*А на остальные мне наплевать!*» – „*А на ostatní kašlu!*“; 1 analytický doklad, srov.: «*Мне видно, век бедовать с шарманкой*» – „*Я už asi celý život budu třít bídu s flašinetem*“).

c) infinitiv s částicí бы může být v češtině vyjádřen složeným přísudkem slovesným – 1 doklad (srov.: *Вот рассказать бы этим старикам историю Весницкой – Тěm staříkům bych měl vyprávět příběh Marusji Vesnické*).

Věty tázací také dělíme na 3 kategorie, ve kterých má ruský infinitiv různou podobu:

a) infinitivní člen v otázkách zjišťovacích může být v češtině vyjádřen:

infinitivní větou tázací – 1 doklad (srov.: «*Забрать?*» – *спрашивает отец. «Некуда забирать,» – отвечаю я. – „Vzít ji k nám?“ zeptal se otec. „K nám ji vzít nemůžete,“ odprověděl jsem.*);

složeným přísudkem slovesným – 3 doklady (srov.: «*Прийти к нам с мамой?*» «*Нет, зачем же, приходи один.*» – „*Мám přijít s maminkou?*“ „*Ne, proč, přijď sám.*“);

b) infinitivní člen v otázkách doplňovacích může být přeložen pomocí:

infinitivní větou tázací – 1 doklad (srov.: «*Что сообразить?*» – *спросил я, не понимая – „Со píchnout?“ zeptal jsem se nechápavě*);

slovesným přísudkem – 4 doklady (3 syntetické doklady, srov.: «*Как же быть с Костиком?*» – „*Со uděláme s Kostikem?*“; 1 analytický doklad, srov.: *Кому теперь вытягиваться «счастье»? «Тебе» – Кdo teď bude таht „штěті“? „Тy“*);

c) infinitivní člen v otázkách řečnických může mít v češtině podobu:

infinitivní věty tázací – 9 dokladů (srov.: «*Немного посидеть? Ах, лайдак, лайдак!*» – „*Chvilku posedět? I ty lajdáku jeden!*“);

infinitivní věty oznamovací – 1 doklad (srov.: «*Зачем давать этому изуверу деньги? Отдаи!*» – „*Наč dávat peníze тому netvorovi! Dej je sem!*“);

slovesného přísudku – 4 doklady (1 syntetický tvar, srov.: «*Зачем же нам разлучиться?*» – *встревожилась Галя – „Пřece se takhle nerozpadнeme!“ rozčílila se Galja*; 3 analytické tvary, srov.: *Что вам сказать? Это был Момент, Момент с большой буквы – Со bych vykládal? Byl to Okamžik, Okamžik s velkým O*);

složeného přísudku slovesného – 14 dokladů (srov.: *О чем писать? Городские наши дела ей неинтересны – О čem jsem měl psát? Události ve městě ji nezajímají*);

d) infinitivní člen v otázkách závislých může být do češtiny přeložen pomocí složeného přísudku slovesného – 2 doklady (srov.: *Я по-русски спрашиваю у полковника*

Щекина, позволит ли он нему **встать** – Zeptal jsem se rusky plukovníka Ščekina, **smí-li Němec vstát**).

Ruský základní člen jednočlenných vět může být v češtině vyjádřen bezpodmětnou (jednočlennou) větou – 8 dokladů (srov.: *Мне было трудно дышать* – *Těžko se mi dýchalo*), podmětem – 13 dokladů (srov.: *Мне трудно было бросать гимназию [...]* – *Bylo pro mne těžké opustit gymnasium [...]*), slovesným přísudkem – 12 dokladů (z toho 10 syntetických dokladů, srov.: *Достаточно вам сказать [...]* – *Stačí, když vám řeknu [...]*, a 2 analytické doklady, srov.: *Трудно уловить влияние этих вещей [...]* – *Těžko bychom zachytili vliv, jakým tyto věci [...]*), přísudkem jmenným se sponou – 1 doklad (srov.: *[...] ему на все это было равным счетом наплевать [...]* – *[...] tomu to bylo srdečně jedno [...]*), složeným přísudkem slovesným – 8 dokladů (srov.: *Тяжело с этим примириться* – *Jak se s tím mám smířit?*) nebo neshodným přívlastkem – 2 doklady (srov.: *[...] что в России перед уроком принято читать молитву* – *[...] že v Rusku je zvykem modlit se před vyučováním*).

Ruské infinitivní PU zřetele v jednočlenných větách může být v češtině vyjádřeno bezpodmětnou (jednočlennou) větou – 4 doklady (srov.: *Было больно дышать* – *Špatně se mi dýchalo*), slovesným přísudkem – 4 doklady (z toho 3 syntetické doklady, srov.: *И нам было грустно покидать гимназию* – *A bylo nám smutno, že opouštíte gymnasium*, a 1 analytický doklad, srov.: «*Скучно слышать дурака*» – „*Nebudeme poslouchat takového hlupáka!*“), složeným přísudkem slovesným – 2 doklady (srov.: «*Мне грустно расста-ваться с вами*» – „*Je mi líto, že se s vámi musím rozloučit*“), subjektivním předmětem – 2 doklady (srov.: *Но ему было, наверно, стыдно сознаться [...]* – *Asi se styděl přiznat [...]*), PU času – 1 doklad (srov.: *Стыдно теперь вспоминать [...]* – *Je mi teď při vzpomínce hanba [...]*) nebo neshodným přívlastkem – 1 doklad (srov.: *После шумной этой ночи мне было стыдно возвращаться Разгуляй* – *Po této hlučené noci mi bylo hanba vracet se na Razguljaj*).

U ruských dvojčlenných vět se konstrukce s infinitivem vyskytují nejvíce ve funkci přísudku (137 příkladů + 65 příkladů, ve kterých je infinitiv přísudkem ve vedlejších větách). Podle četnosti konstrukcí s infinitivem poté následuje funkce předmětu (141 případů), neshodného přívlastku (62 případů) a příslovečného určení účelu (43 případů). Vět, ve kterých plní ruský infinitiv funkci podmětu, jsme našli nejméně (40 případů). Jednotlivé

kapitoly jsme rozdělili podle způsobu vyjádření českých ekvivalentů. Celkově jsme vyexcerpovali 488 příkladů, ve kterých jsou konstrukce s infinitivem součástí ruských dvojčlenných vět.

U ruského infinitivu ve funkci přísudku jsme vydělili 3 základní kategorie – slovesný přísudek (28 dokladů) a složený přísudek (109 dokladů). U složeného přísudku jsme vyčlenili ještě 3 podkategorie – složený přísudek jmenný (14 dokladů), složený přísudek jmenný se sponou (27 dokladů) a složený přísudek slovesný (68 dokladů).

Ruský slovesný přísudek může být v češtině vyjádřen slovesným přísudkem – 23 dokladů (z toho 13 dokladů analyticky, srov.: «*Обедать будешь с аппетитом*» – „*Budeš s chutí obědvat*“, a 10 dokladů synteticky, srov.: *Мы будем купаться* – *Выкоупáте се*) nebo složeným přísudkem slovesným – 5 dokladů (srov.: «*Ты будешь здесь жить?*» – „*Сopak chceš bydlet tady?*“).

Ruský složený přísudek jmenný může mít v češtině podobu slovesného přísudku – 2 doklady (syntetické tvary sloves, srov.: [...] *недовольные рады наклепать* [...] – [...] *кверулантi rádi drbou* [...]), přísudku jmenného se sponou – 1 doklad (srov.: [...] *мы готовы остаться голыми* [...] – [...] *же радši зůстанеме нази* [...]), složeného přísudku jmenného se sponou – 2 doklady (srov.: [...] *человека, который вынужден быть беспощадным* – [...] *чловěка, který je nucen být nelítostивý*), složeného přísudku slovesného – 6 dokladů (srov.: *Каждый из нас должен бороться* [...] – *A že každý z нас musí bojovat* [...]), subjektového předmětu – 1 doklad (srov.: [...] *адвокат, неспособен ухватить главное* [...] – [...] *advokátek, neschopný postihnout jádro věci* [...]), PU účelu – 1 doklad (srov.: *Они* [...] *всегда готовы помочь* – [...] *вždycky jsou připravenи přijít ti на помос*) nebo neshodného přívlastku – 1 doklad (srov.: [...] *и что он намерен тратить время* [...] – [...] *а že nemá náладу ztráacet čas* [...]).

Ruský složený přísudek jmenný se sponou je v češtině vyjádřen složeným přísudkem jmenným se sponou – 11 dokladů (10 dokladů jsme přeložili pomocí modálních sloves, srov.: «*Неужели ты хочешь быть экстерном?*» – „*Snad nechceš být externistou?*“, 1 doklad pomocí fázového slovesa, srov.: [...] *что земля после его рассказов стала казаться мне смертельно интересной* [...] – [...] *že země se po jeho vyprávěních začala jevit nesmírně zajímavou* [...]), slovesným přísudkem – 1 doklad (analytická forma, srov.: «*Рад был встретить тебя*» – „*Jsem rád, že jsem tě potkal*“), přísudkem jmenným se sponou – 2 doklady (srov.: *Сама Галя хотела быть сельской учительницей* – *Galja sama se chystala, že se stane venkovskou učitelkou*), složeným přísudkem slovesným – 11 dokladů

(10 dokladů jsme přeložili pomocí modálních sloves, srov.: *Скептики были вынуждены замолчать* – *Skeptici museli zmlknout*, 1 doklad pomocí fázového slovesa, srov.: [...] *автомобиль перестал быть редкостью* [...] – [...] *auto přestalo být vzácností* [...]) nebo objektovým předmětem – 2 doklady (srov.: [...] *она в любую минуту была готова встать на защиту отца* – [...] *která byla odhodlána ho kdykoli bránit* [...]).

Ruský složený přísudek slovesný může mít v češtině podobu složeného přísudku slovesného – 47 dokladů (v 13 případech jsou ruská fázová slovesa přeložena českými fázovými slovesy, srov.: *Я перестал дрожать* [...] – *Přestal jsem se chvět* [...], v 1 případě je ruské fázové sloveso přeloženo pomocí českého modálního slovesa, srov.: «*Не станем роптать на судьбу и на бога*» – „*Nesmíme reptat na osud a na boha*“, ve 23 případech jsou ruská modální slovesa převedena do češtiny modálními slovesy, srov.: «*Не смей его обижать!*» – „*Neopovažuj se ho urážet!*“, a v 10 případech jsou ruská intencionální slovesa přeložena pomocí českých modálních sloves, srov.: «*И не желаю понимать*» – „*A ani zbla rozumět nechci*“), slovesného přísudku – 13 dokladů (ruská fázová slovesa přeložena českými syntetickými slovesy – 7 dokladů, srov.: *Он начал звать нас* – *Zavolal na nás*, analytickým slovesem – 1 doklad, srov.: *Когда я кончил читать письмо* [...] – *Když jsem dočítal dopis* [...]; ruská modální slovesa přeložena českými syntetickými slovesy – 2 doklady, srov.: *Гимназист почти в каждую фразу ухитрялся вставлять слово* [...] – *Gymnasista téměř do každé věty vkládal slovo* [...], analytickým slovesem – 1 doklad, srov.: *В каком-нибудь Местечке это могло вызвать землетрясение* [...] – *V nějakém městečku by se třeba zbořil svět* [...]; ruská intencionální slovesa přeložena pomocí českých syntetických sloves – 2 doklady, srov.: [...] *что я собираюсь заплакать* [...] – [...] *že natahuji moldánky*), předmětu – 3 doklady (ruská fázová slovesa – 2 doklady, srov.: «*Перестань шептаться!*» – „*Nech toho šeptání!*“; ruské modální sloveso – 1 doklad, srov.: *Я не мог ничего ответить* – *Nezmohl jsem se na odpověď*), subjektového předmětu – 2 doklady (ruská intencionální slovesa, srov.: [...] *гимназист, пытавшийся растянуть озявшими пальцами шинель* – [...] *gymnasia, který se snažil zmrzlými prsty rozepnout kabát*), objektového předmětu – 2 doklady (ruská intencionální slovesa, srov.: *Мы пытались заговаривать с ним* [...] – *Pokoušeli jsme se hovořit s ním* [...]) nebo neshodného přívlastku – 1 doklad (srov.: [...] *а тетушка Дозя, стараясь примирить отца с мамой* [...] – *Tetička Dozja ve snaze smířit otce s matkou* [...]).

Zvláštní pozornost jsme věnovali ruským slovesným přísudkům, které jsou součástí vedlejších vět. Tyto přísudky mají formu infinitivu a jsou vždy syntetické. Celkem jsme vyčlenili 6 kategorií:

1. kategorie: slovesný přísudek v ruštině je přeložen českým slovesným přísudkem – 38 dokladů (vedlejší věta časová v ruštině → slovesný přísudek v češtině – 3 doklady, srov.: *Прежде чем **вытащить** билетик, Митька долго топтался [...]* → *Než Mitka **vytáhl** lístek, dlouho přešlapoval [...]*; vedlejší věta podmínková v ruštině → slovesný přísudek v češtině – 3 doklady, srov.: *Но если **говорить** о гетто, то первый памятник – детям гетто – Але **mluvíme-li** о гетту, patří první помник dětem гетта*; vedlejší věta účelová v ruštině → slovesný přísudek v češtině – 32 dokladů, srov.: *Я остановился сбоку, чтобы **не мешать** им смотреть на «картину» – Stoupl jsem si stranou, abych jim **nepřekážel***);
2. kategorie: slovesný přísudek v ruštině je přeložen českým přísudkem jmenným se sponou – 1 doklad (srov.: *Может быть, он был рожден для того, чтобы **сделаться** знаменитым исследователем [...]* – *Snad byl zrozen k tomu, aby se **stal** slavným **badatelem** [...]*);
3. kategorie: slovesný přísudek v ruštině je přeložen s pomocí složeného přísudku slovesného v češtině – 9 příkladů (vedlejší věta podmínková v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině – 2 příklady, srov.: *Если **охарактеризовать** его одним словом, то слово это неудачник – Kdybych ho **měl charakterizovat** jedním slovem, řekl bych, že to byl smolař*; vedlejší věta účelová v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině – 5 příkladů, srov.: *Для того чтобы **руководить** [...], мне понадобилось много знаний – Абыч **mohl vládnout** [...], mohl jsem získat hodně vědomostí*; vedlejší věta účinková v ruštině → složený přísudek slovesný v češtině – 2 příklady, srov.: *А дедушка был не такой человек, чтобы **позволить** себя бить и уродовать – Dědeček nebyl z těch, kdo se **nechají bít a mrzačit***);
4. kategorie: slovesný přísudek v ruštině je přeložen pomocí objektového předmětu v češtině – 1 doklad (srov.: *[...] жизнь их была в том, чтобы [...] **сделать** людьми – [...] žili jen pro нас pro děti, aby [...] pomohli nám **postavit se** на vlastní nohy*);
5. kategorie: slovesný přísudek v ruštině je převeden do češtiny pomocí PU – 6 dokladů (vedlejší věta účinková v ruštině → PU zřetele v češtině – 1 doklad, srov.: *«Я уже стар, чтобы **бродить** и путешествовать» – „Už jsem starý **na bloumání** a cestování“*; vedlejší věta účelová v ruštině → PU účelu subjektové v češtině – 1 doklad, srov.: *Девушки приходили к нам на остров, чтобы **пускать** по реке венки – [...] přicházely k nám na ostrov dívky **pouštět** по řece věnečky*; vedlejší věta účelová v ruštině → PU účelu v češtině – 1 doklad, srov.: *Чтобы **развлечь** гостей, тетя Вера заставляла свою дочь Надю [...] – Nutila svou dceru Nadu, aby **pro zábavu** hostí hrála [...]*; vedlejší věta srovnávací v ruštině →

PU přirovnání v češtině – 3 doklady, srov.: «*Неужели у царя нет другого дела, чем красоваться перед людьми?*» – „*To nemá car jiné starosti než se předvádět lidem?*“); 6. kategorie: ruské vedlejší větě předmětové odpovídá česká vedlejší věta předmětová – 10 příkladů. Ruskému slovesnému přísudku odpovídá český slovesný přísudek – 8 příkladů (z toho 6x infinitivní tvar, srov.: *До сих пор я не знаю, как называть это состояние* – *Dodnes nevím, jak tento stav nazvat*; 1x syntetický tvar, srov.: *Никто толком не знал, как праздновать такие юбилеи [...]* – *Nikdo kloudně nevěděl, jak se oslavuje takové výročí [...]*; 1x analytický tvar, srov.: *Прежде всего надо решить, в чем позировать* – *Především je třeba rozhodnout, v čem budete pózovat*), složený přísudek slovesný – 1 příklad (srov.: *Я не знал, что делать [...]* – *Nevěděl jsem, co mám dělat [...]*) nebo podmět – 1 příklad (srov.: *Я понимал, что бесполезно говорить правду* – *Chápal jsem, že je zbytečné mluvit pravdu*).

Ruský předmět, vyjádřený infinitivem, může být subjektový (59 dokladů) nebo objektový (82 dokladů). Subjektový předmět je v češtině vyjádřen neinfinitivním předmětem – 3 doklady (srov.: *Мы даже осмелились намекнуть [...]* – *Dokonce jsme si troufli jemnou připomínku [...]*), subjektivním předmětem – 18 dokladů (srov.: *Я помог маме накрыть новогодний стол* – *Pomohl jsem mamince prostřít stůl*), podmětem – 1 doklad (srov.: *[...] я успел еще раз побывать в яру* – *[...] podařilo se mi ještě jednou pobýt v jaru*), slovesným přísudkem – 23 dokladů (syntetické tvary sloves – 19 dokladů, srov.: *Со мной не рекомендую шутковать* – *Nedoporučuji vám, abyste se mnou žertovali*; analytické tvary sloves – 4 doklady, srov.: *Я поклялся не писать большие никаких рассказов* – *Zapřísáhl jsem se, že už víc nebudu psát povídky*), přísudkem jmenným se sponou – 1 doklad (srov.: *Я мечтал быть бродячим певцом [...]* – *Snil jsem, že budu toulavým pěvcem [...]*), složeným přísudkem jmenným se sponou – 2 doklady (srov.: *Дина обещала стать знаменитой певицей [...]* – *Z Diny tedy mohla být skvělá zpěvačka [...]*), složeným přísudkem slovesným – 6 dokladů (srov.: «*А что же ты думаешь делать?*» – „*Co chceš dělat?*“), PU přirovnání – 1 doklad (srov.: *Я только и мечтал быть «вторым дядей Юзеи»* – *Nesnil jsem o ničem jiném než být „druhým strýčkem Juzou“*), PU účelu – 1 doklad (srov.: *Мальчик принес продавать землянику* – *Přinesl na prodej jahody, trávniče*), neshodným přívlastkem – 2 doklady (srov.: «*Ишь чего выдумал* – *портить глаза!*» – „*To je nápad, takhle si kazit oči!*“) nebo oznamovací infinitivní větou – 1 doklad (srov.: *Затрудняюсь сказать* – *Těžko říct*).

Objektový předmět může mít v češtině podobu neinfinitivního předmětu – 4 doklady (srov.: *Купаться ночью – это завела Соня – Noční koupání k nám zavedla Soňa*), objektového předmětu – 24 dokladů (srov.: *Я боялся спросить ее [...] – Bátl jsem se jí zeptat [...]*), vedlejší věty se slovesným přísudkem – 39 dokladů (syntetické tvary slovesných přísudků, srov.: *Завещала та женщина положить розу на ее могилу – Žena si vyžádala, aby jí tu růži položili na hrob*), vedlejší věty předmětné s přísudkem jmenným se sponou – 3 doklady (srov.: *[...] и предложил Катюше стать его женой – [...] a nabídl Marusje, aby se stala jeho ženou*), složeného přísudku slovesného – 9 dokladů (srov.: *Я звал ее, просил нить [...] – Zavolal jsem na ni, poprosil, aby mi dala nárít [...]*), PU času – 1 doklad (srov.: *Она мне мешала читать – Rušila mě při četbě*), PU účelu – 1 doklad (srov.: *Я принес ей почитать [...] – Přinesl jsem jí ke čtení [...]*) nebo neshodného přívlastku – 1 doklad (srov.: *[...] то Лева считал себя обязанным все ей предъявить [...] – [...] považoval za svou povinnost všechno jí veřejně vytknout [...]*).

Ruský neshodný přívlastek je v češtině vyjádřen pomocí neshodného přívlastku – 23 dokladů (srov.: *[...] приказ в двадцать четыре часа переселиться в гетто – [...] a rozkaz přestěhovat se během čtyřiaadvaceti hodin do ghetta*), podmětu – 4 doklady (srov.: *Впрочем, большая ошибка считать, что все французы брюнеты – Ostatně byl by omyl domnívat se, že všichni Francouzi jsou bruneti*), slovesného přísudku – 7 dokladů (syntetické tvary sloves – 6 dokladů, srov.: *У нее была страсть пугать меня телеграммами – Vášnivě ráda mi vyhrožovala telegramy*; analytický tvar sloves – 1 doklad, srov.: *Когда я имел неосторожность высказать предположение [...] – Když jsem neopatrně vyslovil svou domněnku [...]*), vedlejší věty obsahové se slovesným přísudkem – 17 dokladů (syntetické tvary sloves – 15 dokladů, srov.: *[...] а требование бабушки поменьше болтать [...] – [...] a babiččina žádost, aby trochu méně tlachali [...]*; analytické tvary sloves – 2 doklady, srov.: *И встала проблема – чем заняться? – A nastal problém, co bude dělat*), vedlejší věty obsahové s přísudkem jmenným se sponou – 1 doklad (srov.: *[...] многие имели нахальную мечту стать писателями – [...] mnozí začali drze snít o tom, že z nich budou spisovatelé*), složeného přísudku slovesného – 1 doklad (srov.: *[...] где молодежь имела обыкновение гулять вечером на платформе [...] – [...] kde měla mládež v době příjezdu večerního vlaku na peróně korzo*), vedlejší věty obsahové se složeným přísudkem slovesným – 3 doklady (srov.: *Какая корысть студентам [...] заниматься [...] с Рахилью [...] – Jaký zisk měli vysokoškoláci [...] z toho, že dávali Rachel lekce [...]*), předmětu – 2 doklady (srov.: *[...] освобождает от необходимости сидеть в очереди [...]*).

– [...] *aby tu ušetřila **sezení** v čekárně [...]*), objektového předmětu – 2 doklady (srov.: [...] *что он даже не давал себе труда на нас **сердиться** – [...] že se dokonce ani nenamáhal **rozzlobit se na nás***), PU účelu subjektového – 1 doklad (srov.: [...] *возникла идея поехать в Россию, **посмотреть** родные места – [...] usmyslil se, že pojedou do Ruska **podívat se na rodný kraj***) nebo bezpodmětné (jednočlenné) věty – 1 doklad (srov.: [...] *и особенного повода **выворачивать** планету наизнанку не было – [...] a **neбыло** прощ **пřevracet svět***).

Ruský infinitiv ve funkci příslivečného určení účelu (PU) může být subjektivý (29 dokladů) nebo objektivý (14 dokladů). PU subjektivé je v češtině vyjádřeno PU účelu neinfinitivním – 4 doklady (srov.: *Впрочем, он скоро уехал **учиться** [...]* – *Ostatně brzy odjel **na studie** [...]*), PU účelu subjektivým – 17 dokladů (srov.: *Молиться ходили в соседнюю деревню – **Modlit se** ходили lidé do sousední vesnice*), vedlejší větou účelovou se slovesným přísudkem – 4 doklady (ve všech případech syntetický tvar slovesa, srov.: *Бабушка [...] прилегла **отдохнуть** – Babička [...] a lehla si, aby **si odpočinula***), složeným přísudkem slovesným – 2 doklady (srov.: *Старик кинулся **бежать** – Stařec se **dal na útěk***), subjektivým PU – 1 doklad (srov.: *Он ездил **охотиться** даже в Африку – Jezdil **lovit** dokonce až do Afriky*) nebo PU času – 1 doklad (srov.: *Они уходили **зимовать** в затоны [...]* – *Odjížděly **na zimu** do stálého přístaviště*).

PU objektivé může mít v češtině podobu PU účelu objektivého – 8 dokladů (srov.: *Мама вышла **проводить** меня в переднюю – Maminka mě **šla vyprovodit** do před síně*), vedlejší věty účelové se slovesným přísudkem – 4 doklady (syntetické formy sloves, srov.: *Он приехал **навестить** бабушку – [...] přijel, aby **navštívil** бабушку*), složeného přísudku slovesného – 1 doklad (srov.: [...] *а нахал Терещенко стал ходить к нам якобы **смиать** штиблеты [...]* – [...] *ale drzoun Tereščenko k nám začal chodit pod záminkou, že **si chce dát ušít** kapaše [...]*) nebo PU místa – 1 doklad (srov.: [...] *ходила с ним **гулять** по Базелю [...]* – [...] *chodila s ním **na procházku** по Basileji [...]*).

Ruský podmět může být v češtině vyjádřen pomocí podmětu – 30 dokladů (srov.: *Мне нравилось **думать** [...]* – *Líbila se mi **пředстава** [...]*), slovesného přísudku – 6 dokladů (všechny příklady mají syntetické tvary, srov.: *Самое правильное было бы нам **повернуться и уйти** – Nejlepší by bylo, kdybychom se **отоčili** a **odešli***), složeného přísudku slovesného – 1 doklad (srov.: *Придраться к этому ответу было невозможно – Ničeho **závadného** se Tregubov na této odповěди **nemohl chytit***), neinfinitivního předmětu – 1 doklad (srov.: *Курить нам **запрещалось** – **Кouření** jsme **měли zakázáno***), subjektového předmětu –

1 doklad (srov.: *Обещать и обмануть – не по-мужски – Slibovat a oklamat, to chlap nedělá!*) nebo bezpodmětné (jednočlenné) věty – 1 doklad (srov.: *[...] и без чего жить было трудно – [...] a bez čeho se těžko žilo*).

Práce je opatřena ruským resumé a seznamem použité literatury.

РЕЗЮМЕ

Наша дипломная работа называется *Использование инфинитива в русском и чешском языках*. Её целью является характеристика и сопоставление конструкций с инфинитивом в русском и чешском языке. В работе нами была совершена попытка охарактеризовать все те явления, которые были обнаружены нами в русской и чешской научной литературе. В дальнейшем мы проиллюстрировали в работе эти характеристики на практических примерах.

Наша работа разделена на две основные части: теоретическую и практическую. В теоретической части мы даём определение понятию «инфинитив» и выявляем значение инфинитива в каждом из двух языков, опираясь на научную литературу. Частота употребления инфинитива в русском языке выше, чем в чешском. Русский язык предпочитает неличные, неспрягаемые формы глагола (инфинитив, причастия, деепричастия, отглагольные существительные) определённым. В теоретической части мы также уделяем внимание описанию истории русского и чешского инфинитива. Следует отметить, что в теоретической части мы, в основном, сосредоточились на инфинитиве с точки зрения синтаксиса. Нами были описаны функции инфинитивных конструкций в односоставных и двусоставных предложениях в русском и чешском языке.

Заметим, что в односоставных предложениях в русском языке конструкции с инфинитивом выполняют следующие функции: единого главного члена односоставных предложений, сложного глагольного члена односоставных предложений, инфинитивного главного члена односоставных предложений (инфинитивные предложения) или обстоятельства ограничения. Вопрос инфинитивных предложений в лингвистике неоднозначен; в научной литературе он рассматривается по-разному, и существуют различные взгляды не только на сами предложения, но и на их распределение.

Некоторые авторы (Flídřová – Žaža 2005) избегают употребления термина *односоставное предложение*, считая его неточным. Они предпочитают такие определения как *предложения с выраженным подлежащим* и *предложения без подлежащего*. Вышеупомянутые исследователи также не употребляют такие термины как *сказуемое «двусоставного» предложения* и *единый главный член «односоставного» предложения* в связи с тем, что они выполняют, в сущности, одну и ту же функцию. Оба термина заменены общим – *предикат*.

В двусоставных предложениях в русском языке инфинитив выполняет функцию главных или второстепенных членов предложения. К главным членам предложения относятся подлежащее и сказуемое, к второстепенным – дополнение, обстоятельство и определение. Русский инфинитив, в отличие от чешского, никогда не встречается в функции дуплекси́ва.

В конце теоретической части мы описываем придаточные предложения, в которых инфинитивом выражено сказуемое.

В практической части нами представлена выборка (803 примера), полученная на основе анализа языка произведений русской художественной литературы и соответствующих чешских переводов (на материале произведений А. Н. Рыбакова – *Тяжёлый песок* и К. Г. Паустовского – *Повесть о жизни*). Данный языковой материал был проанализирован и распределён нами на несколько групп в зависимости от синтаксической функций, выполняемых инфинитивными конструкциями в русском языке и их чешскими эквивалентами.

В односоставных предложениях в русском языке инфинитивные конструкции чаще всего выполняют следующие функции: сложного глагольного единого члена односоставных предложений (191 случаев), инфинитивного члена в инфинитивных предложениях (66 случаев), единого члена односоставных предложений (44 случая). В функции обстоятельства ограничения инфинитив выступает в нашей выборке в 14 случаях. Всего нами было найдено 315 случаев односоставных предложений, содержащих инфинитивные конструкции.

В односоставных предложениях в русском языке инфинитивные конструкции чаще всего выполняют следующие функции: сложного глагольного единого члена односоставных предложений (191 случаев), инфинитивного члена в инфинитивных предложениях (66 случаев), единого члена односоставных предложений (44 случая). В функции обстоятельства ограничения инфинитив выступает в нашей выборке в 14 случаях. Всего нами было найдено 315 случаев односоставных предложений, содержащих инфинитивные конструкции.

Русский сложный глагольный единый член односоставных предложений можно выразить чешским односоставным предложением – 31 случай (2 тип – 2 случая, ср.: [...] и мне опять захотелось заплакать – [...] a zase mi bylo do pláče; 3 тип – 27 случаев, ср.: [...] и это, моя, надо иметь в виду – [...] to je nutno mít na zřeteli; 5 тип – 1 случай, ср.: Людям нечем дышать [...] – Nedá se tam dýchat [...]; 6 тип – 1 случай, ср.: Словом,

с ним было о чем поговорить [...] – Zkrátka bylo o čem si s ním porozprávět [...]), повествовательным инфинитивным предложением – 2 случая (2 тип – 1 случай, ср.: *Стоит ли о них говорить? – Nač o nich hovořit!*; 5 тип – 1 случай, ср.: [...] o deňo u говорить нечего [...] – [...] a co teprv říci o deňu [...]), подлежащим – 14 случаев (2 тип – 10 случаев, ср.: *Стоило мне посмотреть [...] – Stačilo mi zhlédnout [...]*; 3 тип – 4 случая, ср.: «В двенадцать лет, конечно, можно верить всему» – „Ve dvanácti letech ovšem je možné věřit všemu“), простым глагольным сказуемым – 34 случая (2 тип – 15 случаев, 7 синтетических случаев, ср.: *Стоило надуть губы [...] – Stačilo, aby našpulila rty [...]*, 8 аналитических случаев, ср.: *Мне хотелось нить – Rád bych se byl napil*; 3 тип – 14 случаев, 9 синтетических случаев, ср.: *И Рахленков можно понять – Stanovisko starých Rachlenkových docela chápu*, 5 аналитических случаев, ср.: *Их можно было увидеть только у нас на окраине – Vidali jsme je pouze tu, kdo jsme bydleli na okraji*; 5 тип – 5 случаев, 1 аналитический случай, ср.: [...] яблоку негде упасть – [...] že by jablko nepropadlo, 3 синтетических случая, ср.: [...] дальше ехать некуда – [...] s ním už to prostě dál nešlo, 1 случай со синтетическим и аналитическим глаголами, ср.: [...] некому о нем позаботиться, постирать, заштопать, накормить, подать лекарство [...] – [...] nemá nikoho, kdo by se o něj staral, vypral mi, zalátal ponožku, uvařil, podal lék [...]), сложным составным именным сказуемым – 5 случаев (2 тип – 1 случай, ср.: *И моему отцу тоже следовало стать доктором медицины – Z mého otce měl být taky doktor medicíny*; 3 тип – 4 случая, ср.: *Каждое ее слово можно отлить из золота – Každé její slovo by mohlo být odlito ze zlata*), сложным глагольным сказуемым – 90 случаев (2 тип – 34 случая, ср.: *Лизу пришлось отпустить – Lizu jsme museli propustit*; 3 тип – 46 случаев, ср.: «Мне надо кое-что купить» – „Musím si něco koupit“; 4 тип – 1 случай, ср.: «Нету мне смысла смеяться» – ответил старик – „Co bych si dělal legraci,“ odpověděl děda; 5 тип – 9 случаев, ср.: «Иначе не с чего жить» – „Jinak by neměl z čeho žít“; 6 тип – 1 случай, ср.: [...] ему было с чем сравнивать [...] – [...] mohl srovnávat [...]), неинфинитивным дополнением – 4 случая (2 тип – 1 случай, ср.: [...] каждый знал свое место и что ему надлежало делать – [...] každý člen znal své místo a povinnosti; 3 тип – 2 случая, ср.: *Ничего мне не надо было объяснять [...] – Nepotřeboval jsem žádné vysvětlení [...]*; 6 тип – 1 случай, ср.: *Моей матери Рахили было в кого стать красавицей – Moje matka Rachel měla po kom zdědit krásu*), субъективным дополнением – 4 случая (2 тип, ср.: *Мне хотелось поменяться с воробьем судьбой – Zatoužil jsem vyměnit si osud s tímto vrabcem*), объективным дополнением – 2 случая (2 тип, ср.: *Ей захотелось познакомиться*

с хорошеньким мальчиком [...] – *Zatoužila seznámit se s hezkým mládenečkem [...]*), субъективным обстоятельством цели – 1 случай (3 тип, ср.: «*Иди к себе, скоро пора ложиться*» – „*Jdi do svého pokoje, brzy si půjdeš lehnout*“) или несогласованным определением – 3 случая (2 тип – 1 случай, ср.: *Хотелось дотронуться до их белоснежных громад* – *Měli jsme chuť dotknout se jejich sněhobílých kup*; 3 тип – 1 случай, ср.: *Пора решать* [...] – *Mám nejvyšší čas se rozhodnout [...]*; 5 тип – 1 случай, ср.: [...] *а уж о красоте и великолепии Рахили и говорить нечего* [...] – [...] *а о kráse a úchvatnosti Rachel škoda mluvit* [...]).

Мы выделяем 3 типа русских инфинитивных предложений – предложения, выражающие объективную неосуществимость или неизбежность действия, предложения, выражающие желание, желательность действия и предложения, выражающие субъективную необходимость, обязательность действия.

В предложениях, выражающих объективную неосуществимость или неизбежность действия, инфинитивный член выражается при помощи чешского повествовательного инфинитивного предложения – 1 случай (ср.: *Снова ждать и томиться, томиться и ждать* – *Znova čekat a mučit se, mučit se a čekat*) или глагольного сказуемого – 1 случай (ср.: «*Мне туда идти через силу*» – „*Já bych tam nedošel*“).

В предложениях, выражающих желание и желательность действия, русский инфинитивный член выражается с помощью чешского односоставного предложения – 1 случай (ср.: «*Как будто бы и думать вам не о чем!*» – „*Jako by nebylo o čem přemýšlet!*“) или глагольного сказуемого – 1 случай (ср.: «*Мне бы добраться до Клондайка* [...]» – „*Jen kdybych se dostal do Klondajku [...]*“).

Предложения, выражающие субъективную необходимость, обязательность действия, двоякого типа: невопросительные (23 случая) и вопросительные (39 случаев). Невопросительные предложения и форма инфинитивного члена:

а) инфинитив без частицы бы и без дательного субъекта можно на чешский язык перевести с помощью:

повествовательного инфинитивного предложения – 4 случая (ср.: «*Защищать евреев*» – „*Chránit Židy*“);

повелительного инфинитивного предложения – 3 случая (ср.: «*Найти оперу!*» – „*Najít operu!*“);

подлежащего – 1 случай (ср.: «*Чертовски чудесно жить!*» – „*Život je ďábelsky krásný!*“);

простого глагольного сказуемого – 6 случаев (5 синтетических случаев, ср.: «*Выходите немедленно из театра!*» – „*Ihned opust’te divadlo!*“; 1 аналитический случай, ср.: «*С ума сойти из-за вас!*» – „*Člověk by se z vás zbláznil!*“);

сложного глагольного сказуемого – 2 случая (ср.: «*Где там догадаться!*» – „*Jak si to má člověk domyslet?*“).

б) инфинитив без частицы бы и с дательным субъекта можно на чешский язык перевести с помощью:

повествовательного инфинитивного предложения – 1 случай (ср.: «*Вам в Лоеве грушами торговать, а не пароходы водить по Днепру!*» – „*Takhle v Lojevě prodávat hrušky, a ne řídit parník na Dněpu!*“);

подлежащего – 1 случай (ср.: «*Мне о вас думать – и то радость*» – „*Mně stačí na vás pomyslet, i to je pro mne radost!*“);

простого глагольного сказуемого – 4 случая (3 синтетических случая, ср.: «*А на остальные мне наплевать!*» – „*A na ostatní kašlu!*“; 1 аналитический случай, ср.: «*Мне видно, век бедовать с шарманкой*» – „*Já už asi celý život budu třít bídu s flašinetem!*“).

с) инфинитив с частицей бы на чешском языке выражен сложным глагольным сказуемым – 1 случай (ср.: *Вот рассказать бы этим старикам историю Весницкой – Тěm staříkům bych měl vyprávět příběh Marusji Vesnické.*

Вопросительные предложения и форма инфинитива:

а) инфинитивный член в замкнутых вопросах можно перевести на чешский язык при помощи:

вопросительного инфинитивного предложения – 1 случай (ср.: «*Забрать?*» – спрашивает отец. «*Некуда забирать,*» – отвечаю я. – „*Vzít ji k nám?*“ zeptal se otec. „*Knám ji vzít nemůžete,*“ odpověděl jsem.);

сложного глагольного сказуемого – 3 случая (ср.: «*Прийти к нам с мамой?*» «*Нет, зачем же, приходи один.*» – „*Mám přijít s maminkou?*“ „*Ne, proč, přijď sám.*“);

б) инфинитивный член в развернутых вопросах можно перевести при помощи:

вопросительного инфинитивного предложения – 1 случай (ср.: «*Что сообразить?*» – спросил я, не понимая – „*Co přichnout?*“ zeptal jsem se nechápavě);

простого глагольного сказуемого – 4 случая (3 синтетических случая, ср.: «*Как же быть с Костиком?*» – „*Co uděláme s Kostikem?*“; 1 аналитический случай, ср.: *Кому теперь вытягиваться «счастье»? «Тебе» – Kdo teď bude tahat „štěstí“? „Ты“;*

с) инфинитивный член в риторических вопросах можно перевести с помощью: вопросительного инфинитивного предложения – 9 случаев (ср.: «*Немного посидеть? Ах, лайдак, лайдак!*» – „*Chvilku posedět? I ty lajdáku jeden!*“); повествовательного инфинитивного предложения – 1 случай (ср.: «*Зачем давать этому изуверу деньги? Отдай!*» – „*Nač dávat peníze tomu netvorovi! Dej je sem!*“); простого глагольного сказуемого – 4 случая (1 синтетический случай, ср.: «*Зачем же нам разлучиться?*» – *встревожилась Галя* – „*Přece se takhle nerozpadnete!*“ *rozčílila se Galja*; 3 аналитических случая, ср.: *Что вам сказать? Это был Момент, Момент с большой буквы* – *Со bych vykládal?* *Byl to Okamžik, Okamžik s velkým O*); сложного глагольного сказуемого – 14 случаев (ср.: *О чем писать? Городские наши дела ей неинтересны* – *O čem jsem měl psát? Události ve městě ji nezajímají*);

д) инфинитивный член в зависимых вопросах можно перевести с помощью сложного глагольного сказуемого – 2 случая (ср.: *Я по-русски спрашиваю у полковника Щекина, позволит ли он немцу встать* – *Zeptal jsem se rusky plukovníka Ščekina, smí-li Němec vstát*).

Русский единый член односоставных предложений выражается чешским односоставным предложением – 8 случаев (ср.: *Мне было трудно дышать* – *Těžko se mi dýchalo*), подлежащим – 13 случаев (ср.: *Мне трудно было бросать гимназию [...]* – *Bylo pro mne těžké opustit gymnasium [...]*), простым глагольным сказуемым – 12 случаев (10 синтетических случаев, ср.: *Достаточно вам сказать [...]* – *Stačí, když vám řeknu [...]*, 2 аналитических случая, ср.: *Трудно уловить влияние этих вещей [...]* – *Těžko bychom zachytili vliv, jakým tyto věci [...]*), составным именным сказуемым – 1 случай (ср.: *[...] ему на все это было ровным счетом наплевать [...]* – *[...] tomu to bylo srdečně jedno [...]*), сложным глагольным сказуемым – 8 случаев (ср.: *Тяжело с этим примириться* – *Jak se s tím mám smířit?*) или несогласованным определением – 2 случая (ср.: *[...] что в России перед уроком принято читать молитву* – *[...] že v Rusku je zvukem modlit se před vyučováním*).

Русское инфинитивное обстоятельство ограничения в односоставных предложениях выражается на чешском языке с помощью односоставного предложения – 4 случая (ср.: *Было больно дышать* – *Špatně se mi dýchalo*), простого глагольного сказуемого – 4 случая (3 синтетических случая, ср.: *И нам было грустно покидать гимназию* – *A bylo nám smutno, že opouštíme gymnasium*, 1 аналитический случай, ср.:

«Скучно слышать дурака» – „*Nebudeme poslouchat takového hlupáka!*“), сложного глагольного сказуемого – 2 случая (ср.: «*Мне грустно расставаться с вами*» – „*Je mi líto, že se s vámi musím rozloučit*“), субъективного дополнения – 2 случая (ср.: *Но ему было, наверно, стыдно сознаться [...]* – *Asi se styděl přiznat [...]*), обстоятельства времени – 1 случай (ср.: *Стыдно теперь вспоминать [...]* – *Je mi teď při vzpomínce hanba [...]*) или несогласованным определением – 1 случай (ср.: *После шумной этой ночи мне было стыдно возвращаться Разгуляй* – *Po této hlučené noci mi bylo hanba vracet se na Razguljaj*).

Что касается двусоставных предложений, то в них инфинитив выступает в роли сказуемого (202 примера), дополнения (141 пример), несогласованного определения (62 примера), обстоятельства цели (43 примера) или подлежащего (40 примеров). Отдельные категории мы разделили на подкатегории в зависимости от способа выражения соответствующих эквивалентов на чешском языке. Всего нами было найдено 488 примеров с двусоставными предложениями, содержащими инфинитивные конструкции.

Русское глагольное инфинитивное сказуемое может быть или простое (28 случаев), или сложное (109 случаев). Подкатегории сложного сказуемого – сложное именное сказуемое (14 случаев), сложное составное именное сказуемое (27 случаев) и сложное глагольное сказуемое (68 случаев).

Русское простое глагольное сказуемое на чешском выражается с помощью простого глагольного сказуемого – 23 случая (13 случаев аналитических, ср.: «*Обедать будешь с аппетитом*» – „*Budeš s chutí obědvat*“, 10 случаев синтетических, ср.: *Мы будем купаться* – *Vykoupráte se*) или сложного глагольного сказуемого – 5 случаев (ср.: «*Ты будешь здесь жить?*» – „*Sopak chceš bydlet tady?*“).

Русское сложное составное именное сказуемое можно перевести при помощи простого глагольного сказуемого – 2 случая (синтетические формы глаголов, ср.: *[...] недовольные рады наклепать [...]* – *[...] kverulanti rádi drbou [...]*), составного именного сказуемого – 1 случай (ср.: *[...] мы готовы остаться голыми [...]* – *[...] že radši zůstaneme nazí [...]*), сложного составного именного сказуемого – 2 случая (ср.: *[...] человека, который вынужден быть беспощадным* – *[...] člověka, který je nucen být nelítostivý*), сложного глагольного сказуемого – 6 случаев (ср.: *Каждый из нас должен бороться [...]* – *A že každý z nás musí bojovat [...]*), субъективного дополнения –

1 случай (ср.: [...] *адвокат, неспособен ухватить* главное [...] – [...] *advokátek, neschopný postihnout jádro věci* [...]), обстоятельства цели – 1 случай (ср.: *Они [...] всегда готовы помочь* – [...] *vždycky jsou připraveni přijít ti na pomoc*) или несогласованным определением – 1 случай (ср.: [...] *и что он намерен тратить* время [...] – [...] *a že nemá náladu ztrácet čas* [...]).

Русское сложное составное именное сказуемое можно перевести с помощью чешского сложного составного именного сказуемого – 11 случаев (10 случаев содержат модальные глаголы, ср.: «*Неужели ты хочешь быть экстерном?*» – „*Snad nechceš být externistou?*“, 1 случай содержит фазисный глагол, ср.: [...] *что земля после его рассказов стала казаться* мне смертельно *интересной* [...] – [...] *že země se po jeho vyprávěních začala jevit nesmírně zajímavou* [...]), простого глагольного сказуемого – 1 случа (аналитическая форма, ср.: «*Рад был встретить тебя*» – „*Jsem rád, že jsem tě potkal*“), составного именного сказуемого – 2 случая (ср.: *Сама Галя хотела быть сельской учительницей* – *Galja sama se chystala, že se stane venkovskou učitelkou*), сложного глагольного сказуемого – 11 случаев (10 случаев – модальные глаголы, ср.: *Скептики были вынуждены замолчать* – *Skeptici museli zmlknout*, 1 случай – фазисный глагол, ср.: [...] *автомобиль перестал быть редкостью* [...] – [...] *auto přestalo být vzácností* [...]) или объективного дополнения – 2 случая (ср.: [...] *она в любую минуту была готова встать* на защиту отца – [...] *kteřá byla odhodlána ho kdykoli bránit* [...]).

Русское сложное глагольное сказуемое можно перевести на чешский язык с помощью сложного глагольного сказуемого – 47 случаев (13 случаев – русские фазисные глаголы → чешские фазисные глаголы, ср.: *Я перестал дрожать* [...] – *Přestal jsem se chvět* [...]), 1 случай – русский фазисный глагол → чешский модальный глагол, ср.: «*Не станем роптать на судьбу и на бога*» – „*Nesmíme reptat na osud a na boha*“, 23 случая – русские модальные глаголы → чешские модальные глаголы, ср.: «*Не смей его обижать!*» – „*Neopovažuj se ho urážet!*“, 10 случаев – русские интенциональные глаголы → чешские модальные глаголы, ср.: «*И не желаю понимать*» – „*A ani zbla rozumět nechci*“), простого глагольного сказуемого – 13 случаев (7 случаев – русские фазисные глаголы → чешские синтетические глаголы, ср.: *Он начал звать нас* – *Zavolal na nás*, 1 случай → чешский аналитический глагол, ср.: *Когда я кончил читать письмо* [...] – *Když jsem dočítal dopis* [...]); 2 случая – русские модальные глаголы → чешские синтетические глаголы, ср.: *Гимназист почти в каждую фразу ухитрялся вставлять слово* [...] – *Gymnasista téměř do každé věty*

*vkládal slovo [...], 1 случай – аналитический глагол, ср.: В каком-нибудь Местечке это могло вызвать землетрясение [...] – V nějakém městečku by se třeba zbořil svět [...]; 2 случая – русские интенциональные глаголы → чешские синтетические глаголы, ср.: [...] что я собираюсь заплакать [...] – [...] že natahuji moldánku), дополнения – 3 случая (русские фазисные глаголы – 2 случая, ср.: «Перестань шептаться!» – „Nech toho šeptání!“; русский модальный глагол – 1 случай, ср.: Я не мог ничего ответить – Nezmoohl jsem se na odpověď), субъективного дополнения – 2 случая (русские интенциональные глаголы, ср.: [...] гимназист, **пятавший**ся расстегнуть озбящими пальцами шинель – [...] gymnasista, který se snažil zmrzlými prsty rozepnout kabát), объективного дополнения – 2 случая (русские интенциональные глаголы, ср.: Мы пытались заговаривать с ним [...] – Pokoušeli jsme se hovořit s ním [...]) или несогласованного определения – 1 случай (ср.: [...] а тетушка Дозя, стараясь примирить отца с мамой [...] – Tetička Dozja ve snaze smířit otce s matkou [...]).*

Русские простые глагольные сказуемые в форме инфинитива в придаточных предложениях всегда синтетические. Мы определили 6 категорий:

1 категория: русское простое глагольное сказуемое → простое глагольное сказуемое – 38 случаев (русское придаточное предложение времени → чешское простое глагольное сказуемое – 3 случая, ср.: Прежде чем **вытащить** билетик, Митька долго топтался [...] → Než Mitka **vytáhl** lístek, dlouho přešlapoval [...]); русское придаточное предложение условия → чешское простое глагольное сказуемое – 3 случая, ср.: Но если **говорить** о гетто, то первый памятник – детям гетто – Ale **mluvíme-li** o ghettu, patří první pomník dětem ghetta; русское придаточное предложение цели → чешское простое глагольное сказуемое – 32 случая, ср.: Я остановился сбоку, чтобы **не мешать** им смотреть на «картину» – Stoupl jsem si stranou, abych jim **nepřekážel**);

2 категория: русское простое глагольное сказуемое → чешское составное именное сказуемое – 1 случай (ср.: Может быть, он был рожден для того, чтобы **сделаться** знаменитым **исследователем** [...] – Snad byl zrozen k tomu, aby se stal slavným **badatelem** [...]);

3 категория: русское простое глагольное сказуемое → чешское сложное глагольное сказуемое – 9 примеров (русское придаточное предложение условия → чешское сложное глагольное сказуемое – 2 příklady, ср.: Если **охарактеризовать** его одним словом, то слово это неудачник – Kdybych ho **měl charakterizovat** jedním slovem, řekl bych, že to byl smolař; русское придаточное предложение цели → чешское сложное

глагольное сказуемое – 5 примеров, ср.: *Для того чтобы **руководить** [...], мне понадобилось много знаний – Abych **mohl vládnout** [...], mohl jsem získat hodně vědomostí;*

русское придаточное предложение следствия → чешское сложное глагольное сказуемое – 2 примера, ср.: *А дедушка был не такой человек, чтобы **позволить** себя бить и уродовать – Dědeček nebyl z těch, kdo se **nechají bít a mrzačit**);*

4 категория: русское простое глагольное сказуемое → чешское объективное дополнение – 1 случай (ср.: *[...] жизнь их была в том, чтобы [...] **сделать** людьми – [...] žili jen pro nás pro děti, aby [...] pomohli nám **postavit se na vlastní nohy**);*

5 категория: русское простое глагольное сказуемое → чешское обстоятельство – 6 случаев (русское придаточное предложение следствия → чешское обстоятельство

ограничения – 1 случай, ср.: *«Я уже стар, чтобы **бродить и путешествовать**» –*

*„Už jsem starý **na bloumání a cestování**“;* русское придаточное предложение цели →

чешское субъективное обстоятельство цели – 1 случай, ср.: *Девушки приходили к нам на остров, чтобы **пускать** по реке венки – [...] přicházely k nám na ostrov dívky **pouštět***

po řece věnečky; русское придаточное предложение цели → чешское обстоятельство

цели – 1 случай, ср.: *Чтобы **развлечь** гостей, тетя Вера заставляла свою дочь Надю [...] – Nutila svou dceru Nadu, aby **pro zábavu** hostí hrála [...];* русское придаточное

предложение сравнения → чешское обстоятельство сравнения – 3 случая, ср.:

*«Неужели у царя нет другого дела, чем **красоваться** перед людьми?» – „To nemá car jiné starosti než **se předvádět lidem**?“);*

6 категория: русское придаточное предложение дополнительное → чешское придаточное предложение дополнительное – 10 примеров. Русское простое глагольное

сказуемое → чешское простое глагольное сказуемое – 8 примеров (6х инфинитивная форма, ср.: *До сих пор я не знаю, как **назвать** это состояние – Dodnes nevím, jak tento stav **nazvat**;*

1х синтетическая форма, ср.: *Никто толком не знал, как **праздновать** такие юбилеи [...] – Nikdo kloudně nevěděl, jak **se oslavuje** takové výročí [...];*

1х аналитическая форма, ср.: *Прежде всего надо решить, в чем **позировать** – Především je třeba rozhodnout, v čem **budete pózovat**), → сложное глагольное сказуемое –*

1 пример (ср.: *Я не знал, что **делать** [...] – Nevěděl jsem, co **mám dělat** [...])*

или подлежащее – 1 пример (ср.: *Я понимал, что бесполезно **говорить** правду – Chápal jsem, že je zbytečné **mluvit** pravdu).*

Русское инфинитивное дополнение может быть субъективным (59 случаев) или объективным (82 случаев). Субъективное дополнение на чешский язык можно

перевести при помощи неинфинитивного дополнения – 3 случая (ср.: *Мы даже осмелились **намеркнуть** [...] – Dokonce jsme si troufli jemnou **připomínku** [...]*), субъективного дополнения – 18 случаев (ср.: *Я помог маме **накрыть** новогодний стол – Pomohl jsem mamince **prostrít stůl***), подлежащего – 1 случай (ср.: *[...] яуснел еще раз **побывать** в яру – [...] podařilo se mi ještě jednou **pobýt** v jaru*), простого глагольного сказуемого – 23 случая (19х синтетические формы глагола, ср.: *Со мной не рекомендую **шутковать** – Nedoporučuji vám, abyste se mnou **žertovali***; 4х аналитические формы глагола, ср.: *Я поклялся **не пусать** больше никаких рассказов – Zapřísáhl jsem se, že už víc **nebudu psát** povídky*), составного именного сказуемого – 1 случай (ср.: *Я мечтал **быть** бродячим **певцом** [...] – Snil jsem, že **budu** toulavým **pěvcem** [...]*), сложного составного именного сказуемого – 2 случая (ср.: *Дина обещала **стать** знаменитой **певицей** [...] – Z Diny tedy **mohla být** skvělá **zpěvačka** [...]*), сложного глагольного сказуемого – 6 случаев (ср.: *«А что же ты думаешь **делать**?» – „Со **chceš dělat**?“*), обстоятельства сравнения – 1 случай (ср.: *Я только и мечтал **быть** «вторым дядей Юзей» – Nesnil jsem o ničem jiném než **být** „druhým strýčkem Juzou“*), обстоятельства цели – 1 случай (ср.: *Мальчик принес **продавать** землянику – Přinesl **na prodej** jahody, trávniče*), несогласованного определения – 2 случая (ср.: *«Ишь чего выдумал – **портить** глаза!» – „To je nápad, takhle **si kazit** oči!“*) или повествовательного инфинитивного предложения – 1 случай (ср.: *Затрудняюсь **сказать** – Těžko **říct***).

Объективное дополнение выражено на чешском языке при помощи неинфинитивного дополнения – 4 случая (ср.: ***Купаться** ночью – это завела Соня – Noční **kouprání** k nám zavedla Soňa*), объективного дополнения – 24 случая (ср.: *Я боялся **спросить** ее [...] – Báł jsem se jí **zeptat** [...]*), придаточного предложения с простым глагольным сказуемым – 39 случаев (синтетические формы сказуемого, ср.: *Завещала та женщина **положить** розу на ее могилу – Žena si vyžádala, aby jí tu růži **položili** na hrob*), придаточного предложения дополнительного со составным именным сказуемым – 3 случая (ср.: *[...] и предложил Катюше **стать** его женой – [...] a nabídl Marusje, aby se **stala** jeho **ženou***), сложного глагольного сказуемого – 9 случаев (ср.: *Я звал ее, просил **нуть** [...] – Zavolał jsem na ni, poprosil, aby mi **dala napít** [...]*), обстоятельства времени – 1 случай (ср.: *Она мне мешала **читать** – Rušila mě **při četbě***), обстоятельства цели – 1 случай (ср.: *Я принес ей **почитать** [...] – Přinesl jsem jí **ke čtení** [...]*) или несогласованного определения – 1 случай (ср.: *[...] то Лева счел себя обязанным все ей **предъявить** [...] – [...] považoval za svou povinnost všechno jí veřejně **vytknout** [...]*).

Русское несогласованное определение на чешском выражено с помощью несогласованного определения – 23 случая (ср.: [...] *приказ в двадцать четыре часа переселиться в гетто* – [...] *a rozkaz přestěhovat se během čtyřadvaceti hodin do ghetta*), подлежащего – 4 случая (ср.: *Впрочем, большая ошибка считать, что все французы брюнеты* – *Ostatně byl by omyl domnívat se, že všichni Francouzi jsou bruneti*), простого глагольного сказуемого – 7 случаев (6х синтетические формы глаголов, ср.: *У нее была страсть пугать меня телеграммами* – *Vášnivě ráda mi vyhrožovala telegramy*; 1х аналитическая форма глагола – 1 случай, ср.: *Когда я имел неосторожность высказать предположение [...]* – *Když jsem neopatrně vyslovil svou domněnku [...]*), придаточного предложения изъяснительного с простым глагольным сказуемым – 17 случаев (15х синтетические формы глаголов, ср.: [...] *а требование бабушки поменьше болтать [...]* – [...] *a babiččina žádost, aby trochu méně tlachali [...]*; 2х аналитические формы глаголов – 2 случая, ср.: *И встала проблема – чем заняться?* – *A nastal problém, co bude dělat*), придаточного предложения изъяснительного со составным именным сказуемым – 1 случай (ср.: [...] *многие имели нахальную мечту стать писателями* – [...] *mnozí začali drze snít o tom, že z nich budou spisovatelé*), сложного глагольного сказуемого – 1 случай (ср.: [...] *где молодежь имела обыкновение гулять вечером на платформе [...]* – [...] *kde měla mládež v době příjezdu večerního vlaku na peróně korzo*), придаточного предложения изъяснительного со сложным глагольным сказуемым – 3 случая (ср.: *Какая корысть студентам [...] заниматься [...] с Рахилью [...]* – *Jaký zisk měli vysokoškoláci [...] z toho, že dávali Rachel lekce [...]*), дополнения – 2 случая (ср.: [...] *освобождает от необходимости сидеть в очереди [...]* – [...] *aby ti ušetřila sezení v čekárně [...]*), объективного дополнения – 2 случая (ср.: [...] *что он даже не давал себе труда на нас сердиться* – [...] *že se dokonce ani nenamáhal rozlobit se na nás*), субъективного обстоятельства цели – 1 случай (ср.: [...] *возникла идея поехать в Россию, посмотреть родные места* – [...] *usmyslil se, že pojedou do Ruska podívat se na rodný kraj*) или односоставного предложения – 1 случай (ср.: [...] *и собенного повода выворачивать планету наизнанку не было* – [...] *a nebylo proč převracet svět*).

Русский инфинитив в роли обстоятельства цели может быть субъективный (29 примеров) или объективный (14 примеров). Субъективное обстоятельство на чешском выражено при помощи неинфинитивного обстоятельства – 4 случая (ср.: *Впрочем, он скоро уехал учиться [...]* – *Ostatně brzy odjel na studie [...]*),

субъективного обстоятельства цели – 17 случаев (ср.: *Молиться* ходили в соседнюю деревню – *Modlit se chodili lidé do sousední vesnice*), придаточного предложения цели с простым глагольным сказуемым – 4 случая (4х синтетические формы глагола, ср.: *Бабушка [...] прилегла отдохнуть* – *Babička [...] a lehla si, aby si odpočinula*), сложного глагольного сказуемого – 2 случая (ср.: *Старик кинулся бежать* – *Stařec se dal na útěk*), субъективного обстоятельства цели – 1 случай (ср.: *Он ездил охотиться даже в Африку* – *Jezdil lovit dokonce až do Afriky*) или обстоятельства времени – 1 случай (ср.: *Они уходили зимовать в затоны [...]* – *Odjížděly na zimu do stálého přístaviště*).

Объективное обстоятельство цели можно перевести при помощи объективного обстоятельства цели – 8 случаев (ср.: *Мама вышла проводить меня в переднюю* – *Matinka mě šla vyprovodit do předsíně*), придаточного предложения цели с простым глагольным сказуемым – 4 случая (синтетические формы глагола, ср.: *Он приехал навещать бабушку* – *[...] přijel, aby navštívil babičku*), сложного глагольного сказуемого – 1 случай (ср.: *[...] а нахал Терещенко стал ходить к нам якобы шить штиблеты [...]* – *[...] ale drzoun Tereščenko k nám začal chodit pod záminkou, že si chce dát ušít kamaše [...]*) или обстоятельства места – 1 случай (ср.: *[...] ходила с ним гулять по Базелю [...]* – *[...] chodila s ním na procházku po Basileji [...]*).

Русское подлежащее можно выразить чешским подлежащим – 30 случаев (ср.: *Мне нравилось думать [...]* – *Líbila se mi představa [...]*), простым глагольным сказуемым – 6 случаев (синтетические формы, ср.: *Самое правильное было бы нам повернуться и уйти* – *Nejlepší by bylo, kdybychom se otočili a odešli*), сложным глагольным сказуемым – 1 случай (ср.: *Придраться к этому ответу было невозможно* – *Ničeho závadného se Tregubov na této odpovědi nemohl chytit*), неинфинитивным дополнением – 1 случай (ср.: *Куриль нам запрещалось* – *Kouření jsme měli zakázáno*), субъективным дополнением – 1 случай (ср.: *Обещать и обмануть – не по-мужски* – *Slibovat a oklamat, to chlap nedělá!*) или односоставным предложением – 1 случай (ср.: *[...] и без чего жить было трудно* – *[...] a bez čeho se těžko žilo*).

В конце работы мы приводим список использованной литературы.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Excerpované prameny:

PAUSTOVSKIJ, K. G.: *Román o životě*. Přeložila Zdeňka Psůtková. Odeon, Praha 1972.

RYBAKOV, A. N.: *Těžký písek*. Přeložila Vlasta Tafelová. Lidové nakladatelství, Praha 1982.

ПАУСТОВСКИЙ, К. Г.: *Повесть о жизни*. Москва, Художественная литература, 1968.

РЫБАКОВ, А. Н.: *Тяжелый песок*. Москва, Художественная литература, 1985.

Odborná literatura

BARNETOVÁ, V., a kol.: *Русская грамматика 1*. Academia, Praha 1979.

BARNETOVÁ, V., a kol.: *Русская грамматика 2*. Academia, Praha 1979.

BAUER, J. – GREPL, M.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1980.

BAUER, J. – MRÁZEK, R. – ŽAŽA, S.: *Příruční mluvnice ruštiny pro Čechy II. Skladba*. SPN, Praha 1979.

DOLEŽELOVÁ, E.: *Лекции по морфологии русского языка*. Skriptum. Masarykova univerzita, Brno 2006.

FLÍDROVÁ, H.: *O některých rozdílech v užití ruského a českého infinitivu*. In: *Rossica Olomucensia XLVII*. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2008, 5–11.

FLÍDROVÁ, H. – ŽAŽA, S.: *Синтаксис русского языка в сопоставлении с чешским*. Skriptum. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2005.

GREPL, M. – KARLÍK, P.: *Skladba spisovné češtiny*. SPN, Praha 1986.

HAVRÁNEK, B. (red.): *Příruční mluvnice ruštiny I. Hláskosloví a tvarosloví*. SPN, Praha 1976.

KARLÍK, P. – NEKULA, M. – RUSÍNOVÁ, Z. (red.): *Příruční mluvnice češtiny*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2012.

KUBÍK, M. (red.): *Русский синтаксис в сопоставлении с чешским*. SPN, Praha 1982.

LAMPRECHT, A. – ŠLOSAR, D. – BAUER, J.: *Historická mluvnice češtiny*. SPN, Praha 1986.

SVOBODA, K.: *Infinitiv v současné spisovné češtině*. Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1962.

ИВАНОВ, В. В.: *Историческая грамматика русского языка*. Москва, Просвещение, 1964.

ШВЕДОВА, Н. Ю. (ред.): *Русская грамматика I–II*. Москва, Наука, 1980.

ШВЕДОВА, Н. Ю. – ЛОПАТИН, В. В. (ред.): *Русская грамматика*. Москва, Русский язык, 1990.